

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 7-8 (64-65), 2019

RAPORT CU... ȘTREANGUL LA GÂT.

CONSILIUL EUROPEI DĂ BILĂ NEAGRĂ REFORMEI
DE DESCENTRALIZARE DIN REPUBLICA MOLDOVA:

"SITUAȚIA DEMOCRAȚIEI LOCALE S-A DETERIORAT ESENȚIAL!"

Instituțiile europene, care monitorizează care este gradul de democrație locală în țările membre ale Uniunii Europene, dar și ale Europei de Est și vin cu recomandări pentru autoritățile centrale atunci când se atestă regres, constată un regres al implementării reformei de descentralizare în Republica Moldova. Democrația locală, presiunile asupra aleșilor locali, respectarea drepturilor fundamentale ale omului, diminuarea corupției și birocrăției la nivel local, regional și central, rolul APL, al tinerei generații și al societății civile în aceste procese, adoptarea mai multor Rapoarte și Rezoluții de către CALRCE, inclusiv Raportul

privind „Democrația locală și regională în Republica Moldova” au fost cele mai importante subiecte pe agenda membrilor. Documentul reflectă restanțele respectării ultimilor rezoluții și recomandări ale CALRCE, a angajamentelor Republicii Moldova în domeniul democrației locale, a Foii de Parcurs și Cartei Europene a Autonomiei Locale. La evenimentul cu genericul „Primarii salvând democrația” a participat și delegația Republicii Moldova, care își încheie mandatul în cadrul acestei instituții europene.

Continuare în pag. 2

REPUBLICA MOLDOVA ȘI CALM, LA PREȘEDINȚIA NALAS!

Din 2020, Republica Moldova și CALM vor deține pentru prima dată președinția NALAS, factor important pentru imaginea statului, dar și pentru autoritățile locale de la noi. Aleasă în luna aprilie în calitate de prim-vicepreședinte al NALAS, Tatiana Badan, președintele CALM, primar al satului Selemet, Cimișlia va deține începând cu anul viitor funcția de președinte.

Datorită suportului NALAS oferit CALM, un grup format din circa 40 de primari a avut ocazia să viziteze acum 10 ani una dintre cele mai puternice asociații reprezentative a autorităților locale din sud-estul Europei, cea din Bulgaria. Astfel a fost posibilă crearea CALM, în mare parte fiind preluate modelul și experiența de funcționare a instituției bulgare.

Detalii, în pagina 19

CITATELE LUNII

PREȘEDINTELE CALM TATIANA BADAN, LA CALRCE:

**„DEMOCRAȚIA LOCALĂ
DIN REPUBLICA MOLDOVA
PARCURE O ETAPĂ DIFICILĂ!”**

„Primarii salvând democrația” este genericul sugestiv al celei de-a 36-a sesiuni a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (CALRCE), care s-a desfășurat în perioada 2-4 aprilie, la Strasbourg (Franța). Cu un ecou mare și reacții de principiu, participanții au discutat și aprobat

Raportul privind „Democrația locală și regională în Republica Moldova”. Documentul reflectă restanțele respectării ultimilor rezoluții și recomandări ale CALRCE, dar și a angajamentelor Republicii Moldova în domeniul democrației locale. Discutând despre Raportul privind „Democrația locală și regională în Republica Moldova”, elaborat de către Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (CALRCE), președintele Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Tatiana Badan, care este și președintele delegației Republicii Moldova la CALRCE a mulțumit raportorilor pentru elaborarea acestui document important pentru viitorul democrației locale în RM, afirmând că democrația locală din Republica Moldova parcurge o etapă dificilă.

„Raportul și recomandările sunt obiective și reflectă situația reală, stabilește problemele de bază și acțiunile necesare din partea puterii centrale. Apreciam mențiunea din raport privind necesitatea îndeplinirii recomandărilor precedente, considerând că anume aceste restanțe constituie unul dintre motivele înrăutățirii situației democrației locale din Republica Moldova. Sperăm că autoritățile RM vor studia Raportul și recomandările CALRCE și vor începe îndeplinirea efectivă a acestora, în parteneriat cu autoritățile locale, cu CALM și CALRCE!”

DIRECTORUL EXECUTIV CALM, VIOREL FURDUI:

**„SCHIMBĂRILE POZITIVE CARE SE PRODUC LA NOI
NU AU CARACTER STABIL ȘI PERMANENT
ȘI SUNTEM MEREU NEVOIȚI SĂ FACEM
UN PAS ÎNAINTE ȘI DOI ÎNAPOI!”**

Care sunt problemele cu care se confruntă autoritățile locale, ce restanțe sunt trecute în Raportul cu recomandări privind „Democrația locală și Regională în Republica Moldova” elaborat de către Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei, dar și de ce UTA Găgăuzia ar putea fi un exemplu pentru celelalte zone ale Republicii Moldova la capitolul descentralizare, răspunde doctorul în drept, directorul executiv CALM, Viorel Furdui.

„În ultimii 15-20 de ani, autoritățile noastre au fost gata să facă orice fel de promisiuni, să adopte orice strategii sau planuri de acțiuni, dar să nu acorde APL o descentralizare financiară reală. O descentralizare financiară reală înseamnă cât mai multe venituri, în corespundere cu competențele pe care le au APL!”

Un interviu amplu, găsiți în pagina 5

RAPORT CU... ȘTREANGUL LA GÂT. CONSILIUL EUROPEI DĂ BILĂ NEAGRĂ REFORMEI DE DESCENTRALIZARE DIN REPUBLICA MOLDOVA: "SITUAȚIA DEMOCRAȚIEI LOCALE S-A DETERIORAT ESENȚIAL!"

Sfârșit. Început în pag. 1

Raportul privind „Democrația locală și regională în Republica Moldova” reflectă restanțele respectării ultimilor rezoluții și recomandări ale CALRCE, a angajamentelor Republicii Moldova în domeniul democrației locale, a Foii de Parcurș și Cartei Europene a Autonomiei Locale. Potrivit raporturilor Gunn Marit Helgesen (Norvegia) și Marc Cools (Belgia), valorile democrației locale sunt

raportului amintesc că Congresul a adoptat în cadrul celei de-a 31-a sesiuni plenare din octombrie 2016 o foaie de parcurs a activităților de combatere a nepotismului din APL. „Procesele de recrutare trebuie să fie transparente și să se desfășoare în conformitate cu normele și standardele etice, pentru a preveni influența nejustificată a funcționarilor publici în procedura de selecție, în cazul în care ar putea apărea conflicte de interese”, se menționează, între altele, în document. Activitățile de an-

tanții autorităților centrale să se asigure că legislațiile naționale respectă aceste Recomandări și Rezoluții, obiective ce vor consolida democrația și vor crea condiții pentru dezvoltare la nivel local.

Gunn Marit Helgesen a menționat că din 2012 situația privind democrația locală în Republica Moldova a fost tot mai des subiect al discuțiilor în cadrul CALRCE. Lipsa unor prevederi clare de demitere a aleșilor locali, invalidarea ultimilor alegeri locale din

în Republica Moldova să fie restabilită o democrație locală veritabilă, este nevoie de un dialog între toți actorii interesați, de recunoașterea rolului fiecăruia și de mai multă încredere din partea celor care fac parte din acest proces.”

Potrivit lui Constantin Vlas, reprezentantul tinerei generații din Republica Moldova la CALRCE, trebuie să soluționăm nu doar problemele ce se regăsesc în Raport, dar și să identificăm soluții ce ar răspunde cerințelor și

respectate și asigurate într-un stat de drept, unde există voință politică bazată pe respect reciproc între toate autoritățile responsabile de guvernare.

Membrii CALRCE au constatat că se atestă o deteriorare a democrației locale, indicând exemple concrete în această privință. Re-centralizarea mai multor competențe care au fost transferate anterior autorităților locale, subminarea atribuțiilor autorităților locale prin numeroase intervenții ale autorităților de stat în cadrul funcțiilor de la nivel local, lipsa mecanismelor și resurselor în exercitarea sarcinilor delegate APL, supravegherea excesivă a APL și presiunile asupra primarilor sunt doar câteva dintre concluziile autorilor Recomandărilor adoptate de CALRCE.

În Recomandarea 434 se atenționează asupra necesității remunerării adecvate a autorităților locale. „Compensația financiară pentru aleșii locali și regionali trebuie să fie suficientă pentru a le permite să își îndeplinească sarcinile în mod corespunzător”, este stipulat în document. Concluzia CALRCE este că democrația locală poate fi puternică și funcțională doar motivând salarial aleșii locali și regionali și funcționarii din cadrul APL.

CONSILIUL EUROPEI CHEAMĂ AUTORITĂȚILE REPUBLICII MOLDOVA SĂ REVINĂ PE CALEA DESCENTRALIZĂRII!

Un alt subiect important pe care îl regăsim în Recomandarea CALRCE nr 428 este necesitatea combaterii nepotismului în cadrul autorităților locale și regionale. Autorii

gajare și promovare bazate pe merite sunt precondiții pentru asigurarea imparțialității și a calității serviciilor publice, constată, de asemenea, CALRCE.

Totodată, Congresul amintește că și Carta Europeană a autonomiei locale stabilește că remunerația adecvată este o condiție esențială pentru asigurarea unui personal de înaltă calitate și minimizarea riscului de nepotism și de alte forme de favoritism.

CALRCE vine cu recomandări concrete pentru guvernele celor 47 de state membre ale Consiliului European și invită reprezen-

așteptărilor cetățenilor cărora, de asemenea le sunt necesare principiile democrației și supremației legii. „Nimeni nu înțelege atât de bine ca DVS că procesul de descentralizare și principiul subsidiarității sunt instrumentele-cheie în stabilirea unei democrații puternice”, s-a adresat Constantin Vlas membrilor CALRCE. Totodată, reprezentantul tinerei generații din Republica Moldova și-a exprimat speranța că guvernul de la Chișinău va susține asemenea inițiative.

Președintele CALM, primarul satului Selemet, Cimișlia, Tatiana Badan a mulțumit raportorilor pentru munca efectuată în vederea elaborării acestui document important pentru viitorul democrației locale din Republica Moldova. „Sper că autoritățile statului nostru vor studia acest document și recomandările CALRCE și vor începe îndeplinirea efectivă a acestora în parteneriat cu autoritățile locale, CALM și CALRCE.” Ținând cont de faptul că mandatul delegației Republicii Moldova a ajuns la final, Tatiana Badan a mulțumit colegilor pentru unitate, consens și susținerea reciprocă. „Republica Moldova nu a avut niciodată o delegație atât de puternică și prietenoasă, care s-a ghidat exclusiv de asigurarea democrației locale și a drepturilor autorităților locale din statul nostru. Sperăm foarte mult că cu ajutorul acestui document, democrația locală va primi impulsul necesar pentru dezvoltarea în direcția corectă, în corespundere cu principiile Cartei Europene a Autonomiei Locale.”

Constantin Cojocaru, primarul municipiului Edineț a afirmat că multe dintre propunerile expuse de raportori în domeniul dezvoltării democrației locale sunt luate în calcul de către puterea centrală actuală. „Pe parcursul anului trecut a început să fie stabilit un anumit mecanism de cooperare între guvernare și aleșii locali, ceea ce apreciez foarte mult. Considerăm că pașii întreprinși, vizibili deja, arată că multe pot fi corectate și recuperate.”

Și primarul orașului Cimișlia Gheorghe Răileanu a mulțumit raportorilor pentru acest proiect, fiind de părere că în RM starea democrației este deplorabilă, lucru demonstrat și în alegerile parlamentare care au avut loc recent. Gheorghe Răileanu a menționat că rămâne optimist, chiar dacă a admis că în Republica Moldova este posibilă o criză politică, dar și umanitară de durată.

Primarul de Cruzești, municipiul Chișinău, Violeta Crudu a propus ca în Raportul „Democrația Locală și Regională în Republica Moldova” să fie adăugat un fragment privind necesitatea îndeplinirii complete a recomandărilor anterioare ale CALRCE. Propunerea, dar și Raportul au fost votate de către majoritatea celor prezenți.

Marc Cools s-a arătat convins că schimbările în Republica Moldova sunt posibile, apreciind prezența Secretarului general adjunct al Guvernului, Adrian Ermurachi la lucrările acestei sesiuni a CALRCE.

Secretarul general adjunct al Guvernului, Adrian Ermurachi a susținut un discurs de la tribuna Consiliului European, apreciind relațiile de încredere dintre Republica Moldova și Consiliul European și a reiterat responsabilitatea fermă a Republicii Moldova de a consolida activitățile de parteneriat în vederea implementării angajamentelor specifice pentru consolidarea democrației, drepturilor omului și statului de drept. Potrivit Secretarului general adjunct al Guvernului, recomandările CALRCE sunt îndeplinite în mod continuu. „Mizăm pe susținerea Consiliului European și CALRCE în implementarea viitoarelor reforme pentru asigurarea efectivității activității APL și am dori să trecem la o etapă nouă, cea de post-monitorizare”.

Congresul Autorităților Locale și Regionale este o instituție a Consiliului European, responsabilă de întărirea democrației locale și regionale în cele 47 de state membre. Format din două camere – Camera autorităților locale și Camera regiunilor – și trei comitete, Congresul reunește 648 de funcționari aleși, reprezentând mai mult de 200.000 de autorități locale și regionale.

RAPORTORUL CALRCE, GUNN MARIT HELGESEN, A PLEDAT PENTRU RESPECTAREA CARTEI EUROPENE A AUTONOMEI LOCALE ȘI RESTABILIREA PRINCIPILOR AUTONOMEI LOCALE!

Reprezentanta Norvegiei Gunn Marit Helgesen a prezentat proiectul cu recomandări privind democrația locală în Republica Moldova. Raportorul a amintit că a vizitat Republica Moldova în perioada 12-15 iunie 2018. „La 2 octombrie 1997, Republica Moldova a ratificat Carta Europeană a Autonomiei Locale cu toate anexele. De atunci și până acum au avut loc două vizite de monitorizare, iar ca rezultat avem două recomandări, în 2005 și în 2011, după care a fost elaborat un raport foarte pozitiv. A fost remarcat progresul obținut de guvernarea Republicii Moldova, ca rezultat al recomandărilor Consiliului European. Începând cu anul 2012 putem spune că situația generală în ceea ce privește democrația locală, din păcate, a început tot mai des să fie abordată în cadrul CALRCE. Suntem nevoiți să acordăm o atenție sporită multiplelor plângeri venite din partea aleșilor locali.”

Gunn Marit Helgesen a declarat în cadrul celei de-a 36 sesiuni a CALRCE că în 2016 au fost elaborate o serie de recomandări pentru Republica Moldova, ca urmare a monitorizării, scopul fiind de a ajuta statul nostru în lupta cu problemele din domeniul democrației locale și regionale. „Probabil vă amintiți că au mai fost efectuate două vizite în RM: în august 2017 și în decembrie 2017, pentru a vedea cum stau lucrurile la acel moment în cazul lui Dorin Chirtoacă, vicepreședinte al CALRCE și primar de Chișinău, plasat în arest la domiciliu în mai 2017, după ce împotriva lui a fost deschis un dosar penal. Vă amintesc că condițiile în care a fost demis alesul local, de asemenea, au trezit îngrijorări în cadrul CALRCE. După aceste vizite au fost adoptate două ra-

„AM CONSTATAT CĂ RECOMANDĂRILE NOASTRE DIN 2016 SUNT ACTUALE ȘI ASTĂZI ȘI AM AJUNS LA CONCLUZIA CĂ UNELE LUCRURI CHIAR S-AU AGRAVAT, MAI ALES ÎN DOMENIUL SALARIZĂRII, REPREZENTANȚII APL PRIMESC SALARII FOARTE MICI, EXISTÂND UN CONTROL EXCESIV DIN PARTEA ORGANELOR STATULUI ASUPRA APL, DAR ȘI ÎNGRĂDIRA UNOR ACTIVITĂȚI PRIN LIPSA DE FINANȚARE!”

poarte: în octombrie 2017 și martie 2018. În ambele documente, CALRCE și-a exprimat îngrijorarea privind organizarea referendumului, dar și măsurile care au urmat privind îngrădirea unor drepturi ale primarilor. În aceste rapoarte a fost atrasă atenția și asupra faptului că starea lucrurilor în domeniul democrației locale s-a înrăutățit începând cu 2012. În calita-

te de raportori, am atras atenția la lipsa unor prevederi legale clare de demitere a aleșilor locali.”

În alocuțiunea sa, raportorul din Norvegia a vorbit și despre vizita din acest an întreprinsă în Republica Moldova. „Am constatat că recomandările noastre din 2016 sunt actuale și astăzi și am ajuns la concluzia că unele lucruri chiar s-au agravat, mai ales în domeniul salariizării, reprezentanții APL primesc salarii foarte mici, existând un control excesiv din partea organelor statului asupra APL, dar și îngrădirea unor activități prin lipsa de finanțare. De asemenea, am atras atenția asupra faptului că mulți aleși locali au fost nevoiți să-și schimbe apartenența politică pentru a putea să-și continue activitatea. La 14 iunie am avut o întrevvedere foarte bună cu primarul Chișinăului, care a fost ales la 3 iunie. Spre marea noastră surprindere, la 20 iunie rezultatele acestor alegeri au fost invalidate. După cum vă amintiți, la ultima ședință a noastră a fost adoptată o declarație privind această chestiune. Am criticat dur această decizie caracterizând-o ca o amenințare directă la funcționarea democrației locale și a independenței sistemului judecătoresc.”

Gunn Marit Helgesen s-a arătat convinsă de faptul că starea lucrurilor descrise în Raport corespunde adevărului și a pledat pentru respectarea Cartei Europene a Autonomiei Locale și restabilirea principiilor autonomiei locale. „Am avut întrevederi cu reprezentanți ai APC și i-am asigurat de susținerea noastră în restabilirea dialogului între părțile interesate, astfel încât să avem rezultate pozitive.”

RAPORTORUL CALRCE MARC COOLS: „DEMOCRAȚIA LA NIVEL LOCAL POATE CONTRIBUI LA DEZVOLTAREA REPUBLICII MOLDOVA”

Marc Cools este unul dintre autorii Raportului privind „Democrația locală și regională în Republica Moldova”. Documentul a fost discutat și aprobat la 4 aprilie, la Strasbourg (Franța), în cadrul celei de-a 36-a sesiuni a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European (CALRCE).

Potrivit lui Marc Cools (Belgia), democrația locală din Republica Moldova a regresat. „Din păcate, nu întotdeauna sunt clare atribuțiile autorităților locale și municipale. APL sunt într-o situație dificilă, iar starea economică a țării și mai mult îngreunează lucrurile. APL depind foarte mult de distribuția bugetului național, iar lipsa finanțării accentuează diferența între regiunile dezvoltate și cele sărace.”

Raportorul CALRCE Marc Cools a vorbit și despre salariile mici ale aleșilor locali. „Am vorbit ieri despre importanța stabilirii adecvate a salariilor. Primarii, dar și alți reprezentanți ai APL sunt adesea supuși riscului de a fi judecați. Trebuie să ne ghidăm de prezumția nevinovăției, deoarece mulți primari sunt învinuiți, iar după o perioadă, în lipsă de probe, aceștia sunt achitați. Trebuie de întreprins măsuri pentru ca situația să nu se înrăutățească și mai mult. Este necesar ca această Cartă Europeană a Autonomiei Locale să fie respectată cu adevărat, nu formal, așa cum se întâmplă acum.”

Totuși, raportorul a menționat că sunt și aspecte pozitive, printre acestea enumerând negocierile foarte bune cu reprezentanții asociației aleșilor locali, dar și cu

cei din administrația centrală. „Dacă ne dorim ca RM din nou să fie restabilită o democrație locală veritabilă, este nevoie de un dialog între toți actorii acestui proces, este necesar ca acești participanți la dialog să recunoască rolul celorlalți parteneri implicați, iar apartenența politică nu trebuie să joace un rol atât de mare.”

De asemenea, Marc Cools a fost de părere că presiunile exercitate asupra primarilor, asupra alegerilor trebuie să fie reduse substanțial. „Considerăm că este o situație inadecvată atunci când unele sate, municipii refuză să realizeze proiecte comune doar pentru că liderii acestora fac parte din diferite partide politice. Trebuie să consolidăm cooperarea, indiferent de disensiunile politice. Trebuie ca toți participanții să fie pregătiți pentru a dialoga și este nevoie de mai multă încredere din partea celor care fac parte din acest proces. Este necesar ca principiile democrației locale, supremația legii să fie respectate la toate nivelurile conducerii.”

Raportorul s-a arătat convins de faptul că CALRCE poate susține toți colegii din Republica Moldova, dar și autoritățile moldovenești de a reveni pe calea înregistrării realizărilor privind democrația locală.

Marc Cools a salutat prezența reprezentantului Cancelariei de Stat a Republicii Moldova la sesiunea 36 a CALRCE, afirmând că dialogul este unica soluție de a aduce schimbările așteptate. „Noi vom continua lucrul în cadrul Comitetului de Monitorizare, ca să asistăm la generarea

„TREBUIE SĂ CONSOLIDĂM COOPERAREA, INDIFERENT DE DISENSIUNILE POLITICE. TREBUIE CA TOȚI PARTICIPANȚII SĂ FIE PREGĂTIȚI PENTRU A DIALOGA ȘI ESTE NEVOIE DE MAI MULTĂ ÎNCREDERE DIN PARTEA CELOR CARE FAC PARTE DIN ACEST PROCES. ESTE NECESAR CA PRINCIPIILE DEMOCRAȚIEI LOCALE, SUPREMAȚIA LEGII SĂ FIE RESPECTATE LA TOATE NIVELURILE CONDUCERII!”

schimbărilor. Trebuie să avansăm, respectând părerea celorlalți parteneri de dialog. RM este una dintre cele mai sărace țări din Europa și este important ca împreună să asigurăm dezvoltarea acesteia, iar democrația la nivel local poate contribui la asigurarea acestui proces”, a punctat Marc Cools.

SECRETARUL GENERAL ADJUNCT AL GUVERNULUI **ADRIAN ERMURACHI**, LA CALRCE: „AM DORI CA REPUBLICA MOLDOVA SĂ TREACĂ LA ETAPA DE POST-MONITORIZARE”

Secretarul general adjunct al Guvernului, Adrian Ermurachi a participat la cea de-a 36-a sesiune a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European (CALRCE) ce a avut loc la Strasbourg, în perioada 2-4 aprilie. Oficialul a ținut un discurs de la tribuna Consiliului European și a răspuns la întrebările membrilor CALRCE, în contextul în care a fost adoptat Raportul și Recomandarea de țară „Democrația locală și regională în Republica Moldova”.

Adrian Ermurachi a menționat că Consiliul European reprezintă un pilon al democrației, iar impactul pozitiv al Consiliului European este vizibil în Republica Moldova, prin noi legi și noi practici democratice, care oferă noi viziuni de perspectivă țării noastre.

Secretarul general adjunct al Guvernului a mulțumit raportorilor CALRCE pentru vizita întreprinsă recent în Republica Moldova și pentru Raportul pregătit privind democrația locală și regională în Republica Moldova. Adrian Ermurachi a menționat că în pofida unor observații critice, documentul rămâne a fi unul de folos, care stabilește prioritățile și ne motivează să acționăm în vederea îmbunătățirii lucrurilor. Când privește descentralizarea și autonomia locală, Secretarul general adjunct al Guvernului a vorbit despre noul sistem de finanțare a APL care este mult mai transparent și previzibil, oferă bugetelor locale mai multă independență și stimulează creșterea veniturilor locale. Potrivit reprezentantului Cancelariei de Stat, pentru întărirea autonomiei locale au fost întreprinse mai multe acțiuni, printre care descentralizarea Fondului rutier, oferirea dreptului APL de a se adresa la Curtea Constituțională, schimbarea destinației terenurilor, etc.

În ceea ce privește dialogul cu autori-

„MIZĂM PE SUSȚINEREA CONSILIULUI EUROPEI ȘI CALRCE ÎN IMPLEMENTAREA VIITOARELOR REFORME PENTRU ASIGURAREA EFECTIVITĂȚII ACTIVITĂȚII APL ȘI AM DORI SĂ TRECEM LA O ETAPĂ NOUĂ, CEA DE POST-MONITORIZARE!”

tățile locale și CALM, Adrian Ermurachi a afirmat că guvernarea este deschisă pentru un dialog permanent cu CALM, dar și cu alți reprezentanți ai APL. „Din februarie 2016, reprezentanții CALM sunt invitați la toate ședințele Guvernului unde sunt dezbătute subiecte ce țin de activitatea APL. În afară de aceasta, la ședințele săptămânale ale Secretarilor de stat, de asemenea, participă reprezentanții CALM. Pentru a întări relațiile dintre puterea centrală și cea locală a fost creat un grup de lucru format din reprezen-

tanți ai APL și ai APC, în vederea asigurării transparenței în luarea deciziilor, dar și a consultării cu autoritățile locale, etc.”

Referindu-se la afirmațiile autorilor raportului privind schimbarea coloraturii politice a unor primari, președinți de raion sau consilieri, Secretarul general adjunct al Guvernului a declarat că fiecare a luat această decizie individual, iar legislația națională nu prevede restricții în acest sens.

Vorbind despre recomandările CALRCE, Adrian Ermurachi a menționat că acestea sunt îndeplinite în mod continuu. „În acest context, mizăm pe susținerea Consiliului European și CALRCE în implementarea viitoarelor reforme pentru asigurarea efectivității activității APL și am dori să trecem la o etapă nouă, cea de post-monitorizare.”

Adrian Ermurachi a vorbit și despre beneficiile Planului de acțiuni al Consiliului European pentru Republica Moldova 2017-2020, menționând că statul nostru își va onora angajamentele asumate în vederea consolidării democrației, drepturilor omului și statului de drept.

Secretarul general adjunct a apreciat sprijinul partenerilor de dezvoltare în susținerea eforturilor de descentralizare și asigurarea bunei guvernări. La final ul discursului, mai mulți membri ai CALRCE i-au mulțumit oficialului pentru prezența la sesiunea CALRCE afirmând că aceasta este o dovadă a deschiderii guvernării de la Chișinău în vederea continuării dialogului politic privind implementarea Cartei Europene a Autonomiei Locale.

La întrebarea raportorului din Norvegia Gunn Marit Helgesen privind acțiunile guvernului în vederea monitorizării îndeplinirii recomandărilor CALRCE, Adrian

Ermurachi a afirmat că Republica Moldova demonstrează permanent deschiderea sa în dialogul cu Consiliul European, CALRCE și colegii din CALM. „Noi întotdeauna am invitat Congresul și raportorii să ne viziteze țara. DVS aveți discuții cu noi. Recomandările DVS sunt importante pentru noi și suntem pregătiți să continuăm dialogul pentru a le realiza acele puncte care, deocamdată, nu au fost abordate în deplină măsură.”

Reprezentantul CALRCE din Serbia a vorbit despre presiunile exercitate asupra aleșilor locali din Republica Moldova, iar arestarea unor primari ar încălca dreptul la prezumția nevinovăției și l-a întrebat pe oficialul de la Chișinău cum ar putea fi schimbată situația în așa fel încât cei care îndeplinesc funcția de ales local să lucreze fără a avea această frică de a fi persecutați? Adrian Ermurachi a fost de părere că reprezentanții APL trebuie să-și îndeplinească atribuțiile, iar organelor de drept le revine obligația de a lupta cu corupția, conflictul de interese și alte abateri. „Implicarea autorităților centrale în aceste procese va fi considerată ca o imixtiune în înfăptuirea actului de justiție”, a concluzionat Secretarul general adjunct.

Reprezentantul CALRCE din Rusia l-a întrebat pe oficialul de la Chișinău dacă tergiversarea formării unei coaliții de guvernare nu va afecta desfășurarea alegerilor locale. Reprezentantul Cancelariei de Stat a menționat că Parlamentul Republicii Moldova, care deja este format, va stabili data când vor avea loc alegeri locale. „Potrivit legilor noastre, până nu va fi anunțată data noilor alegeri locale, actualii aleși locali își păstrează dreptul de a-și exercita atribuțiile și nu vedem niciun fel de riscuri în această privință.”

REPREZENTANTUL TINEREI GENERAȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA LA CALRCE:

„PROCESUL DE DESCENTRALIZARE ȘI PRINCIPIUL SUBSIDIARITĂȚII SUNT INSTRUMENTELE-CHEIE ÎN STABILIREA UNEI DEMOCRAȚII PUTERNICE”

Constantin Vlas, reprezentantul tinere generații din Republica Moldova la Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European CALRCE s-a arătat îngrijorat de evoluția lucrurilor în Republica Moldova, care afectează nu doar politicul, dar și interesul cetățenilor. Potrivit lui Constantin Vlas, acum, mai mult ca niciodată, este nevoie de o reformă administrativă. „Trebuie să soluționăm nu doar problemele ce se regăsesc în Raport, dar și să identificăm soluții ce ar răspunde cerințelor și așteptărilor cetățenilor cărora, de asemenea, le sunt necesare principiile democrației și supremației legii.”

În discursul său ținut în cadrul celei de-a 36-a sesiuni a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European (CALRCE), Constantin Vlas a menționat că nimeni nu înțelege atât de bine ca membrii CALRCE faptul că procesul de descentralizare și principiul subsidiarității sunt instrumentele-cheie în stabilirea unei democrații puternice. „Sperăm că guvernul de la Chișinău va susține asemenea inițiative.”

Constantin Vlas a amintit că în februarie au avut loc alegeri parlamentare la care s-a înregistrat cea mai scăzută prezență la urnele de vot din toată istoria statului. „Mai mulți factori au generat această participare scăzută la vot, printre care lipsa încrederii în forțele politice,

„NIMENI NU ÎNȚELEGE ATÂT DE BINE CA MEMBRII CALRCE FAPTUL CĂ PROCESUL DE DESCENTRALIZARE ȘI PRINCIPIUL SUBSIDIARITĂȚII SUNT INSTRUMENTELE-CHEIE ÎN STABILIREA UNEI DEMOCRAȚII PUTERNICE!”

noul sistem de vot, gradul sporit de migrație, dar și situația primarului de Chișinău.”

Reprezentantul tinere generații la CALRCE și-a exprimat speranța că cooperarea dintre Republica Moldova și CALRCE va permite asigurarea unor alegeri libere și corecte în statul nostru.

PRIMARUL MUNICIPIULUI EDINEȚ **CONSTANTIN COJOCARU**, LA CALRCE:

„NOI, REPREZENTANȚII APL, VEDEM REZULTATE CONCRETE ÎN DOMENIUL PROMOVĂRII DESCENTRALIZĂRII”

În cadrul dezbaterilor privind Raportul și recomandarea de țară „Democrația locală și regională în Republica Moldova”, ce au avut loc la 4 aprilie, la Strasbourg, în cadrul celei de-a 36-a sesiuni a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European (CALRCE), primarul municipiului Edineț Constantin Cojocaru a apreciat aspirațiile raportorilor de a ajuta Republica Moldova să aleagă calea corectă în contextul dezvoltării democrației locale, autonomiei locale, descentralizării, ca să devenim parte a Europei nu doar geografic, dar și prin lege. „Multe dintre propunerile expuse de raportori în domeniul dezvoltării democrației locale sunt luate în calcul de către puterea centrală actuală, în special este vorba de dreptul APL de a se adresa Curții Constituționale pentru a-și apăra drepturile. În pofida faptului că autonomia financiară a APL din Republica Moldova lasă de dorit, noi, reprezentanții APL, vedem rezultate concrete în domeniul promovării descentralizării. Ca exemplu poate fi adusă descentralizarea Fondului Rutier.”

Constantin Cojocaru a afirmat că mai sunt anumite probleme cărora primării și autoritățile centrale trebuie să le acorde atenție, fiind de părere că democrația fragilă pe care încercăm să o păstrăm are nevoie de susținerea colegilor europeni. De asemenea, membrul delegației Republicii Moldova la CALRCE a amintit că pe parcursul anului trecut a început să fie stabilizat un anumit mecanism de coope-

„NOI AM ACUMULAT SUFICIENTĂ EXPERIENȚĂ PENTRU A SUSȚINE ÎNDEPLINIREA RECOMANDĂRILOR RAPORTORILOR ȘI ALE CALRCE”

rare între guvernare și aleșii locali, realizare apreciată de alesul local. „Desigur că acest lucru nu este suficient, dar considerăm că pașii întreprinși, vizibili deja, arată că multe pot fi corectate și recuperate.”

Constantin Cojocaru a vorbit și despre alegerile locale care vor avea loc în curând în Republica Moldova, astfel mandatul membrilor delegației noastre la CALRCE fiind la final. „Noi am acumulat suficientă experiență pentru a susține îndeplinirea recomandărilor raportorilor și ale CALRCE”, a conchis primarul municipiului Edineț.

PRIMARUL DE CIMIȘLIA
GHEORGHE RĂILEANU
LA CALRCE:

**„ÎN REPUBLICA MOLDOVA
AR PUTEA EXISTA
O CRIZĂ POLITICĂ
ȘI UMANITARĂ
DE DURATĂ”**

Primarul orașului Cimișlia Gheorghe Răileanu a mulțumit autorilor Raportului privind „Democrația locală și regională în Republica Moldova” pentru redarea echilibrată a realităților din Republica Moldova și a confirmat că starea democrației în statul nostru este deplorabilă. „Acest lucru a fost demonstrat și în cadrul alegerilor parlamentare care au avut loc recent. Totodată, acest scrutin a arătat ce atitudine au autoritățile centrale față de au-

**„GUVERNAREA A FĂCUT TOT
POSIBILUL CA CETĂTENII SĂ
ÎNȚELEAGĂ CĂ NU VA RENUNȚA
LA PUTERE!”**

toritățile locale. Resursele administrative au fost utilizate la maxim în această campanie, primarilor de orașe și de sate, dar și cetățenilor li se spunea că finanțarea va avea loc în funcție de procentele acumulate de candidații partidului de guvernământ.”

Potrivit lui Gheorghe Răileanu, guvernarea, dar și noul partid creat de primarul de Orhei, condamnat de prima instanță pentru furul miliardului, în condițiile în care anchetarea are loc suspicios de lent, s-au folosit de demoralizarea populației sărăcite. „Guvernarea a făcut tot posibilul ca cetățenii să înțeleagă că nu va renunța la putere. De asemenea, până la alegeri a fost întărită puterea asupra Procuraturii, Centrului Național Anticorupție, Curții Constituționale, Consiliului Superior al Magistraturii, folosindu-se și de alte instrumente care le pot asigura continuarea exercitării puterii și asigurându-le prioritatea de a fi lideri în cadrul tratativilor ce au loc privind constituirea unei majorități parlamentare.”

Membrul delegației Republicii Moldova la CALRCE a afirmat că rămâne optimist, chiar dacă a admis că în Republica Moldova ar putea exista o criză politică și umanitară de durată.

Amintim că în perioada 2-4 aprilie, delegația Republicii Moldova a participat la cea de-a 36-a sesiune a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European (CALRCE). Evenimentul cu genericul „Primării salvând democrația” a avut loc la Strasbourg, Franța și a reunit 648 de funcționari aleși din țările-membre ale Consiliului European, reprezentând mai mult de 200.000 de autorități locale și regionale. În cadrul evenimentului s-a discutat despre democrația locală, presiunile asupra aleșilor locali, respectarea drepturilor fundamentale ale omului, etc. Un subiect distinct pe agenda membrilor CALRCE a fost Raportul și recomandarea privind „Democrația locală și regională în Republica Moldova”.

VIOREL FURDUI: „CU FIECARE ZI DE AMÂNARE A ALEGERILOR LOCALE NE ÎNDEPĂRTĂM ȘI MAI MULT DE STATUL DE DREPT”

O DISCUȚIE DESPRE VIITORUL SCRUTIN LOCAL CU SECRETARUL DELEGAȚIEI NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA LA CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE ȘI REGIONALE AL CONSILIULUI EUROPEI.

Ca să fie organizate în termeni legali, alegerile locale ar fi trebuit deja să fie de câteva zile lansate în R. Moldova. Asta pentru că mandatul actualilor primari expiră pe 14 iunie, iar legea le rezervă viitorilor primari două luni pentru campanie electorală. Data alegerilor locale nu a fost stabilită, pentru că nu există un for legislativ pe deplin funcțional. Există opinii că democrații de la guvernare ar vrea deplasarea localelor mai spre toamnă, ca să fie organizate chiar o dată cu un scrutin parlamentar anticipat. Corespondenta Europei Libere a discutat despre aceste păreri cu secretarul delegației naționale a Republicii Moldova la Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European, Viorel Furdui.

Viorel Furdui: „Dacă ținem cont de ceea ce spune Constituția, că avem stat de drept și avem bună-credință, atunci, în opinia mea, noi suntem într-o situație că cu fiecare zi de amânare, de târâgănare a stabilirii datei alegerilor locale ne îndepărtăm de statul de drept iarăși.”

Europa Liberă: De ce spuneți asta?

Viorel Furdui: „În primul rând, legea spune că mandatul și al consiliului, și al primarului este pe patru ani, după patru ani el expiră. Mai departe apare obligația organelor care stabilesc data alegerilor și organizează alegerile, în special, Comisia Electorală Centrală și Parlamentul să-și asume toată responsabilitatea și să întreprindă toate măsurile necesare pentru a stabili această dată a alegerilor, așa ca să nu fim într-o situație în care, iată, suntem acum de a interpreta. Ce înseamnă această perioadă după expirarea mandatului, reprezintă ea o prelungire tacită a mandatului consiliilor locale și a primarilor sau reprezintă o perioadă, eu știu, tehnică, necesară pentru ca să vină alte autorități publice locale?”

În opinia noastră, această perioadă de după expirarea mandatului nu poate dura prea mult. Tot ceea ce se vorbește despre amânarea alegerilor până în toamnă, trei luni, prin analogie cu Parlamentul, în opinia noastră este iarăși o îndepărtare de la principiul statului de drept.

În acest sens, dacă privim experiența anterioară vom vedea că cum a procedat legislativul anterior, el totuși s-a plasat în limita rezonabilității și maximum cu cât s-a depășit acest termen era de o săptămână sau puțin peste o săptămână. Dar de obicei se stabileau alegerile, iată cum acum, a expirat pe 14 iunie, trebuiau să fie stabilite pe 16 sau, bine, admitem, maximum până la sfârșitul lunii iunie. De aceea, să spunem așa, mai există probabil încă unele limite admisibile, dacă alegerile locale se vor stabili până la sfârșitul lunii iunie.”

Europa Liberă: Am auzit politicieni zicând că deja e târziu, că deja nu e posibil să stabilim data alegerilor până în 14 iunie, pentru că nu ar exista un termen în care să se pregătească acest scrutin?

Viorel Furdui: „În schimb, încă nu este târziu, să spunem așa, să nu ne îndepărtăm prea tare de la Constituție și de la statul de

**„NOI SUNTEM ÎN FAȚA UNEI PRELUNGIRI
TACITE A MANDATULUI (...) AICI E LIPSĂ DE
RESPONSABILITATE DIN PARTEA CLASEI
POLITICE...”**

drept. Deci, dacă alegerile...”

Europa Liberă: Adică, politicienii, dacă ar vrea, oricum ar putea încă stabili alegerile în termen rezonabil, chiar dacă ar reduce perioada de campanie electorală sau cum?

Viorel Furdui: „Sigur, sigur, până la sfârșitul lunii iunie... Nu, nu, ei nu pot să reducă campania electorală, dar ar putea să se plaseze înăuntru de experiența iarăși a Republicii Moldova, când au fost cazuri că s-a târâgănat numirea acestor alegeri undeva până la două săptămâni, chiar mai puțin. Deci, dacă trebuiau pe 16 iunie, mă rog, plus două săptămâni încă, aproximativ așa, nu mai mult, pentru că mai mult deja noi intrăm în altă zonă de interpretare, pentru că în cazul dat, în opinia mea, noi suntem în fața unei prelungiri tacite a mandatului, dar aceasta este numai competența Parlamentului și numai în două situații – atunci când este război sau este stare excepțională, catastrofă.”

Europa Liberă: Lipsa unui Parlament funcțional nu e, din punctul Dvs. de vedere, stare de catastrofă, așa înțeleg?

Viorel Furdui: „Cred că nu este o stare de catastrofă, cred că aici e lipsă de responsabilitate din partea clasei politice. Iaca aceasta este o catastrofă pentru Republica Moldova, pentru că o clasă politică responsabilă ar trebui să lase la o parte toate divergențele și cel puțin pe acest subiect să facă tot posibilul ca să fie claritate și să fie respectat spiritul, în primul rând, al legii în cazul de față. În toate motivele și toate lucrurile acestea despre care se vorbește că nu este funcțional Parlamentul, aici apare întrebarea: dar cine răspunde pentru aceasta?”

Europa Liberă: Admiteți că politicienii ar putea decide până la urmă să organizeze un scrutin anticipat parlamentar odată cu localele?

Viorel Furdui: „În Republica Moldova, iată în contextul în care noi discutăm, noi putem deja admite orice. Părerea mea personală, noi aducem foarte multă confuzie în acest proces electoral, care mi se pare că

în mare parte va distorsiona voința reală a cetățenilor. De ce până acum nu s-a făcut lucrul acesta? Pentru că argumente de tipul că economisim bani, că nu știu ce, de genul acesta, ele întotdeauna se aduceau pe tema asta, dar se confundă două lucruri, că is două tipuri de alegeri absolut diferite; logica lor, esența lor e total diferită.

E total altceva când este vorba despre a alege un primar, un consiliu local, care se bazează în mare parte pe capacitățile omului, pe autoritatea lui și e cu totul altceva niște alegeri parlamentare, care cu atât mai mult sunt amestecate deja – și pe liste de partid, și în circumscripții. Cel puțin, mi se pare că foarte complicat și pentru cetățeni o să fie, ca să facă distincție.”

Europa Liberă: În calitatea Dvs. de asociație reprezentativă de aleși locali, ce părghii ați avea la îndemână ca să puneți presiune pe autoritățile statului să nu întindă cu stabilirea datei alegerilor?

Viorel Furdui: „Bine, cred că principala părghie este iată această poziție proactivă, încercarea explicării situației, dacă reușim să venim și cu o poziție oficială comună, și nu numai din partea noastră, dar și, să spunem așa, a reprezentanților societății civile, credem că acestea sunt acum părghiile principale...”

Europa Liberă: Dar, uitați-vă, lucrurile deja au întârziat, iar eu n-am auzit un punct de vedere din partea CALM.

Viorel Furdui: „Corect! De fapt, nu l-ați auzit, deoarece aceste puncte de vedere ar trebui să vină în mare parte din partea unor organizații specializate în domeniul electoral. Cel puțin, ar trebui organele responsabile ale statului, cum este Comisia Electorală, foarte clar să spună, alegerile trebuie să aibă loc atunci și atunci, că ea e din domeniul acesta, ea e pe domeniul acesta responsabilă, să vină cu un demers către Parlamentul chiar actual, el parcă e în prima ședință și las' să se pronunțe, pentru că clasa aceasta politică parlamentară are doar și obligații, nu numai drepturi, și responsabilități în cazul dat.”

REPUBLICA MOLDOVA ESTE SINGURA ȚARĂ CARE ESTE SUPUSĂ MONITORIZĂRII DE PESTE DOUĂ DECENII DE CĂTRE ADUNAREA PARLAMENTARĂ A COE!

Republica Moldova este de aproape 24 de ani membră a Consiliului Europei, dar este în continuare supusă monitorizării atât din partea Adunării Parlamentare a acestei organizații, cât și a Congresului Puterilor Locale și Regionale pentru că nu-și respectă angajamentele și pentru că mai are restanțe. Mai mult, experții atenționează că în ultimul timp situația chiar s-a înrăutățit, relatează Radio Chișinău.

Republica Moldova este singura țară care este supusă monitorizării de peste două decenii. De obicei această procedură durează câțiva ani, a comentat

pentru Radio Chișinău fosta directoare a Biroului de Informare al Consiliului Europei, Lilia Snegureac. Cauza este deficitul de democrație în Republica Moldova, la fel ca în anii 90, și faptul că autoritățile nu au îndeplinit toate

angajamentele pe care și le-au asumat.

Se pare că în primul rând Republica Moldova dă dovadă de acel deficit de democrație despre care CoE a vorbit acum încă mulți-mulți ani. Această

monitorizare foarte atentă și punctuală va dura atâta timp cât Republica Moldova nu-și va face temele și va fi repetentul Europei la foarte multe capitole.

Republica Moldova este monitorizată și de Congresul Puterilor Locale și Regionale din cadrul Consiliului Europei pentru că nu respectă democrația locală. Rapoartele au fost întotdeauna destul de critice, iar în ultimul timp situația pare să se înrăutățească, după cum demonstrează și ultima rezoluție adoptată acum o lună, a comunicat directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova, Viorel Furdui.

Concluzia principală a rapoartelor este că situația în Republica Moldova la capitolul democrația locală s-a înrăută-

țit esențial. Există foarte multe probleme ce țin de limitarea autonomiei financiare, presiunile asupra aleșilor locali, anularea alegerilor din Chișinău și alte probleme destul de serioase cu care se confruntă autoritățile locale și democrația locală din Republica Moldova.

În momentul aderării la Consiliul Europei, Republica Moldova și-a asumat o serie de angajamente, unele dintre care nu au fost îndeplinite până în prezent. Probleme se atestă în ceea ce privește justiția moldovenească, respectarea drepturilor omului, dar și în alte domenii.

Probleme se atestă în ceea ce privește justiția moldovenească, respectarea drepturilor omului, dar și în alte domenii.

PREȘEDINTELE CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE ȘI REGIONALE AL CONSILIULUI EUROPEI ANDERS KNAPE: „ROLUL AUTORITĂȚILOR LOCALE ȘI REGIONALE ESTE CRUCIAL ÎN PROCESUL DE RECONSTRUIRE A DEMOCRAȚIEI EUROPENE”

Cu ocazia celebrării a 70 de ani de la înființarea Consiliului Europei, președintele Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei Anders Knape a făcut o radiografie a sistemului democratic din Europa. Potrivit oficialului european, în acești 70 de ani, Consiliul Europei a reușit să creeze un sistem democratic bazat pe instituțiile puternice ale guvernării democratice, un mecanism de protecție a drepturilor omului și un spațiu comun al statului de drept. Anders Knape este de părere că astăzi, acest model este în pericol de a se destrăma. „Protecția pe care o oferă cetățenilor europeni este provocată de schimbări profunde care afectează, în măsură diferită, toate națiunile. Observăm deteriorarea securității democratice, întrucât valorile și standardele comune sunt contestate în mai multe state membre, iar statul de drept este considerat un obstacol în calea acțiunii.

„În 70 de ani, Consiliul Europei a reușit să creeze un sistem democratic bazat pe instituțiile puternice ale guvernării democratice, un mecanism de protecție a drepturilor omului și un spațiu comun al statului de drept. Acest model de guvernare democratică, atât la nivel național, cât și la nivel local, reprezintă la fel de mult o trăsătură esențială ca și sistemul său unic de protecție a drepturilor omului, centrat pe Convenția Europeană și pe Curtea Drepturilor Omului. Consiliul Europei a jucat un rol-cheie în construirea unor societăți pluraliste și coezive, care poate fi considerată drept una dintre principalele sale realizări.

Totuși, astăzi acest model este în pericol de a se destrăma. Protecția pe care o oferă cetățenilor europeni este provocată de schimbări profunde care afectează, în măsură diferită, toate națiunile. Observăm deteriorarea securității democratice, întrucât valorile și standardele comune sunt contestate în mai multe state membre, iar statul de drept este considerat un obstacol în calea acțiunii. Suntem martori la pierderea încrederii publice în politicieni, în instituțiile de guvernare, dar și în capacitatea lor de a proteja cetățenii și de a răspunde nevoilor lor. Suntem martorii nașterii unor noi mișcări sociale și politice inițiate de cetățenii care se simt ignorați și abandonați de sistem. Conform Eurobarometrului din noiembrie 2018 al Uniunii Europene, mai mult de 6 din 10 cetățeni ai UE nu au încredere în guvern sau parlament și 8 din 10 exprimă neîncredere în partidele politice.

Această criză de reprezentare politică subminează în mod grav funcționarea democrației reprezentative creând o ruptură între „noi” și „ei” și alimentând mai de-

preocupările cetățenilor - și împotriva unei respingeri a reprezentării politice. Același Eurobarometru din 2018 a plasat nivelul de încredere în autoritățile locale la 50%, mult peste nivelul de încredere în guvernele și parlamentele naționale.

Primarii și consilierii, în calitate de aleși locali, sunt reprezentanții autorităților publice care se află cel mai aproape de cetățeni. Guvernele centrale pot și trebuie să folosească această apropiere, încrederea în autoritățile locale și în rețeaua lor pentru a readuce democrația. Rolul autorităților locale și regi-

strumentelor inovatoare. Comunitățile locale și regionale sunt, de asemenea, actori-cheie în afirmarea identității culturale și punerea în aplicare a politicilor naționale.

Guvernele naționale au recunoscut acest lucru atunci când, în preambulul Cartei Europene a Autogovernării Locale, au definit democrația locală drept una dintre principalele fundamente ale oricărui regim democratic. De asemenea, aceștia au recunoscut acest lucru atunci când, în 1957, și-au arătat viziunea politică prin crearea unei conferințe a autorităților locale din cadrul Consiliului Europei și transformarea ei în urmă cu 25 de ani în Congresul Autorităților Locale și Regionale - cu sarcina de a avansa democrația locală și de a consolida rolul important pe care îl joacă comunitățile locale și regionale și reprezentanții lor aleși.

Misiunea Consiliului Europei este la fel de relevantă astăzi, în fața provocărilor actuale pentru democrația europeană, așa cum a fost acum 70 de ani, în urma celui de-al Doilea Război Mondial. Pe atunci, la câțiva ani după crearea Consiliului Europei, statele membre au recunoscut importanța democrației locale și a autorităților locale și necesitatea de a contribui la construcția europeană.

Acest rol al autorităților locale este tot mai important astăzi. Astăzi, susținerea modelului european necesită, ca niciodată, o implicare mai mare a comunităților locale și a autorităților acestora. Autoritățile locale și regionale pot contribui semnificativ la reconectarea cetățenilor și restabilirea încrederii în instituțiile statelor-membre ale Consiliului Europei. Congresul Autorităților Locale și Regionale a fost creat pentru a consolida dimensiunea locală și regională a democrației europene. În calitate de adunare a reprezentanților aleși locali și regionali din 47 de țări europene, ca voce a peste 150 000 de comunități teritoriale din Europa și ca organism de monitorizare a Cartei Europene a Autogovernării Locale, Congresul este în măsură să contribuie cu experiența sa și a municipalităților și regiunilor pe care le reprezintă, la dezvoltarea strategiei care să revitalizeze și să regenereze democrația europeană.

Deoarece sărbătorim 70 de ani ai Consiliului Europei, este esențial să recunoaștem că democrația teritorială este ca un pilon esențial al sistemului nostru democratic!”

„PRIMARI ȘI CONSILIERII, ÎN CALITATE DE ALEȘI LOCALI, SUNT REPREZENTANȚII AUTORITĂȚILOR PUBLICE CARE SE AFLĂ CEL MAI APROAPE DE CETĂȚENI. GUVERNELE CENTRALE POT ȘI TREBUIE SĂ FOLOSEASCĂ ACEASTĂ APROPIERE, ÎNCREDEREA ÎN AUTORITĂȚILE LOCALE ȘI ÎN REȚEAUA LOR PENTRU A READUCE DEMOCRAȚIA!”

onale este într-adevăr crucial pentru menținerea unei structuri sociale puternice și este necesar să se reevalueze rolul acestora în construirea unei democrații europene și impactul acestora asupra participării cetățenilor în cadrul instituțiilor publice.

Nivelul local este unul ideal pentru democrația participativă, deoarece asigură o implicare substanțială a oamenilor în afacerile publice și luarea deciziilor și oferă o platformă excelentă de utilizare a practicilor și in-

CALM ATRAGE ATENȚIA ASUPRA LIMITĂRII AUTONOMIEI LOCALE, ÎNDEPĂRTAREA SERVICIILOR DE CETĂȚENI ȘI REDUCEREA VENITURILOR APL!

MANȘETĂ: Congresul Autorităților Locale din Moldova, uzând de expertiza considerabilă pe care o deține, se expune asupra mai multor acte care afectează activitatea APL. În ultima perioadă, experții CALM au transmis mai multe adrese autorităților centrale, în care au solicitat modificări ale legislației, astfel încât autoritățile locale să dispună de un cadru legal care să le creeze condiții adecvate de exercitare a mandatului.

În rezultatul modificărilor legislației privind procedura notarială (Legea nr. 246 din 15.11.2018, valabilă din 01.03.2019) au fost diminuate semnificativ funcțiile notariale ale secretarului consiliului local.

Totodată, CALM constată că aceste servicii au fost îndepărtate de cetățenii din localitățile rurale (cetățenii trebuie să se deplaseze în raion, în condițiile unei populații rurale în etate și cu resurse financiare limitate), contrar principiului subsidiarității prevăzut în art.3 din Legea descentralizării administrative, nr. 435-XVI din 28.12.2006.

De asemenea, conform informațiilor obținute, costul unor servicii notariale pentru cetățean a crescut de peste două ori (de la 200 până la 500 de lei). În rezultatul modificărilor legislative unilaterale, neconsultate și netransparente, APL din Republica Moldova au suferit pierderi la bugetul local (conform unor estimări ale unor membri CALM, o localitate rurală are pierderi anuale în mediu peste 40 000 lei). Suma respectivă este importantă pentru o comunitate rurală care, în conformitate cu principiile autonomiei locale, ar urma să fie compensată din bugetul central sau alte fonduri ale statului. Potrivit CALM, o astfel de abordare în raport cu APL, prin reducerea competențelor și a veniturilor bugetelor locale, este contrară prevederilor constituționale privind consultarea APL și asigurarea autonomiei locale, precum și angajamentelor Republicii Moldova în domeniul democrației locale și descentralizării.

Cazul respectiv demonstrează că în loc de descentralizare și consolidare a autonomiei locale (inclusiv financiare), în Republica Moldova are loc un proces invers: de centralizare, limitare a autonomiei locale și reducere a veniturilor APL. De asemenea, apare nedumerire în legătură cu faptul că autorul (Ministerul Justiției), care ar trebui să vegheze respectarea principiilor constituționale ale autonomiei locale și consultării eficiente a APL (a se vedea în acest sens Recomandarea 328 (2012) a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei privind dreptul autorităților locale de a fi consultate de către alte niveluri de guvernare) dimpotrivă, încalcă principiile și standardele menționate.

Reieșind din cele expuse mai sus, CALM a expediat Parlamentului Republicii Moldova, Ministerului Finanțelor și Ministerului Justiției o adresare privind adoptarea și intrarea în vigoare a legislației în domeniul notarial în care solicită examinarea cazului dat și luarea unor măsuri corespunzătoare; revizuirea cadrului legal în vederea restabilirii competențelor și veniturilor APL și asigurarea principiului subsidiarității; compensare a veniturilor ratate ale bugetelor locale, prin transferuri de la bugetul de stat sau alte fonduri centrale, cauzate de modificările unilaterale a cadrului legal și prejudicierii bugetelor locale; respectarea principiilor constituționale ale autonomiei locale și consultării efective a APL și structurilor lor asociative.

A D R E S A R E PRIVIND ADOPTAREA ȘI INTRAREA ÎN VIGOARE A LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL NOTARIAL

ASPECTE GENERALE

În calitate de principii de bază privind administrația publică locală (APL), prevăzute în art. 109 din Constituția Republicii Moldova și art. 9 din Carta Europeană a Autonomiei Locale din 15.10.1985, este consultarea adecvată a APL, iar resursele financiare ale autorităților administrației publice locale trebuie să fie proporționale cu competențele prevăzute de Constituție sau de lege.

În recenta Recomandare 436 (2019) a Congresului Autorităților Locale și Regionale ale Consiliului Europei regionale privind democrația locală și regională în Republica Moldova este expusă îngrijorarea Consiliului Europei referitor la așa aspecte ale APL cum ar fi (pct. 4, 5): „b. Autonomia financiară a autorităților locale este foarte limitată, iar finanțele lor sunt extrem de sărace atât din punct de vedere al proporției veniturilor proprii în bugetele locale, cât și al ponderii veniturilor locale în totalul cheltuielilor din sectorul public. Autoritățile locale depind în mod clar de transferurile de stat și subvenții; d. În multe cazuri, legea atribuie autorităților locale competențe noi fără ca prevede resurse financiare noi și adecvate; e. Autoritățile locale nu se bucură de toată puterea de a-și exercita acțiunile în orice domeniu care nu este exclus din competențele lor sau repartizat unei alte autorități; i. Statul intervine în afacerile locale printr-o supraveghere a autorităților locale, care pare a fi foarte invazivă, frecventă și mult mai discreționară decât ar permite în mod normal legea; j. Nu există mecanisme de consultare fructuoase și transparente și nici dialog între guvernul central și autoritățile locale fie în probleme financiare, fie în orice alte chestiuni care sunt de interes pentru autoritățile locale;”.

2 j. Nu există mecanisme de consultare fructuoase și transparente și nici dialog între guvernul central și autoritățile locale fie în probleme financiare, fie în orice alte chestiuni care sunt de interes pentru autoritățile locale;”.

Respectiv se solicită ca autoritățile din Republica Moldova să: „b. să aloce suficiente resurse financiare autorităților locale, în conformitate cu principiul conform căruia resursele ar trebui să se potrivească cu competențele; c. să crească capacitatea fiscală a autorităților locale,.....; e. permită autorităților locale să aibă mai multă libertate de a-și adapta exercitarea competențelor la condițiile locale; j. să restabilească un proces corect de consultare cu autoritățile locale și dialogul politic, pentru a să ajungă la un acord cu privire la măsurile planificate care ar putea afecta interesele autorităților locale;”.

ASPECTE DE CONȚINUT

În contextul celor menționate ținem să menționăm că prin Legea privind procedura notarială nr. 246 din 15.11.2018 (MO nr. 30-37 din 01.02.2019), care a intrat în vigoare la 01.03.2019, au fost efectuate modificări în mai multe acte legislative, inclusiv a fost abrogat și art. 37 din Legea cu privire la notariat nr.1453-XV din 08.11.2002 care prevedea, că „persoanele cu funcție de răspundere abilitate ale autorităților administrației publice locale (secretarii consiliilor locale) îndeplinesc următoarele acte notariale:

- legalizarea semnăturilor de pe documente;
- legalizarea copiilor de pe documente și a extraselor din ele;
- luarea măsurilor de pază a bunurilor succesoriale;
- autentificarea testamentelor;
- autentificarea procurilor pentru primirea pensiilor, indemnizațiilor, mijloacelor bănești repartizate acționarilor fondurilor de investiții nemutuale în proces de lichidare, fondurilor de investiții pentru privatizare în proces de lichidare, pentru primirea sumelor indexate la depunerile bănești ale cetățenilor în Banca de Economii, precum și pentru dreptul de înregistrare, transmitere în folosință și înstrăinare a dreptului de proprietate asupra cotelor valorice din bunurile întreprinderilor agricole;
- autentificarea contractelor de înstrăinare (vânzare-cumpărare, donație, schimb) a bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor cu destinație agricolă.”. Tot prin această Lege a fost modificată lit. q) din alin. (1) al art.39 din Legea privind administrația publică locală nr.436-XVI din 28.12.2006, legată de atribuțiile secretarului consiliului local, care actualmente are următorul conținut: „q) legalizează semnăturile de pe documente, legalizează copiile de pe documente și ale extraselor din ele, autentifică procurile pentru primirea pensiilor, indemnizațiilor, mijloacelor bănești repartizate acționarilor fondurilor de investiții nemutuale în proces de lichidare silită, fondurilor de investiții pentru privatizare în

proces de lichidare silită, pentru primi 3 În rezultat, în redacția nouă a lit. q), menționată mai sus, în comparație cu conținutul fostului art.37 din Legea cu privire la notariat nr.1453-XV din 08.11.2002, nu se regăesc următoarele atribuții ale secretarului consiliului local: “c) luarea măsurilor de pază a bunurilor succesoriale; d) autentificarea testamentelor; f) autentificarea contractelor de înstrăinare (vânzare-cumpărare, donație, schimb) a bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor cu destinație agricolă.” Astfel începând cu data de 01.03.2019 (data intrării în vigoare a legii date), secretarii consiliilor locale nu mai au competența de luare a măsurilor de pază a bunurilor succesoriale și de autentificare a contractelor de înstrăinare (vânzare-cumpărare, donație, schimb) a bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor cu destinație agricolă, competențe care le revin numai notarilor. Cât privește autentificarea testamentelor de către secretarul consiliului local, cu toate că această competență nu este prevăzută expres în conținutul lit. q) din alin.(1) la art.39 din Legea privind administrația publică locală nr.436-XVI din 28.12.2006, totuși ea a rămas în competența secretarului consiliului local în baza modificărilor la Codul civil al Republicii Moldova.

Conform prevederilor art.2227 – 2231 din Codul civil al Republicii Moldova secretarul consiliului local are competența de a autentifica numai testamentele privilegiate și numai în situații speciale și situații de urgență. Atestăm o competență limitată și derivată din activitatea notarilor, ultima devenind între timp dominantă. Prin urmare, în rezultatul modificărilor în legislație funcțiile notariale ale secretarului consiliului local au fost diminuate semnificativ, la fel au fost îndepărtate și făcute mai dificile serviciile respective de cetățenii din localitățile rurale (notă: persoana trebuie să facă deplasări în raion, în condițiile unei populații rurale în etate și cu resurse financiare limitate), contrar principiului subsidiarității prevăzut în art. 3 din Legea descentralizării administrative, nr. 435-XVI din 28.12.2006.

De asemenea, conform informațiilor obținute, costul serviciilor pentru cetățean a crescut de peste 2 ori (de la 200 lei la 500 lei). În afară de aceasta, menționăm că în rezultatul acestor schimbări legislative unilaterale, neconsultate și netransparente, APL din Republica Moldova au suferit pierderi la bugetul local (conform unor estimări ale unor membri CALM o localitate rurală are pierderi anuale în mediu peste 40 000 lei). Suma respectivă este importantă pentru o comunitate rurală care, în conformitate cu principiile enunțate, ar urma să fie compensată. Constatăm că o astfel de abordare în raport cu APL, prin reducerea competențelor și a veniturilor bugetelor locale, este contrară prevederilor constituționale privind consultarea APL și asigurarea autonomiei locale, precum și angajamentelor Republicii Moldova în domeniul democrației locale și descentralizării. Cazul respectiv demonstrează situația când în loc de descentralizare și consolidare a autonomiei locale (inclusiv financiare), în Republica Moldova are loc un proces invers: centralizare, limitare a autonomiei locale și reducere a veniturilor APL. 4 De asemenea apare nedumerire în legătură cu faptul că autorul (Ministerul Justiției), care ar trebui să vegheze respectarea principiilor constituționale ale autonomiei locale și consultării eficiente a APL (a se vedea în acest sens Recomandarea 328 (2012) a Congresului Autorităților Locale și Regionale ale Consiliului Europei privind dreptul autorităților locale de a fi consultate de către alte niveluri de guvernare), dimpotrivă încalcă principiile și standardele menționate.

În baza celor menționate **SOLICITĂM:**

- 1. Examinarea cazului dat și luarea unor măsuri corespunzătoare.**
- 2. Revizuirea cadrului legal în vederea restabilirii competențelor și veniturilor APL, și asigurarea principiului subsidiarității.**
- 3. Compesarea veniturilor ratate ale bugetelor locale, prin transferuri de la bugetul de stat sau alte fonduri centrale, cauzate de modificările unilaterale a cadrului legal și prejudicierii bugetelor locale.**
- 4. Respectarea principiilor constituționale ale autonomiei locale și consultării efective a APL și structurilor lor asociative.**

CALM ATRAGE ATENȚIA FACTORILOR DE DECIZIE - DELIMITAREA PROPRIETĂȚII PUBLICE ESTE ÎNTR-UN NOU BLOCAJ!

La sediul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a avut loc o întrunire a primarilor și a inginerilor cadastrali, membri ai Departamentului de management și administrare a patrimoniului public din cadrul CALM.

Delimitarea proprietății publice în urma adoptării Legii 29 și a Hotărârii de Guvern prin care a fost aprobat Regulamentul cu privire la delimitarea proprietății publice au constituit subiectele-cheie abordate în cadrul ședinței.

Reprezentanții CALM au constatat, cu regret, că deși au avut loc multiple discuții, ședințe, grupuri de lucru, în hotărârea de Guvern nu s-a ținut cont de recomandările autorităților publice locale, a inginerilor cadastrali, expuse de CALM pe marginea Hotărârii de Guvern privind aprobarea Regulamentului cu privire la delimitarea proprietății publice, iar ca rezultat s-a creat un blocaj instituțional la nivel de stat, iar mecanismul aplicat este neconstituțional, favorabil doar autorităților publice centrale.

De fapt, membrii CALM au fost de părere că se repetă istoria delimitării precedente care, prin hotărârea Curții Constituționale nr 12 din 21.04.2005 a fost declarată neconstituțională.

De asemenea, pentru că nu s-a ținut cont de recomandările CALM, ca și consecință este prejudiciat procesul de delimitare a proprietății publice. „CALM este îngrijorat și de faptul că acest proces va ajunge într-un blocaj, chiar dacă în acest sens pentru Republica Moldova a fost aprobat de către Banca Mondială un credit destinat înregistrării proprietății, inclusiv a procedurii de delimitare a proprietății publice”, a declarat Alexandru Morcov.

„Contrar tuturor afirmațiilor și asigurărilor reprezentanților Agenției Servicii Publice precum că de la începutul anului 2019 va demara proiectul Băncii Mondiale, suntem deja la sfârșitul lunii aprilie și până la moment, chiar dacă CALM este partener în cadrul acestui proiect, nu deținem absolut nicio informație despre etapele de implementare a acestuia, care este planul de acțiune, în ce constau acestea etc. Mai mult

decât atât, Departamentul Cadastru, Agenția Servicii Publice discută cu unele sau altele autorități publice locale, iar noi primim semnale de la acestea că nu le este clar care sunt acțiunile ce urmează a fi întreprinse, care va fi finalitatea, ale cui vor fi responsabilitățile etc”, a declarat expertul.

CALM este de părere că acest Regulament excedează

prevederile Legii 29 cu privire la delimitarea proprietății publice, iar potrivit Legii cu privire la actele normative nr 100, un act subordonat Legii nu poate să prevadă mai mult decât însăși Legea.

Participanții la ședință au discutat

și despre blocajul creat artificial de către serviciile trezoreriilor cadastrale ale departamentului Cadastru din cadrul Agenției Servicii Publice, în contextul în care din teritoriu au fost sesizate mai multe abuzuri și depășiri ale atribuțiilor de serviciu din partea unor colaboratori ai acestui Departament, mai ales în privința recepției lucrărilor cadastrale, deoarece aceasta este o etapă facultativă și nu îmbunătățește cu nimic

procesul. „În urma recepției lucrărilor cadastrale, de fapt, statul, prin Agenția Servicii Publice, nu își asumă nicio responsabilitate față de acest proces și nici colaboratorii serviciilor teritoriale cadastrale, în urma abuzurilor comise în cadrul procesului de recepție, nu poartă nicio responsabilitate. În esență, aceștia își depășesc atribuțiile de serviciu, solicitând informații, implicân-

du-se în procese ce nu țin de domeniul lor de responsabilitate”, a afirmat Alexandru Morcov.

Expertul Ludmila Malai a amintit că potrivit cadrului normativ existent, procedura de recepție cuprinde doar câteva etape, în special fiind vorba de verificarea dosarelor cadastrale depuse la recepție, dar și supra-punerilor grafice a terenurilor din dosarele cadastrale depuse la recepție. „Constatăriile din teritoriu sunt însă că colaboratorii Departamentului Cadastru al Agenției Servicii Publice, de fapt, se implică, fără acoperire legală, în tot ce ține de cum au fost formate terenurile, condițiile de formare a terenului, precizia acestor lucrări, ceea ce constituie un abuz și depășirea atribuțiilor de serviciu. Nu există procedură de contestare a acțiunilor acestor colaboratori”, a explicat Ludmila Malai.

În urma ședinței Departamentului din cadrul CALM s-a decis formularea problemelor create și sesizarea tuturor autorităților publice, organelor competente în privința problemelor identificate care, de fapt, blochează tot procesul de administrare a patrimoniului public la nivel local.

Conform sarcinilor statutare, reieșind din adresările parvenite de la membrii CALM, dar și din capacitatea de expertiză în domeniul administrației publice locale (APL), Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) monitorizează acțiunile organelor de justiție, de urmărire penală și procuraturii în privința aleșilor locali. Pe parcursul activității, CALM a depistat un șir de devieri care periclitează încrederea în acțiunile obiective și imparțiale ale organelor de urmărire penală și procuraturii. Ca rezultat a fost elaborată și expediată o Adresare instituțiilor vizate ale statului în care este prezentată cauza penală în privința unui ales local și constatarea experților CALM că nu există temei de trageră la răspundere penală a acestuia.

CALM SOLICITĂ ASIGURAREA DE CĂTRE ORGANELE DE URMĂRIRE PENALĂ ȘI INSTANȚELE DE JUDECATĂ A UNUI ACT DE JUSTIȚIE CORECT ÎN PRIVINȚA ALEȘILOR LOCALI!

Amintim că IDIS Viitorul și CALM, cu susținerea Fundației Soros-Moldova, au elaborat 3 rapoarte de monitorizare (pot fi găsite pe pagina web www.viitorul.org și www.calm.md), prin care au fost analizate 64 de cauze penale și 18 cauze contravenționale examinate de instanțele de judecată naționale în perioada 2014 - 2018 împotriva reprezentanților administrațiilor publice locale, în privința actelor conexe corupției, ce se referă la abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu și neglijența în serviciu.

Rezultatele monitorizării arată că „în mai multe soluții ale instanțelor de judecată este menționat expres că nu este suficient ca un primar să acționeze contrar procedurilor legale pentru ca faptele sale să fie calificate în baza art.327 - 329 din Codul penal. Or, acestea sunt infracțiuni materiale și se consideră consumate din momentul producerii daunelor în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor juridice sau fizice. Altfel spus, chiar dacă primarul a încălcat procedurile legale, dacă nu există daune cauzate, el nu poate fi tras la răspundere penală în baza art.327 - 329 din Codul penal.”

De asemenea, în conformitate cu Rezoluția Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European din 04 aprilie 2019 privind situația democrației locale din Republica Moldova în punctul 4 litera l) Congresul constată: „Contextul politic pentru exercitarea funcțiilor de primar este afectat negativ de o practică intensă de utilizare a urmării penale împotriva primarilor și a altor reprezentanți la nivel local (dosare penale). Unele dintre aceste acuzații penale par a fi aduse pentru motive nerezonabile sau nesemnificative, care uneori sunt legate de lipsa resurselor la autoritățile locale pentru a-și îndeplini competențele”. În punctul 5 litera l) Congresul cere autorităților din Republica Moldova să găsească un echilibru mai adecvat între lupta împotriva corupției și cerințele democrației locale, astfel încât acuzații penale împotriva aleșilor locali să nu întrerupă viața politică locală.

Cât privește cauza penală care a constituit motivul elaborării Adresării CALM către instituțiile vizate ale statului, dacă facem abstracție de la faptul că nu există în general o daună, atunci instanța de judecată nu a motivat în nici un fel caracterul considerabil al daunei cauzate.

În Adresarea sa, CALM a solicitat asigurarea de către organele de urmărire penală și instanțele de judecată a unui act de justiție corect în privința primarului (ilor), ținând cont de toate prevederile legale, dar și de statutul alesului local; utilizarea în practică și ghidarea de jurisprudență Curții Europene pentru Drepturile Omului și recomandările Comisiei de la Veneția, potrivit cărora prevederile penale naționale cu privire la „abuzul în serviciu”, „abuz de putere” și expresii similare să fie interpretate în sens restrâns și aplicate cu un grad înalt de prudență, astfel încât să poată fi invocate numai în cazuri în care fapta este de natură gravă; neintentarea cauzelor penale în lipsa daunelor cauzate intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor juridice sau fizice; organizarea și desfășurarea instruirilor tematice pentru ofițerii de urmărire penală, procurori, inclusiv judecători, referitor la specificul de organizare și funcționare a autorităților administrației publice locale, atribuțiile specifice autorităților publice locale (primarul / președintele raionului și consiliul local / raional), raporturile dintre aceste autorități, legislația care reglementează activitatea și competențele autorităților administrației publice locale, etc.

OPTIMIZAREA „OARBĂ” ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ NU ESTE O SOLUȚIE ȘI CHIAZ POATE DĂUNA CALITĂȚII SERVICIILOR!

REZULTATELE UNUI STUDIU REALIZAT DE CENTRUL ANALITIC DIN AUSTRIA KDZ

Analizând rezultatele studiului realizat de Centrul KDZ pentru Cercetare în Administrația Publică din Austria, Thomas Prorok, directorul general adjunct al instituției explică faptul că nu reducerea locurilor de muncă în administrația locală în Europa Balcanilor de Vest este soluția, ci este nevoie de a spori calitatea, competența și performanța în acest domeniu.

Potrivit expertului austriac, accentul reformelor ar trebui să fie pus pe creșterea calității serviciilor, pe calificarea și performanța mai bună a personalului, nicidecum pe reducerea numărului angajaților.

„Comparând cele mai noi cifre din Austria, vom observa că la o populație de aproape 9 milioane de locuitori, 733.000 de perso-

ne lucrează în sectorul public și 352.426 activează în guvernele centrale, regionale și locale. În UE, 9,9% din PIB este alocat „compensării angajaților din sectorul public”, în Austria este de 10,6%, explică Thomas Prorok.

Expertul mai notează că în țările-membre ale OECD (organizație pentru cooperare și dezvoltare economică), 18,1% din angajați lucrează în sectorul public, în timp ce în Austria numărul acestora este de 15,9%.

„Nu ar trebui să avem încredere oarbă în reforma și cererea UE – de a „optimiza” administrația publică. Nu mărirea este problema, trebuie sporite calitatea, competența și performanța angajaților din APL”, a punctat Thomas Propok.

Centrul KDZ pentru Cercetare în Administrația Publică din Austria are drept scop consolidarea reformei guvernării și a administrației publice, dar și sprijinirea integrării europene la nivel local și regional. De asemenea, Centrul KDZ urmărește consolidarea capacităților entităților din țările Balcanilor de Vest și din Republica Moldova în cadrul pilonilor economici, de mediu și sociali ai dezvoltării durabile. Un alt obiectiv al Centrului este consolidarea capacităților autorităților din țările non-UE din Balcanii de Vest și Republica Moldova pentru a introduce și implementa acquis-ul comunitar relevant pentru guvernele locale și regionale. Acest lucru poate fi realizat prin construirea de structuri și cooperare pentru promovarea procesului de democratizare și dezvoltare lor.

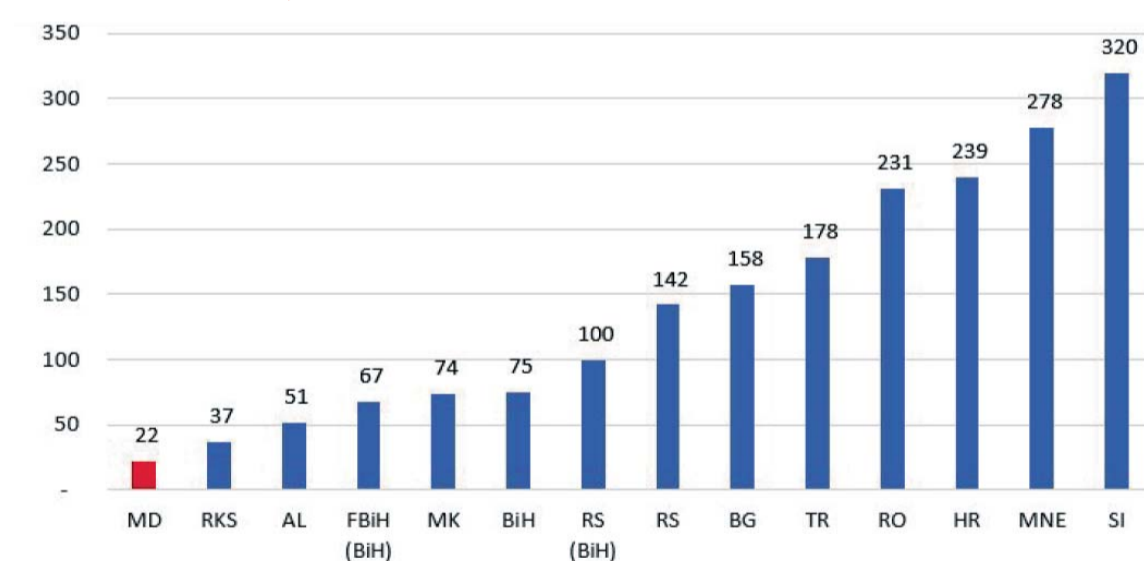

REPUBLICA MOLDOVA ESTE STATUL CARE OFERĂ CELE MAI PUȚINE RESURSE ȘI PRINTRE CELE MAI MULTE COMPETENȚE APL!

22 EUR PER CAPITA REPREZINTĂ VENITURILE PROPRII PE DURATA UNUI AN ALE AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE DIN MOLDOVA!

În calitatea noastră de cetățeni ai Republicii Moldova, fiecare dintre noi suntem în același timp și rezidenții uneia dintre localitățile din țară. Calitatea vieții din localitatea în care avem reședința este, poate, unul dintre factorii care ne preocupă cel mai mult, iar autoritățile publice locale sunt cele de la care, de fapt, așteptăm să ne ofere servicii publice de care noi toți avem nevoie. Serviciile publice la nivelul fiecărei localități pot fi oferite doar dacă autoritățile publice locale vor dispune de mijloacele financiare necesare. Înțelegerea corectă a situației financiare ale autorităților publice locale uneori prezintă dificultăți pentru publicul larg, dar este importantă din perspectiva celor descrise mai sus, dar și în vederea creșterii calității vieții a fiecăruia dintre noi la nivelul localității în care suntem stabiliți cu traiul.

Datele conținute de Raportul privind indicatorii descentralizării fiscale pentru Europa de Sud Est ne oferă posibilitatea înțelegerii mai bune a situației financiare în care se află autoritățile publice locale din Republica Moldova. Astfel, pentru anul 2017, veniturile proprii ale autorităților publice

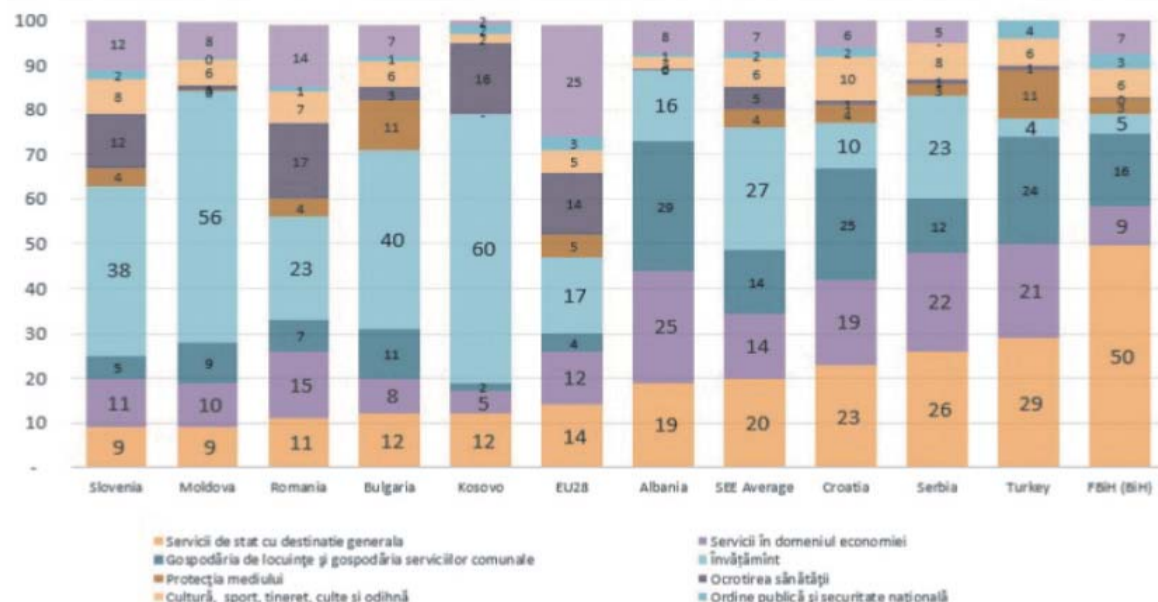
acestui indicator a fost pentru anul 2017 de 141EUR per capita, sau de 6,4 ori mai mult decât în Republica Moldova.

Moldova este țara care oferă cele mai puține resurse autorităților publice locale, în condițiile în care numărul competențelor puse în seama acestora este peste media pe care o atestăm în regiunea Europei de Sud Est.

ÎN REPUBLICA MOLDOVA AUTONOMIA LOCALĂ ESTE SIMULATĂ!

Autoritățile publice locale, în virtutea competențelor atribuite

locale din Republica Moldova au fost de ordinul a 22EUR per capita pe durata întregului an. Importanța acestui indicator este majoră, cel puțin din următoarele aspecte: fără a avea venituri proprii, autoritățile publice locale sunt lipsite de capacitatea de a acționa în interesul rezidenților localităților conduse, rolul acestora reducându-se la cel de „simplu spectator”; într-o societate deschisă, care este guvernată de principiile unei economii de piață, mărirea absolută a resurselor puse la dispoziție este indicatorul care contează, așa cum achizițiile de bunuri sau servicii se fac la prețul pieții și nu țin cont de puterea relativă de cumpărare a celor implicați în tranzacție. Pentru regiunea Europei Sud Est mărirea medie

REPUBLICA MOLDOVA ESTE STATUL CARE OFERĂ CELE MAI PUȚINE RESURSE ȘI PRINTRE CELE MAI MULTE COMPETENȚE APL! 22 EUR PER CAPITA REPREZINTĂ VENITURILE PROPRII PE DURATA UNUI AN ALE AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE DIN MOLDOVA!

prin lege, gestionează o parte importantă din treburile publice. Pentru regiunea Europei centrale și de est, autoritățile publice locale au în gestiune proprie, în medie, un număr de 20 de funcții în domeniile: educație; sănătate; cultură și sport; protecția socială și altele. Situația din Republica Moldova la acest capitol este mai bună comparativ cu media regională, autoritățile publice locale fiind responsabile de exercitarea unui număr de 22 de funcții. Un aspect esențial al conceptului autonomiei locale ține de corelația dintre volumul resurselor disponibile și a competențelor delegate, precum și de libertatea pe care o au autoritățile publice locale în luarea deciziilor privind modul de folosire a resurselor alocate. Cartea Europeană a Autonomiei Locale specifică în mod expres că "Colectivitățile locale au dreptul în cadrul politicii economice naționale la resurse proprii suficiente, de care pot dispune în mod liber, în exercițiul competențelor lor."

Făcând referire la datele anului 2017, se atestă că veniturile autorităților publice locale în Republica Moldova sunt de ordinul a 7,6% din PIB. Această situație este mai bună față de media regională, care a fost de 5,9% din PIB, dar mai rea față de media de 10,7% pentru statele UE din anul de referință. Totuși, o înțelegere mai amplă a modului de realizare a autonomiei locale din Republica Moldova ne oferă un detaliu suplimentar. Astfel, pentru anul 2017, ponderea sectorului educațional în total cheltuieli ale autorităților publice locale a fost de 56%, a doua cea mai mare pondere din total după Kosovo, pentru regiunea Europei centrale și de est. Spre exemplu, ponderea sectorului educațional în total cheltuieli ale APL pentru regiunea Europei centrale și de est a fost în anul 2017 de 27%, iar în statele UE acest indicator a atins valoarea medie de 17% în anul de referință. Datele menționate indică asupra unei simulări a autonomiei locale în Republica Moldova. Or, deși veniturile autorităților publice locale formal dețin o pondere mare în PIB, acestea sunt direcționate primordial spre asigurarea funcționării unui singur sector, aflat în mod primordial sub administrarea autorităților centrale. Autoritățile publice locale deținând implicit doar funcția de intermediere în acest proces.

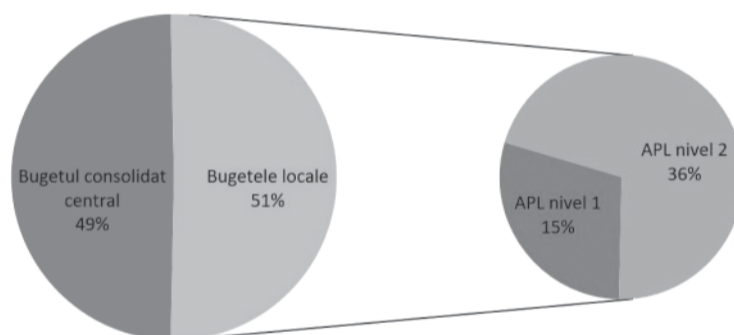
DEȘI AUTORITĂȚILE ADMINISTRĂȚIEI PUBLICE LOCALE SUNT CEL MAI IMPORTANT ANGAJATOR ÎN DOMENIUL PUBLIC, COMPETENȚELE ACESTORA ÎN DOMENIUL SALARIZĂRII SUNT EXTREM DE LIMITATE!

Executarea bugetului public național pentru anul trecut denotă o pondere de 24,4% a cheltuielilor

administrației publice locale în total cheltuieli publice la nivel național. Majoritatea cheltuielilor suportate din cadrul bugetelor locale sunt cheltuielile de personal, acestea fiind de 44,9% din total, așa cum ne arată datele pentru anul 2018. Spre comparație, ponderea cheltuielilor de personal în total cheltuieli executate în anul 2018 din cadrul bugetului public național a fost de 23%. Din total cheltuieli de personal la nivel național, care au fost în mărime de 13,7 mld. Lei, în anul 2018, aproximativ 7 mld. Lei au fost executate în cadrul bugetelor locale, sau aproximativ 50,7% din total. Această realitate indică asupra faptului că în Republica Moldova autoritățile administrației publice locale sunt cel mai mare angajator în domeniul public.

Executarea cheltuielilor din cadrul sectorului de învățământ, prin intermediul bugetelor locale, este de departe cel mai important factor responsabil de această realitate. Aproximativ 29% din total cheltuieli de personal din cadrul bugetelor locale sunt executate de autoritățile locale de nivel 1 în

Cheltuieli de personal în domeniul public, anul 2018

competența cărora este domeniul educației preșcolare iar, respectiv, 71% din total cheltuieli de personal din bugetele locale sunt executate de autoritățile publice locale de nivel 2 în competența cărora este învățământul primar, secundar și profesional tehnic.

Totuși, situația descrisă nu trebuie să ne inducă în eroare. Deși autoritățile administrației publice locale (APL) sunt cel mai important angajator în domeniul public, competențele acestora în domeniul salarizării sunt practic nule. Această realitate nu a fost schimbată nici după adoptarea la finele anului trecut a noii legi a salarizării în domeniul bugetar, sistemul de salarizare în Republica Moldova rămânând a fi unul rigid și coordonat exclusiv de autoritățile centrale.

Studiul „Indicatorii de descentralizare fiscală în regiunea Europei de Sud-Est pentru perioada anilor 2006-2017” a fost elaborat de NALAS – organizație ce întrunește reprezentanți ai autorităților locale din mai multe state ale Europei Centrale și de Est, Republica Moldova fiind parte a acestei instituții. Expertul CALM Viorel Gîrbu a analizat datele studiului și ne oferă explicații despre rezultatele pe care le înregistrează Republica

Moldova la capitolul autonomie locală și financiară.

De ce este important acest studiu?

Viorel Gîrbu: Este un studiu care aduce mai multă lumină în ceea ce privește evoluțiile ce au loc în domeniul administrației locale

produs un efect negativ iar, ca rezultat, în prezent, autoritățile locale se confruntă cu situații mai proaste decât în 2011.

Înțelegem că au fost reduse veniturile autorităților locale...

Viorel Gîrbu: Dacă e să ne uităm la modul cum evoluează veniturile și cheltuielile APL în PIB, pe o perioadă mai lungă de timp, observăm o stagnare sau chiar o diminuare. Dar, în același timp, indicatorul care ne interesează mai mult ține de libertatea în utilizarea mijloacelor de care dispun autoritățile locale. Dacă analizăm ca pondere în PIB a cheltuielilor autorităților locale, la acest indicator statul nostru nu are o poziție atât de rea, ceea ce ne interesează este ponderea în PIB a veniturilor proprii, adică veniturile care sunt încasate de autoritățile locale și cele care sunt utilizate așa cum decid autoritățile care sunt alese de populație la nivelul fiecărei localități. La acest capitol se înregistrează un regres semnificativ. Regiunea la care ne raportăm nu este cea mai avansată, dar chiar și așa, regretabil, suntem codași la o serie de indicatori.

Care ar fi aceste venituri în cifre?

Viorel Gîrbu: Ca pondere în PIB, veniturile și cheltuielile autorităților locale sunt de circa 8-9%. În regiune, veniturile proprii pentru autoritățile locale reprezintă circa o treime, pe când în statul nostru acestea reprezintă circa 12%, fiind codași și la acest indicator. **Și mai urâtă este realitatea atunci când facem o analiză comparativă între veniturile proprii și competențe. Dacă vorbim despre competențele care sunt atribuite APL, numărul acestora este peste media pe care o atestăm în regiune. Aceste competențe necesită a fi realizate în condițiile în care veniturile sunt cele mai mici din întreaga regiune. Veniturile proprii nu sunt mici doar ca pondere din total, dar și ca sumă a valorii absolute. Dacă veniturile proprii ale Sloveniei - liderul din regiunea în care ne aflăm reprezintă peste 300 euro per capita, în Republica Moldova aceste**

valori sunt de 22 euro per capita. Acestea sunt resursele puse la îndemâna autorităților locale, care pot fi folosite pentru a argumenta și a veni cu anumite aprecieri din partea cetățenilor privind performanța autorităților locale și ele sunt extrem de limitate. **Din acest motiv, atunci când cetățenii merg la vot și încearcă să ia o decizie motivată, ei trebuie să înțeleagă că posibilitățile de manevră și volumul resurselor care sunt puse la îndemâna autorităților locale sunt extrem de limitate. Trebuie să fii extrem de profesionist sau un acrobat de talie mondială pentru a reuși să produci performanță în condițiile în care spațiul de manevră este atât de limitat.**

Din punctul DVS de vedere, care ar fi soluțiile pentru a depăși această situație?

Viorel Gîrbu: Soluția este una – să realizăm descentralizarea financiară reală, nu una simulată, așa cum s-a întâmplat în Republica Moldova. Regretabil, autoritățile centrale de la noi nu dau dovadă de dorință de a realiza descentralizarea, deoarece acest lucru înseamnă că altcineva va lua decizia privind modul de utilizare a resurselor. În Republica Moldova autoritățile centrale preferă mereu să decidă cum să fie utilizate resursele. Acest lucru s-a manifestat extrem de negativ. Chiar și recent, dacă ne amintim de evenimentele care s-au petrecut pe durata campaniei electorale pentru alegerile parlamentare, am atestat chiar și din partea Executivului faptul că s-au întreprins mai multe măsuri ce sunt în competența autorităților locale. Efectiv, autoritățile centrale folosesc autoritățile locale doar ca o platformă pentru a-și promova interesele proprii, iar după alegeri acestea sunt uitate. Trebuie să depășim această etapă, autoritățile centrale nu trebuie să fie atât de centrate pe resurse, ci pe crearea unui cadru benefic, nu pentru cheltuirea banilor. Baniii trebuie să fie gestionați și cheltuiți de autoritățile locale, așa cum este firesc și așa cum se întâmplă în toate țările lumii, în special în cele de pe continentul european, acolo unde sunt cele mai frumoase valori la care noi ne aliniem ca țară.

Studiul NALAS, organizația ce întrunește reprezentanți ai autorităților locale din mai multe state ale Europei Centrale și de Est, reconfirmă – dacă mai era nevoie – că din punctul de vedere al descentralizării, democrației locale, consolidării autonomiei locale Republica Moldova continuă să livreze dezamăgiri. Partenerilor, dar, mai întâi de toate, propriilor cetățeni. La o privire generală asupra concluziilor acestui studiu, ce ați scoate Dvs. în evidență, dle Gîrbu?

Viorel Gîrbu: „Studiul face referință la o regiune mai mare, regiunea Europei de Est, Sud-Est. Și aici evoluțiile per ansamblu nu sunt tocmai pozitive. În întreaga regiu-

ne, procesul de descentralizare, în special de descentralizare financiară a stagnat, iar în anumite state chiar a înregistrat anumite evoluții negative. Aceste trenduri sunt diferite față de ceea ce observăm pe întreg continentul european, în statele Uniunii Europene, acolo unde procesul de descentralizare merge într-o altă direcție, deci descentralizarea atât administrativă, cât și financiară avansează. Or, în regiunea în care ne aflăm e regretabil, dar acest proces un pic a luat o altă direcție și lucrul care, de fapt, ar trebui să ne preocupe cel mai mult este modul în care avansăm noi în această dimensiune. Iar Republica Moldova, regretabil, în întreaga regiune este codașă pentru mai mulți indicatori.”

REPUBLICA MOLDOVA, REGRETABIL, ESTE CODAȘĂ ÎN ÎNTREAGA REGIUNE PENTRU MAI MULȚI INDICATORI...

Dar, uitați-vă, Republica Moldova a avut până în 2018 o Strategie de descentralizare. Se apreciază frecvent că aceasta a fost realizată în doi peri, nu s-a soldat cu descentralizare financiară... Cum Dvs. ați descrie, adică cum ar trebui să arate, în mod exemplar, o astfel de descentralizare financiară autentică?

Viorel Gîrbu: „Noi aici trebuie să facem referință la situația pe care o atestăm în statele Uniunii Europene, la media celor 28 de state care sunt membre ale Uniunii Europene și a indicatorilor pe care îi vedem acolo. Deci, autonomia financiară, în primul rând, înseamnă nu doar competențe, dar și finanțe pentru a implementa aceste competențe, iar peste toate este cine ia decizia. Regretabil, în Republica Moldova decizia este centralizată la nivelul Guvernului, Guvernului care nu vrea să permită flexibilitate și schimbul autonomiei. Autonomie într-un final înseamnă, dacă vreți, chiar și competiție între autoritățile locale – cine este cel mai bun la oferirea serviciilor publice, la colectarea taxelor, acela obține cele mai mari avantaje în acea localitate. În

Republica Moldova nu se reușește implementarea acestei abordări; regretabil, Guvernul central menține foarte multe competențe și în special este foarte rezervat atunci când merge vorba de descentralizarea financiară.”

Din punctul Dvs. de vedere, dacă o astfel de descentralizare ar fi autentică și nu simulată în mare parte – cum se sugerează de atâtea ori și din mai multe puncte de observare –, lucrurile, de exemplu, în zonele rurale ale Republicii Moldova s-ar deosebi de starea de lucruri de acum?

Viorel Gîrbu: „Da, în mod cert, fiindcă autoritățile locale sunt, de fapt, autoritățile care cunosc cel mai bine starea lucrurilor în localitatea în care se află. Deci, aici e bine să menționăm faptul că în statele europene, în general în democrațiile avansate există un principiu care face referință anume la discuția pe care o purtăm astăzi. Și acest principiu este următorul: serviciile pot fi oferite și trebuie să fie oferite cetățeanului de autoritățile care sunt cele mai apropiate de cetățean. Nu au cum să cunoască mai bine autoritățile din Chișinău situația reală atât cu colectarea taxelor, atât cu potențialul economic care există în localitatea respectivă, cât și cu partea ce ține de calitatea serviciilor oferite cetățeanului. Autoritățile locale sunt cele mai competente și sunt cele mai apropiate față de cetățean. În cazul în care în Republica Moldova acest principiu s-ar fi implementat, atunci în mod cert cred eu că situația la nivelul fiecărei localități avea să fie mai bună.”

Aveți o explicație de ce nu s-a implementat? Ați remarcat anterior că în 2013 fuseseră adoptate amendamente la Legea privind finanțele locale, până la urmă, efectul pentru autoritățile locale a fost unul prost. Aveți o explicație de ce?

Viorel Gîrbu: „Explicația mea este că totuși autoritățile centrale nu doresc o descentralizare financiară reală...”

De ce n-ar vrea?

Viorel Gîrbu: „Aici deja trebuie să ghicesc. Desigur că este mult mai comod să deții controlul asupra fondurilor, asupra finanțe-

lor, dar noi să nu uităm faptul că societatea pe care încercăm să o construim este bazată pe principiul democratic și pe principiul economiei de piață. Or, societățile democratice sunt societățile în care guvernele centrale nu atât folosesc propriu-zis fondurile, finanțele, cât creează un cadru stimulatoriu, un cadru eficient în vederea utilizării acestor finanțe de către alți indicatori mai mici. Aici putem să facem o paralelă cu economia.”

Deci, noi am trecut de la economia de stat atunci când statul gestiona întreprinderile către o economie în care statul stabilește regulile de joc, iar activitățile, produsele,

serviciile sunt oferite de către mediul privat, de către propriu-zis cetățeni. În mod similar și în domeniul autonomiei locale statul trebuie în mod primordial să se abțină și să se limiteze, dacă vreți, în tot ce ține de stabilirea regulilor, de urmărirea modului în care aceste reguli sunt implementate, dar finanțele și serviciile să fie oferite totuși de instituțiile care sunt – așa cum am menționat mai devreme – mai aproape de cetățean.”

Dar vorbind de această rezistență, să-i spunem de uzură a autorităților centrale față de descentralizarea financiară, cum poate fi neutralizată o astfel de împotrivire, să-i spunem așa? Au autoritățile publice locale un

cuvânt de spus sau mecanisme să descurajeze această poftă de centralizare excesivă, de a ține totul în mâna autorităților centrale, iată pe parcursul aproape a tuturor anilor de independență a Republicii Moldova?

Viorel Gîrbu: „Cred că totuși capacitățile autorităților locale sunt destul de limitate, fiindcă vedem în ce realitate trăim în Republica Moldova. Sunt mai multe aspecte care pot fi discutate aici. De exemplu, Moldova este cunoscută prin faptul că destul de mulți primari, reprezentanți ai autorităților locale se pot trezi cu dosare penale pentru faptul că nu sunt foarte

dia pe care o atestăm în regiune. Noi avem în jur de 8% din PIB, media europeană este de 10%, peste 10%, în regiune avem 6-7%, deci Moldova este un pic peste, dar aici nu trebuie să fim induși în eroare de cifrele de la nivel global, trebuie să ne uităm în detalii, iar detaliile, regretabil, sunt în defavoarea Republicii Moldova.”

Dacă ne uităm la structura acestor venituri, atestăm faptul că majoritatea sunt doar transferuri cu destinație specială, deci transferuri care pur și simplu trec prin bugetele locale, se contabilizează la nivelul fiecărei autorități locale, dar propriu-zis aceste transferuri

loiali față de autoritățile centrale. E o realitate tristă, dar pe care noi o cunoaștem.

E foarte greu până la urmă, fiindcă atât autoritățile locale, cât și autoritățile centrale, de fapt, sunt reprezentanții aceluiași sector, sectorului public. Regretabil, Republica Moldova nu vine cu cele mai bune abordări în acest aspect, iar posibilitatea din partea autorităților locale să-și impună punctul de vedere este foarte limitată, fiindcă totuși capacitățile sunt mult diferite.

În plus, autoritățile locale se confruntă cu un spectru foarte mare de probleme pe care încearcă să le soluționeze în condițiile în care resursele sunt foarte limitate. Din acest motiv, nici nu au capacitate să se implice în activități suplimentare pentru a-și promova cumva drepturile. Republica Moldova este semnatară a Cartei Europene a Autonomiei Locale, dar acest document, deși a fost semnat încă în 1994, nu este nici pe departe implementat nici măcar în anul 2019. Suntem foarte mult rămași în urmă.

Deci vedem, nici măcar acest instrument foarte eficient care este presiunea pe care noi o resimțim venită din partea partenerilor externi, nici măcar acest instrument nu reușește să producă rezultate palpabile într-o perioadă scurtă de timp. Regretabil, noi batem pasul pe loc pe o perioadă lungă de timp.”

Ce ar fi de spus, dle Gîrbu, despre ponderea, proporția cheltuielilor autorităților locale și a veniturilor proprii ale APL?

Viorel Gîrbu: „Deci, când vorbim despre venituri și cheltuieli, Moldova, aparent, are o situație bună. Ponderea veniturilor în PIB a autorităților publice locale este una destul de ridicată, este peste me-

diu la natura unor transferuri centrale, autoritățile locale n-au nicio competență să intervină, să schimbe ceva. Deci, banii respectivi sunt doar transmiși din bugetul central și ajung la instituția bugetară prin intermediul bugetelor locale, atunci când autoritățile locale nu au nicio capacitate să intervină.”

Moldova este codașă la partea ce ține de venituri proprii; veniturile proprii sunt veniturile care sunt stabilite de autoritățile locale. Acolo unde autoritățile locale, în funcție de mediu, de conjunctura locală din fiecare localitate pot să intervină și să stabilească anumite taxe, anumite scutiri ș.a.m.d., deci să se adapteze la mediul local. Pondere a acestor venituri este cea mai mică din toată regiunea. Nu fac o comparație la media europeană, chiar vorbesc de o regiune care este totuși problematică, a rămas în urmă – regiunea statelor care toate sunt democrații tinere, dar chiar și aici noi suntem codași. Dacă ne uităm la cheltuieli, iarăși per ansamblu atestăm faptul că bugetele cheltuite de autoritățile locale sunt mari, dar aici este concentrare foarte, foarte mare pe bugetul pe domeniul educației. În statele europene și în statele din regiunea în care ne aflăm, fragmentarea pe domenii diferite este mult mai mare și ponderea unui domeniu în total este mai mică.”

În Moldova, aproape 60 la sută se duce pe educație. Deci când ne uităm la suma totală, vedem că situația e bunicică, dar dacă ne uităm la structura acestor cheltuieli, atestăm faptul că, de fapt, majoritatea sunt pentru domeniul educației, acolo unde autoritățile locale competențe practic nici nu au.”

VIOREL FURDUI, DIRECTOR EXECUTIV AL CALM:

„DESCENTRALIZAREA ESTE ELEMENTUL CE AR UNI SOCIETATEA ȘI AR PUNE ÎN VALOARE POTENȚIALUL IMENS CE EXISTĂ LA NIVEL LOCAL”

Invitatul emisiunii „Persona” a fost Viorel Furdul, doctor în drept, director executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM). Raportul cu recomandări privind „Democrația locală și Regională în Republica Moldova” elaborat de către Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei, problemele cu care se confruntă autoritățile locale, de ce UTA Găgăuzia ar putea fi un exemplu pentru celelalte zone ale Republicii Moldova la capitolul descentralizare, în ce condiții ar putea fi realizată o reformă a administrației publice locale, sunt unele dintre subiectele abordate în cadrul emisiunii de la postul TV din sudul Republicii Moldova.

Reprezentați personale care fac politică la nivel local sau pe cei care se află cel mai aproape de cetățeni. Cunoașteți cu siguranță problemele cu care se confruntă populația, care sunt relațiile dintre organele de conducere ale APL cu populația, dar și dintre autoritățile locale și cele centrale. Care e starea de spirit a autorităților locale la ora actuală? O altă întrebare este dacă cetățenii ar trebui să se aștepte la o anumită reformă a APL și administrativ-teritorială, la acest capitol se discută foarte mult în ultima perioadă?

Viorel Furdul: În primul rând vreau să vă mulțumesc pentru această invitație. Mă bucur să particip la asemenea emisiuni deoarece consider că este important să existe schimb de informații, oamenii să cunoască ce se întâmplă în toate colțurile Republicii Moldova. Dacă vorbim despre starea lucrurilor în domeniul administrației publice, a autonomiei locale, atât la nivel local, cât și regional, pot menționa că recent ne-am întors de la Strasbourg unde s-a desfășurat sesiunea a 36-a a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei și în cadrul acestui eveniment a fost votat un Raport cu recomandări privind „Democrația locală și Regională în Republica Moldova”. Așa cum am menționat majoritatea vorbitorilor, acest Raport redă obiectiv situația care există în RM în ultimii 7-8 ani. Noi, ca și stat, avem obligația să îndeplinim anumite recomandări ale Consiliului Europei. În acest sens, întotdeauna au existat recomandări concrete care trebuiau implementate de către statul nostru. Acum a fost adoptat un nou Raport, iar concluzia principală a raportorilor este că, din păcate, starea lucrurilor nu este cea mai bună și în anumite domenii chiar s-a înrăutățit. Există mai multe întrebări privind invalidarea alegerilor în Chișinău, autonomia financiară, posibilitățile autorităților locale de a avea propria politică de cadre și posibilitatea să-și remunereze angajații, dialogul dintre autoritățile locale și cele centrale și cât de efectiv este acesta, presiunile administrative, politice, judiciare asupra aleșilor locali etc, sunt lucruri constatate de raportorii Consiliului Europei în cel puțin ultimi 5 ani. Toate aceste lucruri ne vorbesc despre faptul că în RM există anumite probleme

fundamentale care nu sunt soluționate de o perioadă lungă de timp. Au fost câteva asemenea Recomandări ale Consiliului Europei și în mare măsură, acestea nu au fost implementate. Împreună cu guvernarea și societatea civilă trebuie să discutăm sincer pen-

„APOGEUL INVOLUȚIEI A FOST INVALIDAREA ALEGERILOR LOCALE DIN CHIȘINĂU. ȘI AȘA ÎMI PARE CĂ AM TRECUT DE MAI MULTE LINII ROȘII, DAR NERECUNOAȘTEREA ALEGERILOR ÎN CARE SUTE DE MII DE CETĂȚENI ȘI-AU EXPRIMAT DREPTUL LA VOT ȘI PREZENTAREA UNOR EXPLICAȚII FOARTE FORMALE A CONDUS LA ȘTIRBIREA IMAGINII STATULUI PE ARENA INTERNAȚIONALĂ!”

tru a identifica rădăcina acestor probleme și să încercăm soluționarea lor. Una dintre cele mai importante concluzii ale Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei, instituție europeană care se ocupă de monitorizarea democrației locale este că adesea, state precum Republica Moldova nu își îndeplinesc angajamentele asumate în fața Consiliului Europei, ceea ce duce la regresarea situației în statul nostru.

Nu o singură dată ne-am întâlnit și de fiecare dată vorbim despre același subiect – necesitatea descentralizării, iar câțiva ani în urmă DVS ași salutat dinamică pozitivă din UTA Găgăuzia, dar și din Republica Moldova. Îmi amintesc

despre discuțiile privind descentralizarea Fondului Rutier, inițiativa UTA Găgăuzia privind investițiile capitale. Ce s-a întâmplat în această perioadă scurtă de reforme au regresat, iar instituțiile europene elaborează asemenea recomandări și ne invită să ne întoarcem, cel puțin, la rezultatele care au fost înregistrate acum câțiva ani?

Viorel Furdul: Într-adevăr, este o întrebare care îi preocupă pe mulți. Nu o singură dată am remarcat că, de exemplu, în 2016, în rezultatul unor acțiuni ale guvernării, împreună cu CALM și Parlamentul, au fost adoptate un șir de măsuri ce dădeau mari speranțe democrației locale, iar despre noi se vorbea că suntem o țară de succes în cadrul Parteneriatului estic, anume în domeniul autonomiei locale. În 2016 reușisem să stabilim un bun dialog cu guvernarea centrală, CALM obținuse dreptul să participe la ședințele Guvernului, au fost adoptate un șir de legi, inclusiv privind descentralizarea parțială a Fondului Rutier. S-a oferit dreptul autorităților locale de a se adresa Curții Constituționale în cazul în care se consideră că se încalcă principiul autonomiei locale, APL au obținut dreptul de a schimba destinația terenurilor. Toate aceste elemente au creat impresia că în Republica Moldova lucrurile se schimbă. Din acest punct de vedere, anul 2016 a fost într-adevăr unul remarcabil. Cu toate acestea, din păcate, toate aceste schimbări nu au avut o dinamică stabilă, iar în a doua jumătate a anului 2017 au început presiunile asupra aleșilor locali, asupra CALM, deoarece

am încercat să întrebăm autoritățile privind legalitatea arestului primarului din Basarabasca, chiar și în cazul primarului de Chișinău este o situație incertă până în prezent și noi am spus că reținerea alesului local din capitală trezește anumite suspiciuni. Cu regret, tot în acea perioadă a fost stopat procesul descentralizării. Apogeul involuției a fost invalidarea alegerilor locale din Chișinău. Și așa îmi pare că am trecut de mai multe linii roșii, dar nerecunoașterea alegerilor în care sute de mii de cetățeni și-au exprimat dreptul la vot și prezentarea unor explicații foarte formale a condus la știrbirea imaginii statului pe arena internațională.

Care este, din punctul DVS. de vedere, motivul care a condus spre regres? Poate guvernarea a decis că autoritățile locale au prea multă autonomie?

Viorel Furdul: Toate acele acțiuni prevăzute erau doar un început al unei oarecare autonomii, deoarece în această direcție erau foarte mulți pași făcuți doar pe jumătate. De exemplu, schimbarea sistemului financiar s-a schimbat cardinal și în loc de a continua procesul și de a da autorităților locale mai multe impozite, mai multe venituri, ne-am oprit la jumătate de cale. Sistemul a început să se bazeze pe venituri, dar venituri nu le-am dat și avem ca rezultat o dependență foarte mare a APL față de organele centrale. În ultimii 15-20 de ani, autoritățile noastre au fost gata să facă orice fel de promisiuni, să adopte orice strategii sau planuri de acțiuni, dar să nu acorde APL o descentralizare finan-

ciară reală. O descentralizare financiară reală înseamnă cât mai multe venituri, în corespundere cu competențele pe care le au APL. La nivelul responsabilităților s-au transferat foarte multe atribuții APL, dar la nivelul resurselor, a instrumentelor de a îndeplini aceste obligațiuni nu s-au prea oferit posibilități. Această necorespondere a condus la aceea că avem astăzi atâtea probleme. Dacă revenim la motivele ce au condus la degradarea lucrurilor, cred că sunt multe și complexe, unul dintre ele ar fi că după acești 15-20 de ani încă lipsește cultura dialogului în societate. Ai impresia că toți sunt pe baricade, lucrurile sunt interpretate astfel încât dacă nu ești cu noi înseamnă că ești împotriva noastră, dacă ai o altă opinie înseamnă că ești dușman, ceea ce constituie o problemă majoră. La noi nu se înțelege pe deplin ce înseamnă un adevărat dialog instituționalizat, când se discută la nivel de instituții. De exemplu CALM, în numele autorităților locale, discută cu guvernarea centrală, sau experți din ambele părți abordează unele probleme reale și astfel se trag unele concluzii, se fac unele propuneri etc. De asemenea, cred că o influență mare a avut schimbarea sistemului electoral, deoarece cercurile care decid în acest stat au înțeles la un moment dat cât de importante sunt autoritățile locale, regionale, iar în lipsa culturii politice, a respectului față de autoritățile locale au fost folosite cu totul alte metode, neortodoxe, pentru a obține repede susținerea acestor oameni. Nu în ultimul rând, cred că involuția este cauzată și ca rezultat al deciziilor luate pe jumătate, o practică obișnuită la noi când reformele nu sunt duse până la bun sfârșit. Vreau să menționez din nou despre autonomia financiară care nu a fost dusă până la un final logic și ca rezultat avem un sistem de finanțare destul de centralizat al autorităților locale, majoritatea resurselor sunt concentrate la nivel central și se distribuie după anumite criterii și principii, adesea cu implicarea politicului și, ca rezultat, din păcate, în ultima perioada s-a întărit această dependență a autorităților locale de cele centrale. **Cred că acestea sunt motivele principale care ne-au demonstrat că schimbările pozitive care se produc la noi nu au caracter stabil și permanent și suntem mereu nevoiți să facem un pas înainte și doi înapoi.** Ca rezultat au cu toții de pierdut, chiar și acei care la ora actuală dețin toate pârghiile puterii, deoarece aceste lucruri generează stagnare, iar când puterea se schimbă folosește, de obicei, aceleași instrumente. În asemenea condiții nu poți să asiguri o dezvoltare democratică a statului în ansamblu, a regiunilor, a autorităților locale.

Știu că aveți relații foarte bune cu autoritățile locale din UTA Găgăuzia. Inițiativa propusă de Alexandr Tarnavski, vicepreședintele Adunării Populare a Găgăuziei privind descentralizarea în domeniul salarizării APL a fost elaborată împreună cu CALM și înaintată ca și inițiativă legislativă în Parlament, dar nu a fost susținută de către guvernarea centrală. Cum credeți, de ce?

Viorel Furdul: Este unul dintre exemple. Dar vreau să fac o mică precizare. Situația care există în diverse domenii ale democrației și autonomiei locale cred că ar trebui analizată separat în UTA Găgăuzia față de celelalte regiuni ale RM. Eu consider că din acest punct de vedere lucrurile în UTA Găgăuzia

au avansat, noi nu am auzit despre presiuni asupra APL cu utilizarea dosarelor penale în această regiune, cel puțin nu așa ca în cea mai mare parte a teritoriului statului. Din punct de vedere financiar, UTA Găgăuzia are, la fel, un anumit avantaj, deoarece practic toate impozitele rămân în regiune. UTA Găgăuzia primește anumite resurse pentru competențe adăugătoare, cu destinație specială, cum ar fi școlile etc. Întotdeauna aduc ca exemplu UTA Găgăuzia despre cum ar trebui soluționate anumite probleme pe restul teritoriului. Un alt exemplu este depolitizarea investițiilor capitale. Nu trebuie să căutăm exemple în Franța sau Germania, dacă avem bune practici și aici. O foarte bună decizie este ca contribuțiile să fie plătite dintr-un fond regional, în cazul în care primăria a scris un proiect și l-a câștigat. **Cunoaștem că posibilitățile bugetelor locale nu sunt atât de mari, iar în cazul dezvoltării infrastructurii este vorba de milioane de euro și majoritatea donatorilor oferă banii cu condiția ca localitatea să contribuie cu 10-15%. Iată de ce această decizie de a compensa parțial sau integral contribuția este una bună de urmat.** Din aceste punct de vedere consider că situația în UTA Găgăuzia este un pic alta și această regiune poate deveni un exemplu pentru cealaltă parte a statului, trebuie să oferim și celorlalte regiuni ale RM aceleași posibilități.

Cum credeți, totuși de ce nu a fost acceptată inițiativa privind descentralizarea în domeniul salarizării?

Viorel Furdul: Este încă o dovadă a faptului că în Recomandarea Consiliului Europei este relatat adevărul. Inițiativa noastră comună cu colegii din UTA Găgăuzia a fost de a oferi dreptul autorităților locale și regionale să decidă, într-o anumită măsură, privind salarizarea angajaților din APL. Noi am fost prudenți în această privință pentru a nu oferi o libertate totală, incluzând o anumită limită. Totuși, nici așa nu s-a acceptat și nu cred că există o explicație rațională în această privință, cel puțin nu am auzit una plauzibilă. Se foloseau argumente de genul că dacă autoritățile locale vor obține acest drept vor abuza de el, vor folosi resursele publice pentru a-și face salarii etc, deși sunt niște învinuiri absolut neîntemeiate. Această schimbare ar fi putut ajuta autoritățile locale să aibă propria politică a cadrelor. Cunoaștem cu toții cât de greu e să atragi specialiști buni în APL. Vorbim de la tribune că ne dorim să îmbunătățim condițiile de trai ale cetățenilor, să diversificăm aceste servicii, dar totul se blochează deoarece pentru aceasta este nevoie de specialiști buni. Pentru a angaja un specialist bun este nevoie să-i asiguri un venit decent și condiții bune de muncă. Cunoaștem că a fost aprobată noua lege privind salarizarea. În anumite privințe nu este rea, conducătorii autorităților locale și regionale au simțit unele schimbări în bine, dar dacă studiem în profunzime, în cazul verigii medii a autorităților locale nu avem înregistrate progrese. Atât această lege, cât și alte rezultate din mentalitatea unei abordări centralizate. Anumite prevederi, care din punctul nostru de vedere trebuie să fie în competența autorităților locale, sunt reglementate de autoritățile centrale într-o modalitate deloc efectivă, inclusiv în domeniul remunerării muncii. **Noi credem că autoritățile locale, reieșind din veniturile proprii, bugetele proprii, de necesități, trebuie să decidă singure, în cea mai mare măsură, pe cine să angajeze, ce salarii să ofere la nivel local etc.** În cele mai multe APL situația este diversă, iar acest lucru nu vrea să fie înțeles de către autoritățile centrale. Avem orașe precum Chișinău sau Bălți, cu o populație de sute de mii și avem sate cu o mie de oameni, avem orașe și sate cu o bază economică bună și cu posibilități de a strânge impozite, dar avem orașe și sate care trebuie ajutate să se dezvolte. Nu poți stabili aceleași reguli pentru toți.

Trebuie să recunoaștem că sunt primării care nu pot să se întrețină. În ultima perioadă se vorbește despre faptul că

Guvernul pregătește o reformă administrativ-teritorială care ar presupune ca 10 000-15000 de persoane să fie deservite de o singură primărie, unii experți spun că statul va fi împărțit în zece regiuni etc. Versiuni sunt foarte multe. CALM este organizația care cunoaște care sunt necesitățile autorităților locale și regionale. S-au făcut consultări cu CALM-ul în această privință? Există vreo variantă concretă adoptată de Guvern cu consimțământul CALM? Care este probabilitatea ca această reforma să fie implementată

„PRACTIC TOATE DECLARAȚIILE NOASTRE, CHIAR DACĂ NU SUNT PLĂCUTE ȘI NU CORESPUND MEREU CU VIZIUNILE UNOR CERCURI ALE GUVERNĂRII, ÎNTOTDEAUNA SUNT ARGUMENTATE ȘI SE BAZEAZĂ PE REALITATEA DIN TERITORIU. CONSIDER CĂ ORICE GUVERNARE CARE ESTE ÎNTERESATĂ CA STATUL SĂ PROGRESEZE TREBUIE SĂ ȚINĂ CONT DE OPINIA CALM!”

curând, deoarece unii vorbesc chiar despre toamna acestui an?

Viorel Furdul: Vă propun să ne întoarcem puțin în anul 2016, când exista o înțelegere între părți și unele rezultate. Atunci a fost format un grup de lucru cu participarea reprezentanților Guvernului, ai CALM și a altor organizații care aveau ca obiectiv să înceapă discuțiile ce vizează acest subiect. Acest grup de lucru creat la indicația premierului nu a activat, membrii întrunindu-se doar într-o singură ședință, la inițiativa CALM, după care și mai mult s-au complicat relațiile, greu de înțeles de ce. Eu cred că 99% din instituțiile statului nu cunosc ce se întâmplă la acest capitol, am în vedere deputații și toți cei vizați, nu mai vorbesc de societatea civilă. Nimeni nu cunoaște despre ce este vorba și spre ce ne îndreptăm. Premierul, dar și alți oficiali care sunt responsabili de reforma administrației publice afirmă că avem nevoie de o asemenea schimbare, deoarece avem un teritoriu destul de fragmentat, nu ajung resurse etc. Noi doar încercăm să ghicim cum va fi această reformă, deoarece nu doar CALM-ul nu cunoaște, dar și la cel mai înalt nivel mulți nu știu ce se va întâmpla. **Totuși, din punctul nostru de vedere, deja este imposibilă orice reformă în următorii câțiva ani, să nu uităm că urmează alegerile locale, care ar trebui să aibă loc cel târziu în iunie.** Adesea CALM-ul este învinuit de faptul că suntem împotriva acestei reforme, ceea ce nu este adevărat. Ceea ce ne dorim noi este un dialog sincer pe marginea acestui subiect, ca toate părțile interesate să participe deschis în acest proces, în așa

cum discutăm acum încercând să ghicim ce va fi. Acest proces este foarte important și îi vizează absolut pe toți, iată de ce trebuie de găsit un consens în această privință. Noi doar am trecut printr-o reformă similară în 1999. Ideea nu a fost rea, argumentele erau foarte multe, dar din cauza lipsei de consens, inclusiv a celui politic, acea reformă a existat doi ani. **Miliarde de lei s-au cheltuit pentru implementarea ei, apoi s-a schimbat puterea și s-au cheltuit alte miliarde de lei pentru a ne întoarce acolo de unde am pornit. Ne putem permite noi ca stat asemenea experimente? Bineînțeles că nu. De aceea trebuie să avem o atitudine mult mai prudentă față de acest subiect.** În afară de aceasta, un alt aspect important este că de fiecare dată când vorbim despre această reformă cineva încearcă să amestece două lucruri absolut diferite: organizarea administrativ-teritorială și însăși reforma autorităților locale. Trebuie să înțelegem că reforma administrativ-teritorială este doar un element și trebuie să răspundem la întrebările de ce avem nevoie de această reformă, încotro vrem să ne îndreptăm? Argumentele că vom economisi unele resurse și vom trăi mai bine nu țin și nu sunt probate. **Mai este o întrebare esențială? În ce măsură reforma administrativ-teritorială are legătură cu ade-**

un minister sau altul și mergi înainte, în cazul nostru vorbim despre faptul că oamenii trăiesc în comunitățile respective, sunt lucruri de care trebuie să se țină cont, sunt și sate vecine care nu pot fi unite deoarece au tradiții diferite, oamenii vorbesc în limbi diferite etc.

Nu simțiți presiuni din partea autorităților statului pentru că ceea ce spuneți DVS sigur nu convine guvernărilor?

Viorel Furdul: Guvernarea ar trebui să se bucure și să accepte poziția noastră, deoarece noi nu o singură dată am demonstrat că nu avem alte interese decât cele strict profesionale, ca ne dorim doar ca lucrurile să se schimbe în bine. În CALM sunt concentrate resurse umane de calitate, specialiști în domeniul administrației locale, economic, financiar, social, patrimoniu, juridic etc. **Noi, dimpotrivă, prin activitatea noastră, încercăm să ajutăm. Practic toate declarațiile noastre, chiar dacă nu sunt plăcute și nu corespund mereu cu viziunile unor cercuri ale guvernării, întotdeauna sunt argumentate și se bazează pe realitatea din teritoriu. Consider că orice guvernare care este interesată ca statul să progreseze trebuie să țină cont de opinia CALM.** Ce fel de organizație am fi dacă nu am vorbi despre problemele existente în APL, dacă nu ne-am apăra membrii etc?

Ați evitat răspunsul la întrebare.. Guvernarea ține cont de poziția CALM?

Viorel Furdul: Din cauza că lipsește cultura dialogului instituționalizat, există unele încercări de a interpreta ceea ce spunem. Noi cunoaștem în ce societate trăim, dar și faptul că autoritățile locale sunt supuse unor asemenea presiuni. Sigur că au fost încercări de a ne intimida. Cât privește poziția CALM, cred că aceasta nu poate fi ignorată. Sigur că mai sunt unele instituții care încearcă să interpreteze poziția noastră, în linii mari însă acest lucru este greu de făcut, deoarece poziția noastră întotdeauna este argumentată. Observăm că deși greu dar totuși sunt stabilite unele relații în ceea ce privește dialogul. Nu putem să nu spunem că sunt unele evoluții în relația noastră cu autoritățile centrale, chiar dacă suntem departe de a avea o situație ideală. În afară de aceasta, potrivit legii trebuie să fim consultați pe diverse inițiative și noi de fiecare dată ne expunem punctul de vedere. Primim foarte multe asemenea solicitări, răspundem la ele, venim cu propuneri. Sunt și cazuri când subiecte foarte importante nu se discută cu noi, dar pe probleme ne semnificative ni se cere opinia. Eu cred că un dialog instituționalizat ar permite soluționarea multor probleme.

Credeți că în Republica Moldova ar putea să existe cândva o autonomie reală a autorităților locale, cu o descentralizare reală?

Viorel Furdul: Cred că acest lucru este foarte ușor de realizat în Republica Moldova, important este să avem voință politică și conștientizarea din partea clasei politice a faptului că fără acest element nu este posibilă dezvoltarea locală, nici regională, nici a statului. Cred că toate celelalte instrumente care contribuie la dezvoltare și-au demonstrat eșecul. Economia nu se va dezvolta dacă nu-i vom da un nou impuls, iar acest lucru se poate întâmpla doar înțelegând ce înseamnă descentralizare, dezlegând mâinile autorităților locale, dându-le cât mai multă autonomie. Descentralizarea și autonomia locală sunt elementele care pot uni forțele politice și societatea. Să le oferim o descentralizare reală autorităților locale și vom vedea ce posibilități mari există la nivel local. Primăriile noastre lucrează cu resurse foarte mici, se bucură de proiecte de 5 mii de euro și reușesc să facă lucruri mărețe cu bani puțini. În România, Bulgaria sau Polonia vezi investiții de milioane și APL de acolo nici nu se uită la proiecte atât de mici, iar ai noștri cu resurse minime dezvoltă comunitățile locale și mențin speranța în satele și orașele noastre. Trebuie să le oferim această posibilitate de a avea mai multe resurse și sunt convins că foarte multe lucruri se vor schimba.

CALM A AVUT O ÎNTREVEDERE CU REPREZENTANȚII DELEGAȚIEI STATULUI CAROLINA DE NORD, CONDUȘĂ DE SECRETARUL DE STAT ELAINE MARSHALL!

Congresul Autorităților Locale din Moldova, reprezentat de directorul executiv Viorel Furdul și coordonatorul de programe Alexandru Osadci, a fost invitați să participe la recepția organizată la reședința Ambasadorului Statelor Unite ale Americii Dereck J. Hogan. A fost un bun prilej pentru CALM să poarte discuții cu reprezentanții delegației statului Carolina de Nord care, pe parcursul

acestei săptămâni se află într-o vizită de studiu în Republica Moldova. Din delegația americană fac parte Elaine Marshall, Secretar de Stat, dar și Lora Sinigur, responsabilă de parteneriatele stabilite între statul nostru și Carolina de Nord. Elaine Marshall este un nume cunoscut în cadrul APL din Republica Moldova, datorită vizitelor precedente și interesului manifestat pentru consolidarea

relațiilor dintre reprezentanții APL din cele două state.

În cadrul discuției au fost abordate subiecte de interes comun, inclusiv privind democrația locală din statul nostru. De asemenea, s-a discutat despre experiența Statelor Unite ale Americii în organizarea serviciilor publice, bazată pe conlucrarea și cooperarea dintre autoritățile locale și sectorul privat, prin intermediul

diverselor parteneriate, cum ar fi cel public-privat sau prestarea directă a serviciilor publice de către sectorul privat, autorităților locale revenindu-le rolul de coordonare a acestei activități. În cadrul discuțiilor s-a menționat că acest model nu prea este pus în aplicare în Republica Moldova, până în prezent bazându-se pe practici ce presupun administrarea, finanțarea și prestarea serviciilor publice

de către autoritățile locale, o soluție destul de costisitoare pentru APL, care necesită descentralizarea finanțelor publice, dar și o conlucrare mai efektivă dintre APL și APC.

În altă ordine de idei, CALM și-a manifestat interesul față de sporirea relațiilor cu asociațiile naționale ale APL din Statele Unite ale Americii, inclusiv cu asociațiile APL din cadrul fiecărui stat aparte, relația CALM cu colegii din Carolina de Nord fiind una specială, această fiind stabilită în 2017, în cadrul unei vizite a Elaine Marshall în Republicii Moldova.

Părțile au convenit asupra necesității aprofundării relațiilor bilaterale dintre asociațiile APL din Republica Moldova și Statele Unite ale Americii, precum și studierea experienței Statelor Unite ale Americii în organizarea și administrarea serviciilor publice.

În Statele Unite ale Americii există un model de descentralizare destul de avansat și anume datorită acestui fapt este una dintre cele mai dezvoltate țări ale lumii. Guvernul SUA rămâne un susținător fidel al democrației locale, dar și al Congresului Autorităților Locale din Moldova.

FILIALELE CALM ȘI ACOR COOPEREAZĂ ÎN VEDEREA ACCESĂRII PROIECTELOR TRANSFRONTALIERE!

Primari și funcționari ai Filialei raionului Cantemir a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) și reprezentanții ai Filialei județene Iași a Asociației Comunelor din România (ACoR) s-au întrunit în perioada 6-7 mai, la Iași, în cadrul Forumului de Cooperare Transfrontalieră Republica Moldova - România.

Evenimentul a avut loc la inițiativa primarului de Capaclia, Cantemir Alexei Busuioc, președintele Filialei Cantemir a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) și a primarului comunei Aroneanu, Iași Benoni Moruzi, președinte al Filialei Județene Iași a Asociației Comunelor din România (ACoR). Alături de aleșii locali din cele două state au fost Prefectul Județului Iași Marian Șerbescu, dar și expertul în cadrul Biroului Regional de Cooperare Transfron-

talieră Iași Victor Poede.

În cadrul ședințelor comune au fost abordate mai multe subiecte, printre acestea fiind organizarea de tabere școlare comune sau diverse programe artistice la care vor lua parte elevii cu rezultate școlare deosebite atât din România, cât și din Republica Moldova; finanțarea de către UAT-urile din România a unor proiecte de investiții ale UAT-urilor din Republica Moldova, în valoare de până la 5000 euro, prin intermediul acordurilor de înfrățire existente la nivelul UAT-urilor; organizarea de sesiuni ce vor avea ca temă prezentarea unor proiecte de cooperare transfrontalieră finalizate sau în curs de implementare, în urma cărora vor fi elaborate o serie de propuneri pentru viitoarele apeluri de proiecte, urmând a fi transmise către Biroul Regional de Cooperare Transfrontalieră din Iași; dezvoltarea de incubatoare de afaceri mixte, pentru antreprenori din România și Republica Moldo-

va prin intermediul Programelor de Cooperare Transfrontalieră etc.

Primarului comunei Aroneanu, Iași Benoni Moruzi a declarat că colegii din România, care sunt la etapa de implementare a unor

proiecte transfrontaliere au povestit din experiența proprie colegilor din Republica Moldova, în vederea unor viitoare colaborări. „Proiectele transfrontaliere sunt greu de accesat, numărul acestora este limitat, deoarece nevoi sunt mai multe decât bani, dar asta nu înseamnă că trebuie să renunțăm la idee”, a menționat președintele Filialei Județene Iași a Asociației Comunelor din România.

Axei Busuioc a afirmat că în urma înțelegerilor bilaterale, cele 8 primării din raionul Cantemir, Republica Moldova (Capaclia, Cociulia, Vișniova, Tartaul, Lingura, Cășla, Enichioi și Coștangalia), prezente la Forum, vor putea depune mici proiecte, în valoare de până la 5 mii de euro, care vor fi finanțate de către Consiliile Locale din primăriile județului Iași! „De asemenea, Prefectul de Iași va

analiza propunerea noastră ca elevii din Cantemir cu cele mai bune rezultate la studii să poată să-și petreacă vacanța de vară în județul Iași”.

Tudor Hantea, primarul de Coștangalia, Cantemir a afirmat că pentru satele noastre suma de 5 mii de euro este una destul de importantă. „Deja am făcut unele dezechetări privind extinderea iluminatului stradal, am construit un parc de agrement pentru copii și avem nevoie de circa 300 metri pătrați de pavaj, vom trimite proiectele și le mulțumim colegilor din România pentru tot sprijinul.”

Filiala Cantemir a CALM are stabilite relații de cooperare și cu filiala ACoR din Alba, președinte Gheorghe Dămian, dar și cu filiala ACoR din Vaslui, a cărei președinte este Nicolae Moraru.

EXPERTII CALM ȘI EXPERTII UNIUNII EUROPENE STUDIAZĂ MODALITĂȚI DE ÎMBUNĂȚĂȚIRE A CONDIȚIILOR DE ACTIVITATE A AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE!

Alexandru Osadci, coordonator de programe CALM și Viorel Rusu, coordonator al serviciului juridic CALM au avut o întrevedere cu experți juridici, în frunte cu Anke Freibert, reprezentanți ai proiectului finanțat de Uniunea Europeană „Suport pentru procesul de Reformă a administrației publice“.

Obiectivul proiectului este de a susține Republica Moldova în implementarea reformei administrației publice de la nivel central, dar și de la nivel local.

Părțile au discutat mai multe subiecte stringente ce vizează administrația publică locală și care urmează a fi abordate în cadrul proiectului, printre care:

- Codul administrativ recent aprobat, în mod special responsabilitățile și penalitățile adiționale ce revin APL;
- Povara asupra autorităților locale, ca urmare a penalităților

stabilite de legislație, penalități ce nu corespund nici responsabilităților, nici remunerației muncii în APL;

- Multitudinea de controale și verificări efectuate în primării, caracterul lor exagerat și deseori

abuziv din partea instituțiilor de control, presiunile și intimidările la care sunt supuși primarii și funcționarii APL din cauza controalelor nejustificate și nereglementate. Ca rezultat, se atestă un exod masiv de cadre din APL.

De asemenea, experții au trecut în revistă prevederile Raportului de monitorizare și Recomandarea recent aprobate de către Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei, în mod special cele

privind controalele și verificările inopinate.

Totodată, experții au discutat despre diferențele între controlul de legalitate și controlul de oportunitate al APL; dialogul dintre APL și APC; imposibilitatea APL de a se apăra în instanțe din cauza lipsei posibilităților administrative și financiare.

Alte subiecte ale întreprinderii au fost situația dificilă în domeniul finanțării APL, în special a planificării bugetare, posibilitățile existente privind implementarea politicii fiscale proprii, resursele disponibile limitate și influența APC asupra veniturilor și cheltuielilor din APL; multitudinea de competențe delegate fără acoperire financiară și suprapunerea competențelor dintre APL de nivelul I și APL de nivelul II.

Ca rezultat al discuțiilor s-a constatat necesitatea stringentă de îmbunătățire a cadrului legal și de implementare a măsurilor urgente ce ar crea condiții optime de funcționare a APL.

CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR FUNCȚIONARILOR APL ÎN ATENȚIA CALM ȘI A EXPERTILOR EUROPENI!

Directorul executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Viorel Furdul și coordonatorul de programe în cadrul CALM Alexandru Osadci au avut o întrevedere cu echipa proiectului finanțat de Uniunea Europeană „Suport pentru consolidarea capacităților și motivația în domeniul administrației publice“.

Subiectul principal al discuției a fost consolidarea capacităților, instruirile, lipsa motivării financiare și a remunerației adecvate a angajaților din APL. Experții europeni au informat colegii din cadrul CALM despre faptul că la prima etapă a proiectului au fost întreprinse acțiuni în vederea consolidării capacităților administrației publice centrale, inclusiv în ceea ce privește instruirile, iar la cea de-a doua etapă urmează să fie asistată APL.

De asemenea, au fost discutate subiecte ce țin de autonomia operațională și statele de personal. Potrivit experților, o altă sarcină a proiectului este crearea unui sistem informațional privind remunerarea muncii în domeniul administrației publice conform noilor modificări în sistemul salarial. Experții europeni și-au manifestat convingerea că acest sistem va fi în sprijinul ministerului Finanțelor la evaluarea influențelor financiare asupra întregului sistem de remunerare a muncii în Republica Moldova.

De asemenea, au fost discutate subiecte ce țin de autonomia operațională și statele de personal. Potrivit experților, o altă sarcină a proiectului este crearea unui sistem informațional privind remunerarea muncii în domeniul administrației publice conform noilor modificări în sistemul salarial. Experții europeni și-au manifestat convingerea că acest sistem va fi în sprijinul ministerului Finanțelor la evaluarea influențelor financiare asupra întregului sistem de remunerare a muncii în Republica Moldova.

Totodată, experții proiectului UE au venit cu propunerea de a colabora cu CALM pe anumite direcții, prioritar fiind consolidarea capacităților reprezentanților APL. În același timp, au fost trecute în revistă provocările care sunt în acest domeniu, lipsa instruirilor, mai ales a celor ce trebuie organizate după adoptarea unor acte legislative sau după introducerea unor noi sisteme informaționale ce vizează APL, așa precum au fost cele din anul trecut privind sistemele informaționale de achiziții publice etc.

CALM și-a prezentat viziunea sa asupra acestui subiect, în condițiile în care încă de la momentul creării este implicat în diferite forme de instruire. Directorul executiv Viorel Furdul a informat partenerii despre faptul că instruirea și creșterea capacităților funcționarilor din APL este unul din obiectivele majore ale CALM. În acest sens, CALM este

în procesul de creare a rețelelor profesionale ale diferitor categorii de funcționari din cadrul APL și de dezvoltare a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) – unul dintre obiectivele de bază ale căruia este instruirea funcționarilor din cadrul APL și consolidarea capacităților lor profesionale.

S-a constatat că CALM-ul poate fi un bun partener în ceea ce privește instruirea. O altă concluzie a fost că cu excepția CALM-ului, puține instituții pot acorda asemenea servicii, poate doar Cancelaria de Stat, ministerul Finanțelor și alte câteva instituții ale statului. Totuși, CALM oferă instruire și pe domenii foarte concrete și necesare la schimbările cadrului legislativ. Experții CALM și cei europeni au stabilit să continue cooperarea în vederea identificării celor mai bune modalități de consolidare a capacităților autorităților locale.

CALM A PARTICIPAT LA FORUMUL COOPERĂRII FRANCO-ROMÂNE DIN LYON, FRANȚA!

Parteneriatul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) cu asociațiile autorităților locale din România dă roade! CALM a participat alături de cele patru asociații reprezentative ale autorităților locale din România la cea de-a cincea ediție a Forumului Cooperării Franco-Române, desfășurat în perioada 2-3 aprilie, la Lyon, Franța. Posibilitățile de cooperare între autoritățile locale din cele trei state, implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă la nivel local și regional, accesarea în comun a fondurilor europene, promovarea politicilor de coeziune, exemple de bune practici, dezvoltarea turismului, reducerea poluării, acestea au fost doar câteva dintre subiectele abordate în cadrul Forumului Franco-Român. La eveniment au venit reprezentanți ai autorităților locale și centrale din Franța, România și Republica Moldova. În rezultatul participării CALM la Forumul Franco-Francez s-a decis organizarea pe parcursul acestui an în Republica Moldova a unei conferințe unde vor lua parte 10 primari din Franța, 10 din România și 30 din statul nostru.

mai strânse cu autoritățile locale din Franța, deoarece avem multe lucruri în comun: rădăcinile latine, cultura, sistemul de filosofie al administrației locale etc."

Chiristian Daudel, consulul Republicii Moldova în regiunea Auvergne Rhone-Alpes a declarat că Republica Moldova este puțin cunoscută în Franța, chiar dacă este un stat important din punct de vedere geopolitic, iar prezența reprezentanților APL din statul nostru la Forum deschide noi oportunități de cooperare între Republica Moldova și Auvergne Rhone-Alpes.

Președintele Asociației Orașelor din România Mădălin Ady Teodosescu a afirmat că trebuie să creăm condiții pentru a rămâne în țările noastre și să ne facem datoria acolo unde suntem.

Yannick Neuder, vicepreședintele delegat al Învățământului Superior, Cercetării, Inovării și al Fondurilor Europene a vorbit despre schimbul de experiență între studenții din Franța și România, dar și despre oportunitățile de accesare a fondurilor europene.

Vorbind despre prezența reprezentanților CALM la Forumul Franco-Român, Emil Drăghici, președintele Asociației Comunelor din România a fost de părere că „dacă am fi mult mai uniți, mult mai consecvenți în obiectivele pe care le afirmăm privind deschiderea către Republica Moldova, rezultatele ar fi mult mai palpabile.” Emil Drăghi-

Ambasadorul României în Republica Franceză, Excelența SA Luca Niculescu a afirmat că ideea organizării acestui Forum este extraordinară, deoarece aici este locul unde se fac contactele care vor rămâne. „Mi se pare important și faptul că autoritățile franceze au deschis invitația și către reprezentanții din Republica Moldova. Este foarte bine că se deschid noi piste de colaborare între autoritățile locale din Franța, din România și din Republica Moldova.”

În discursul său, Nadejda Dărie, șef al Serviciului Cooperare Decentralizată și Rețele CALM a vorbit despre cooperarea cu Asociația Comunelor din România și cu Asociația Orașelor din România, dar și despre dorința reprezentanților APL din Republica Moldova de a consolida relațiile cu colegii lor din Franța. „Ne dorim legături

ci a scos în evidență și faptul că în Franța sunt peste 36 de mii de unități teritorial-administrative. „Oare suntem noi în drept să decidem dacă păstrăm sau nu identitatea unei comunități?”

Consultantul în dezvoltarea internațională Angela Golovco a declarat că la Camera de Comerț din Republica Moldova se înregistrează lunar câte o întreprindere franceză. „Republica Moldova este o țară francofonă, iar piața franceză este foarte interesată de noi piețe de desfacere (import-export), de noi relații comerciale. Dacă vom cunoaște aceste diferențe culturale și de funcționare ale unui alt sistem economic, atunci vom avea cu toții de câștigat.”

Prim-vicepreședintele ACoR Mariana Gâju a declarat că Forumul Cooperării Franco-Române este o oportunitate majoră

pentru APL din România, având în vedere experiența autorităților locale din Franța în accesarea fondurilor europene. Între altele, Mariana Gâju a menționat: „Frații noștri de peste Prut au dreptate să tindă spre a accesa și ei aceste fonduri, pentru că locuitorii colectivităților din Republica Moldova au dreptul la civilizație, ca și noi. Dacă noi ne plângem că nu ne ajung, noi, care am apucat să ne înfruptăm din aceste fonduri europene, cum să nu vrea și un primar din Republica Moldova să facă un parteneriat cu o comună din România și împreună să putem să realizăm canalizarea în ambele comune?”

Alexandru Pascaru, primarul orașului Bucovăț, Strășeni a afirmat că în cadrul acestei vizite a avut ocazia să stabilească noi contacte cu colegii din România, dar și din Franța. „Am avut posibilitatea să cunoaștem bune practici implementate de prietenii din cele două state cu rădăcini latine. Orice experiență de acest fel este binevenită, deoarece colegii noștri

au experiență bogată în domeniul schimburilor culturale, în învățământ și cel social.”

Primarul comunei Ciugud George Damian a vorbit în cadrul conferinței despre conceptele „smart village” implementate în comună, precum automatul de plată a taxelor și impozitelor, colectarea selectivă a gunoierului sau „primăria fără hârtii”. George Damian a afirmat că a văzut lucruri bune în Republica Moldova și s-a arătat convins că și francezii au ce învăța de la noi. „Parteneriatele trebuie să fie bidirecționale și să aducă plus valoare ambelor părți.”

Potrivit Stelei Onuțu, primar de Glodeni, în cadrul unor asemenea vizite de studiu întotdeauna ai ce învăța. „Chiar dacă nu sunt vizibile imediat rezultatele, evenimente de acest gen generează idei, oferă posibilități de a cunoaște oameni, de a dezvolta parteneriate puternice între autoritățile locale.”

La finalul Forumului Francez –Român reprezentanții APL au semnat noi acorduri de cooperare.

ALIN NICA, PRIMARUL COMUNEI DUDEȘTII NOI, ROMÂNIA: „DORIM SĂ SCHIMBĂM MENTALITĂȚILE UNORA CĂ REPUBLICA MOLDOVA ESTE SORTITĂ UNUI VIITOR ÎN UMBRA MARELUI PARTENER ESTIC”

Alin Nica, primarul comunei Dudești Noi, Timișoara este unul dintre aleșii locali români care identifică resurse pentru a susține comunitățile locale din Republica Moldova cu care este înfrățit. Ori de câte ori are posibilitatea, militează pentru ca cooperarea dintre APL din România și Republica Moldova să devină una dintre prioritățile factorilor de decizie din cele două state.

Sunteți prezentat de către colegi ca exemplu de primar din România care ajută comunitățile locale din Republica Moldova...

Alin Nica: Avem deja al doilea proiect în derulare cu un partener din Republica Moldova, satul Cojușna din raionul Strășeni. Am mobilat al doilea corp de grădiniță în acest sat, valoarea totală a proiectului fiind de 50 de mii de lei românești. Este o sumă aproximativ egală cu cea cu care am finanțat anterior un alt proiect din același sat. Pentru noi este mai mult o datorie de suflet, pentru că cetățenii Repu-

Alin Nica: Dacă nu avem încredere și dacă nu luptăm pentru ce credem nu vom avea succes. Suntem consecvenți cu părerile noastre și asemenea picăturii chinezești, aducem în discuție această propunere ori de câte ori avem întâlniri cu factorii de decizie guvernamentali. Sperăm să avem același suport și din partea colegilor de peste Prut, iar ei să facă exact același lobby pe lângă Guvernul Republicii Moldova, astfel încât ceea ce ne dorim să se împlinească. Evident că ne lovim, poate, de o opoziție a unei părți din administrația centrală care dorește să aibă controlul acestor finanțări, însă credem că dacă vom insista și vom arăta beneficiile unei colaborări directe, vom demonstra că impactul este imediat, pierderea de timp cu scrierea proiectelor, cu jurizarea sau finanțarea este redusă la minimum și atunci vom putea să convingem că aceasta este cea mai bună cale de a aborda problema.

Și în cadrul instituțiilor europene, ori de câte ori aveți posibilitatea promovați CALM-ul și autoritățile locale din Republica Moldova...

Alin Nica: Categorie da. România a fost întotdeauna avocatul Republicii Moldova în acest lung drum al integrării europene și noi, ca și aleșii locali,

„ÎN CADRUL FORUMULUI COOPERĂRII ROMÂNNO-FRANCEZE AM ȚINUT NEAPĂRAT CA TREI REPREZENTANȚI AI CALM-ULUI SĂ FIE PREZENȚI AICI, ALĂTURI DE NOI, SĂ SE FAMILIARIZEZE CU MODUL NOSTRU DE LUCRU, CU PROIECTELE NOASTRE DE COOPERARE ROMÂNNO-FRANCEZE ȘI DE CE NU, SĂ LĂRGIM ARIA NOASTRĂ DE COOPERARE INCLUZÂND ȘI AUTORITĂȚILE LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA!”

blicii Moldova așteaptă acțiuni concrete din partea noastră, iar ele trebuie concretizate astfel încât să aibă un impact direct asupra colectivităților locale. Am spus întotdeauna că piramidele din cele două state se întâlnesc mult mai ușor la bază, ca să atinge vârfurile trebuie să faci un efort mult mai mare. Facem apel către Guvernele celor două state să pună mai mare accent pe această cooperare de la nivel local. Acest gen de cooperare are cel mai mare impact asupra cetățenilor și asupra schimbării mentalității unora că Republica Moldova trebuie să fie doar un stat asistat, fie de Uniunea Europeană, fie de Federația Rusă și, în același timp, a mentalității din România că Republica Moldova oricum este sortită unui viitor în umbra marelui partener estic. De aceea, noi trebuie să continuăm aceste eforturi și am propus în cadrul Adunării Generale a Asociației Comunelor, în prezența Doamnei premier Viorica Dăncilă, ca în viitorul program guvernamental de dezvoltare locală să fie promovate cu predilecție proiecte realizate în parteneriat cu autorități locale din Republica Moldova și această cooperare, inclusiv financiară, între cele două părți, să obțină un cadru juridic statuat la nivel național.

Acest lucru înseamnă că autoritățile locale de pe cele două maluri ale Prutului vor putea scrie proiecte comune și vor putea obține finanțare de la Guvernul României ...

Alin Nica: Exact aceasta este propunerea noastră, să scriem proiecte comune, bazate pe nevoile reale locale și acestea să primească finanțare prin acest program guvernamental românesc.

Credeți că în scurt timp acest lucru va deveni posibil?

ne facem datoria față de frații noștri din Republica Moldova. Încercăm să îi promovăm, să arătăm realitățile administrației publice locale în fața partenerilor europeni, ori de câte ori avem această posibilitate. Aș menționa chiar ultima încercare de acest fel de la sesiunea plenară a Comitetului Regiunilor ținută în mod extraordinar, cu ocazia președinției României a Consiliului Uniunii Europene, la București, în data de 14 și 15 martie curent, în care am invitat mai mulți primari din Republica Moldova să participe și să ia cuvântul la aceste lucrări. Iată chiar și la Lyon facem același lucru. În cadrul Forumului Cooperării Româno-Franceze am ținut neapărat ca trei reprezentanți ai CALM-ului să fie prezenți aici, alături de noi, să se familiarizeze cu modul nostru de lucru, cu proiectele noastre de cooperare româno-franceze și de ce nu, să lărgim aria noastră de cooperare incluzând și autoritățile locale din Republica Moldova.

Reprezentanții CALM au venit la Lyon cu ACoR dar și cu AOR, înțelegem că asociațiile autorităților locale din România fac front comun și în această privință...

Alin Nica: Așa este normal. Asociația Comunelor din România a fost cea mai activă în această direcție, dar iată că și Asociația Orașelor a luat exemplul de la noi. Sperăm ca și celelalte două asociații să instituționalizeze această cooperare cu CALM-ul și să vedem cât mai multe astfel de inițiative.

PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI ORAȘELOR DIN ROMÂNIA MĂDĂLIN ADY TEODOSESCU:

„VREM SĂ FIM PROMOTORII IMAGINII APL DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN EUROPA”

Președintele Asociației Orașelor din România (AOR), primar al orașului Balș, județul Olt, Mădălin Ady Teodosescu a vorbit în cadrul unui interviu pentru calm.md despre relația dintre asociația pe care o reprezintă și Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), despre participarea în comun la Forumul de Cooperare Român-Francez, dar și despre obiectivele acestor două asociații.

De ce a fost important pentru AOR să invite la Forumul de Cooperare Român-Francez ce s-a desfășurat la Lyon, Franța și câți reprezentanți ai autorității locale din RM?

Mădălin Ady Teodosescu: Tot timpul am considerat relațiile noastre cu Republica Moldova ca unele ale țarilor ce sunt prietene, surori. Faptul că vorbim aceeași limbă, suntem francofoni, ne permite să vă invităm la asemenea evenimente, mai ales că doar alături de voi ne simțim bine și ne doare sufletul când trecem granița și vedem că avem interdicții la hotar.

Chiar dacă suntem țări francofone, APL din Republica Moldova au mult mai puține posibilități decât colegii din România sau din Franța...

Mădălin Ady Teodosescu: Noi, autoritățile locale din România, am tras tot timpul un semnal de alarmă și vrem să fim promotorii imaginii APL din Republica Moldova în Europa. La nivel central, factorii de decizie nu se implică în asemenea acțiuni și nu există interes, cel puțin la momentul de față, iar lucrurile acestea trebuie legerate foarte bine prin parteneriate între cele două Guverne, prin ședințe comune etc. Nu doar noi, dar și Asociația Comunelor din România, Asociația Municipiilor din România, Asociația Consiliilor Județene ne dorim să vă integrăm în Zona Euro. Trebuie să sensibilizăm și factorii

de decizie dar până atunci, începem integrarea europeană de la nivel local. Cred că aceste forumuri se vor concretiza în unele parteneriate locale puternice. Ne dorim ca banii să vină direct de la noi către voi, nu prin intermediul Guvernelor noastre și numai atunci vom putea să înțelegem cu adevărat sensul acestor acțiuni.

Totodată, aceste reuniuni le oferă posibilitatea primarilor să se cunoască între ei, să facă schimb de opinii, să vadă cum se implementează proiectele în alte părți și să preia unele idei...

Mădălin Ady Teodosescu: Cel mai bine e să învățați singuri și să culegeți tot ce este pozitiv din toate țările UE, pentru că nici exemplul nostru nu cred că este cel mai bun la ora actuală. Preferabil este să vă adaptați specificului vostru și să gândiți prin prisma interesului cetățenilor orașelor și satelor DVS., pentru că numai așa se poate dezvolta o localitate puternică.

Am văzut la Forumul de la Lyon primarii de comună și orașe din România rezultatele cărora pot fi un bun exemplu și pentru francezi...

Mădălin Ady Teodosescu: Cele mai multe exemple de bune practici s-au rezumat la a spune că am introdus apă și canal în comuna sau orașul respectiv. Părerea mea este că și noi am început cu stângul, deoarece în primă fază nu am ținut cont de ce este cu adevărat important. Infrastructura tehnico-edilăritară, cea rutieră, partea sanitară, învățământul trebuie să primeze tot timpul. Nu există conexiuni între localitățile din jurul orașelor cu activitățile care concurează la bunul mers al situației economice din zonă. Mă refer la faptul că încă nu se acordă atenția corespunzătoare dezvoltării orașelor, spitalelor, centrelor culturale. Vocea noastră de multe ori nu este ascultată, pentru că succesiunea de guverne, tranziția aceasta care există în toată lumea modernă nu produce decât niște

efecte secundare, iar interesul politic primează mult mai mult decât cel social sau economic.

Totuși, în România s-au făcut mulți pași înainte...

Mădălin Ady Teodosescu: Pași s-au făcut, trebuie să recunoaștem că nu mai

suntem la talpa broaștei, așa cum zic unii cunoscuți. Din păcate, nu rezonăm de fiecare dată noi, autoritățile locale, cu autoritățile centrale și dorințele noastre adesea nu sunt înțelese. Nu am nimic cu nimeni, dar nu trebuie neapărat să asfaltăm un drum în pădure, sau într-o zonă care nu are potențial, este exact cum ai merge pe sens unic, către cimitir. Trebuie regândită poziția aceasta a României și a Republicii Moldova în ceea ce privește infrastructura, pentru că ea duce la dezvoltare, generează creșterea impozitelor și a economiei. Nu mai vorbesc de faptul că tinerii sunt supuși unui proces de migrație, deoarece salariile în Zona Euro sunt destul de bune.

Salariile medicilor și a altor specialiști din România sunt destul de atractive pentru colegii lor din Republica Moldova...

Mădălin Ady Teodosescu: Da, așa este, salariile medicilor de la noi sunt foarte bune pentru voi, iar faptul că mulți migrează pentru salarii comparative cu ale noastre este de neînțeles. Și noi avem sate și orașe care duc lipsă în continuare de medici, sunt comune prin zona munților sau a câmpiilor cu șapte, opt sate care nu au văzut un medic de cel puțin cinci, șase ani. Ne doare faptul că migrează tinerii. Probabil trebuie făcut ceva și în acest sens, poate o legislație care i-ar motiva să vină acolo unde este nevoie de ei.

DVS nu ați avut niciodată dorința de a pleca din România sau ce v-a motivat să rămâneți acasă?

„CEL MAI BINE E SĂ ÎNVĂȚĂȚI SINGURI ȘI SĂ CULEGEȚI TOT CE ESTE POZITIV DIN TOATE ȚĂRILE UE, PENTRU CĂ NICI EXEMPLUL NOSTRU NU CRED CĂ ESTE CEL MAI BUN LA ORA ACTUALĂ. PREFERABIL ESTE SĂ VĂ ADAPTAȚI SPECIFICULUI VOSTRU ȘI SĂ GÂNDIȚI PRIN PRISMA INTERESULUI CETĂȚENILOR ORAȘELOR ȘI SATELOR DVS., PENTRU CĂ NUMAI AȘA SE POATE DEZVOLTA O LOCALITATE PUTERNICĂ!”

Mădălin Ady Teodosescu: După Revoluție, fiecare tânăr avea această dorință de a pleca, dar faptul că am fost pregătiți foarte bine în România ne-a motivat să ne facem acasă meseria, să dezvoltăm industria românească, să rămânem acolo unde ne-am format. Chiar dacă avem salarii mai mici nu însemna că trebuie să dezertăm din România. Trebuie să rămânem în țările noastre și să ne facem datoria acolo unde suntem.

GEORGE DĂMIAN, PRIMARUL COMUNEI CIUGUD, JUDEȚUL ALBA:

„ÎN REPUBLICA MOLDOVA MĂ IMPRESIONEAZĂ PRIMIREA CĂLDUROASĂ, CARE E CA ȘI ATUNCI CÂND TE ÎNTORCI ACASĂ, ÎN FAMILIE”

„POT EXISTA FOARTE MULTE PROGRAME FINANȚATE DE NOI, ÎN CARE COMUNITATEA DIN ROMÂNIA SĂ VINĂ CU BANI SAU UTILAJE, IAR COMUNITATEA DIN REPUBLICA MOLDOVA SĂ VINĂ CU RESURSA UMANĂ, SĂ SCHIMBĂM MENTALITĂȚILE CĂ, PÂNĂ LA URMĂ, TOT LA EDUCAȚIE AJUNGEM!”

George Dămian, primarul comunei Ciugud din județul Alba a fost prezent la Forumul Cooperării Franco-Române, desfășurat în perioada 2-3 aprilie la Lyon, Franța. Ciugudul a fost prezentat ca un exemplu de bune practici în conceptul de "smart village". Despre parteneriatele pe care le are comuna Ciugud cu localități din Republica Moldova, dar și ce îi motivează pe aleșii locali din România să finanțeze proiecte în comunitățile locale din Republica Moldova aflăm din interviul pentru calm.md

Aveți două parteneriate cu localități din Republica Moldova?

George Dămian: Da, unul este cu satul Capaclia, raionul Cantemir și al doilea este cu satul Manta, raionul Cahul. Sunt două parteneriate de suflet ale comunei Ciugud, pentru că suntem susținătorii ideii de unitate, avem multe lucruri care ne unesc: cultura, limba, interesele. Frații noștri au fost despărțiți de noi, iar acest lucru a creat niște răni în sufletele noastre și ale lor și consider că aceste parteneriate sunt ca și atunci când doi frați se revăd după 45 de ani de despărțire. Sprijinul nostru nu este foarte mare, sunt circa 10 mii de euro pe an, bani care se duc în proiectele celor

doă comunități. În Capaclia am finanțat proiectul tehnic la un drum comunal, iar în Manta am finanțat covorul sintetic la un teren de sport. Sigur că am avut parteneriate pe partea culturală, educațională și socială. Urmează să vedem ce parteneriate mai dezvoltăm după alegerile locale ce vor avea loc anul acesta în Republica Moldova.

Ne-am convins că comuna Ciugud poate fi un exemplu și pentru unele comunități locale din Franța...

George Dămian: Sperăm că așa cum eu am văzut lucruri bune în Republica Moldova și francezii au ce învăța de la noi. Nu cred în aceste parteneriate care sunt doar într-un singur sens. Ele trebuie să fie bidirecționale și trebuie să aducă plus valoare și într-o parte și în alta, pentru că altfel, există riscul ca unii să se creadă mai superiori decât ceilalți și nu cred că aceasta este intenția unui parteneriat. Cred că există multe puncte comune sau diferențe care pot fi luate ca exemple de bună practică dintr-o comunitate și implementate în cealaltă.

Ce lucruri bune ați văzut în Republica Moldova?

George Dămian: M-a impresionat sufletul oamenilor, acea primire călduroasă care e ca și atunci când te întorci acasă, în familie.

Unii afirmă că și în comunitățile românești este nevoie de multe investiții și pri-

marilor le este greu să rupă de la ei pentru a da și altora...

George Dămian: Până la urmă, banii niciodată nu sunt suficienți, chiar și cei care sunt milionari în euro se plâng că nu au destui. Pe de altă parte, cred că pe noi ca și primari ar trebui să ne caracterizeze recunoașterea celor care ne-au ales și ne-au investit acolo unde suntem. Spunea cineva că „Perla coroanei tale trebuie să fie faptul că te pui în slujba celorlalți”. Atunci când te simți împlinit pentru că te pui în slujba celorlalți realizezi cât de fericit poți fi. Pornind de la această idee, indiferent cât de săracă este o comunitate din România, dacă vrea să întoarcă recunoștința cuiva și de a da cuiva, cu siguranță, va avea de câștigat.

Cât de realizabile sunt proiectele comune, ca să avem și noi sentimentul că nu doar beneficiem, dar și contribuim implementarea proiectelor comune?

George Dămian: Există programul transfrontalier, din păcate, noi, Ciugudul, nu putem să aplicăm pentru că venim din centru European, dar nu așa merge doar pe fonduri europene. Pot exista foarte multe programe finanțate de noi, în care comunitatea din România să vină cu bani sau utilaje, iar comunitatea din Republica Moldova să vină cu resursa umană, să schimbăm mentalitățile că, până la urmă, tot la educație ajungem.

REPUBLICA MOLDOVA ȘI CALM VOR DEȚINE PENTRU PRIMA DATĂ PREȘEDINȚIA NALAS - REȚEAUA ASOCIAȚIEI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN SUD-ESTUL EUROPEI!

În perioada 10-12 aprilie, o delegație a CALM participă la Adunarea Generală a NALAS la Skopje, Macedonia de Munte. Delegația Republicii Moldova/CALM este reprezentată de către Galit Maria, vicepreședinte CALM, primar Sărata Veche, Cereteu Nina, vicepreședinte CALM, primar de Drochia, Sîrbu Vasile, primar de Căzănești, Telenești și Furdul Viorel,

director executiv CALM. În cadrul Adunării Generale Dna Tatiana Badan, președintele CALM, primar al satului Selemet, Cimișlia a fost aleasă în calitate de prim-vicepreședinte al NALAS, iar din anul 2020 va deține funcția de președinte. Astfel, din 2020, Republica Moldova și CALM vor deține pentru prima dată președinția NALAS, factor important pentru imaginea

statului, dar și pentru autoritățile locale de la noi. De astăzi și până în 2020, președinte al NALAS va fi primarul de Skopje, Macedonia Petre Shilegov.

Rețeaua Asociațiilor Autorităților Locale din sud-estul Europei NALAS este una dintre cele mai cunoscute din această zonă și reunește asociațiile autorităților locale din toate țările balcanice, inclusiv fosta Iugoslavia, Bulgaria, România, Republica Moldova, Albania, Turcia sau Grecia. NALAS este o asociație regională care activează în do-

meniu consolidării capacităților asociațiilor reprezentative ale APL din sud-estul Europei și reprezintă un centru de prestare a unor servicii asociațiilor membre. Pe lângă NALAS funcționează mai multe grupuri de lucru în domeniul descentralizării financiare, eficienței energetice, dezvoltării capacităților asociațiilor, a serviciilor publice locale, inclusiv a diverselor analize, studii, asistență de expertiză etc. NALAS este o organizație care a și-a adus aportul la stabilizarea situației în Balcani, în mod special, dar și la dezvoltarea capacităților instituționale ale asociațiilor membre, inclusiv la sporirea calității prestării serviciilor membrilor săi. NALAS a avut un rol important și la crearea CALM din Republica Moldova, susținând inițiativa de consolidare a APL în cadrul unei asociații. Datorită suportului NALAS oferit CALM, un grup format din circa 40 de primari a avut ocazia să viziteze acum 10 ani una dintre cele mai puternice asociații reprezentative a autorităților locale din sud-estul Europei, cea din Bulgaria. Astfel a fost posibilă crearea CALM, în mare parte fiind preluate modelul și experiența de funcționare a instituției bulgare.

CALM A STUDIAT CUM FUNCȚIONEAZĂ NOILE TEHNOLOGII DE TIP "SMART" IMPLEMENTATE ÎN TURCIA!

În perioada 21-27 aprilie, CALM a participat în cadrul unei vizite de studiu în Turcia, Istanbul. Primarul de Călărași Nicolae Melnic și expertul CALM Alexandru Palii au avut posibilitatea să facă cunoștință cu noile tehnologii utilizate de turci pentru a dezvolta serviciile publice prestate cetățenilor.

Nicolae Melnic a declarat că în Călărași se implementează un proiect ce are ca obiectiv iluminatul public stradal pe o porțiune de 21 de km, iar modelele văzute în Turcia pot fi un exemplu și pentru Republica Moldova.

Alexandru Palii a afirmat că grație suportului Uniunii Municipalităților din Lumea Turcă,

reprezentanții CALM au avut ocazia să viziteze mai multe întreprinderi de stat și municipale din orașul Istanbul, fiind-le prezentate și cele mai noi soluții și proiecte în domeniul transportului public și traficului rutier. „Mai multe localități de la noi apelează la tehnologiile de tip „smart”, dedicate îmbunătățirii serviciilor publice, creșterii nivelului de confort al cetățenilor, eficiențării consumului de resurse și reducerii pe termen mediu și lung a cheltuielilor. În cadrul acestei vizite am văzut cum într-un oraș „smart” autoritățile locale colectează informații și

folosesc tehnologiile moderne pentru a fluidiza traficul rutier, a îmbunătăți transportul public, a reduce poluarea și consumul de energie, toate acestea sunt făcute în vederea îmbunătățirii calității vieții”, a menționat Alexandru Palii.

Reprezentanții CALM au făcut schimb de opinii și bune practici cu reprezentanți ai APL din mai multe țări europene care au participat în cadrul acestui program. Cum spunea Bernard Shaw: „Un om deștept își folosește propria minte, iar unul și mai deștept utilizează și cunoștințele altora.”

CALM A PARTICIPAT LA ATELIERUL DE LUCRU PRIVIND NECESITATEA CREĂRII UNEI PLATFORME DE COORDONARE A APL ȘI DESCENTRALIZĂRII!

La 21 mai a avut loc un atelier de lucru ce are drept scop crearea unei platforme naționale de coordonare a administrației publice locale și a descentralizării. Evenimentul a fost organizat de către Cancelaria de Stat, cu susținerea proiectului „Engaged People – Strog Municipalities”, finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare. La eveniment au participat reprezentanți ai USAID, ai Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare, ai Cancelariei de Stat, ai ministerului Finanțelor, ai Institutului pentru Reforme, ai Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), ai Fondului Solidaritate din Polonia, ai PNUD și Comunitatea Mea, dar și ai Delegației Uniunii Europene.

În cadrul atelierului de lucru au fost prezentate unele modele de coordonare implementate în Ucraina și în Armenia, discutându-se despre cât de aplicabile ar fi acestea în condițiile Republicii Moldova. Potrivit directorului executiv al CALM Viorel Furdul, în Republica Moldova avem o experiență destul de bună privind coordonarea asistenței tehnice, la nivel central, dar și la nivel local.

Mai mulți participanți la eveniment au fost de părere că este necesar de revăzut cadrul legal existent în Republica Moldova, fiind utilă crearea unor noi grupuri sau structuri de coordonare, deoarece avem mai multe asemenea entități și multe dintre ele nu sunt lucrative, obiectivul fiind revigorarea acestora. Cei prezenți la atelierul de lucru au confirmat necesitatea participării autorităților locale

meniu guvernării și democrației locale sunt mai multe proiecte de asistență. „Doar anul trecut au fost lansate două proiecte mari de către Agenția Elvețiană și Comunitatea Mea. Mai sunt și alte proiecte și apare o necesitate firească ca acestea să fie coordonate, pentru a evita suprapunerea, pentru a formula mai bine obiectivele acestora, pentru a monitoriza rezultatele, inclusiv pentru a încadra aceste activități în prioritățile naționale ale statului.”

Secretarul general adjunct al Guvernului Adrian Ermurachi a afirmat că este necesar de revizuit toate structurile existente, iar mecanis-

mul și CALM în cadrul acestor grupuri de lucru, deoarece este vorba despre reforma administrației publice locale și cea privind descentralizarea, obiective ce vizează în mod direct autoritățile publice locale.

Coordonatorul de programe în cadrul CALM Alexandru Osadci a reamintit faptul că în do-

mul ce urmează a fi creat trebuie să aibă la bază experiența acumulată în Republica Moldova.

Cei mai mulți participanți au fost de părere că mai importante decât structurile de coordonare a asistenței tehnice sunt platformele pentru discuții pe domeniul reformelor în administrația publică locală.

A FOST CREATĂ REȚEAUA PROFESIONALĂ A SECRETARILOR CONSILIILOR LOCALE DIN CADRUL CALM!

Secretarii Consiliilor locale din majoritatea raioanelor Republicii Moldova s-au întrunit vineri, 19 aprilie, la Chișinău, pentru a participa la conferința de constituire a Rețelei Secretarilor Consiliilor locale din cadrul Congresului Autorităților Locale din Moldova (RS CALM). Secretarul General adjunct al Guvernului Adrian Ermurachi, directorul executiv al CALM Viorel Furdul, experții CALM Nadejda Darie, Cătălina Scorțescu, Octav Ivanov și Alexandru Palii au fost printre participanții la eveniment.

RS CALM are drept obiectiv promovarea bunei guvernări, a eficientizării administrative și îmbunătățirea calității serviciilor publice în cadrul APL, recunoașterea rolului și importanței secretarilor Consiliilor locale, dezvoltarea și consolidarea statutului și capacităților profesionale ale secretarilor Consiliilor locale, apărarea și promovarea drepturilor și intereselor acestor funcționari etc. În scopul asigurării coordonării activităților din cadrul RS CALM au fost instituite Conferința Generală; Consiliul Național și Biroul RS CALM.

Directorul executiv al CALM Viorel Furdul a afirmat că secretarii Consiliilor locale sunt una dintre cele mai importante categorii de funcționari din cadrul APL. „Avem circa 900 de primării unde există asemenea funcții, plus încă 32 de raioane. CALM a decis să ofere o platformă de comunicare pentru această categorie de profesioniști. Această Rețea este necesară pentru ca secretarii să aibă posibilitatea să comunice, să facă schimb de experiență, de idei, să-și fortifice capacitățile, dar și să-și promoveze

drepturile și interesele profesionale.”

Potrivit directorului executiv al CALM, crearea unei astfel de Rețele se încadrează în obiectivele urmărite de CALM, cele de a crea un corp de profesioniști în cadrul APL, capabil să-și realizeze obiectivele, să presteze servicii calitative cetățenilor, dar și să contribuie la crearea unui sistem de administrație publică locală efektiv, orientat pe soluționarea problemelor cetățenilor. În altă ordine de idei, Viorel Furdul a apreciat pre-

ca această categorie de funcționari va putea avea o platformă și o voce comună în provocările cu care se confruntă în activitatea zilnică. „Pentru Cancelaria de Stat orice expertiză este valoroasă, inclusiv a secretarilor Consiliilor locale, pentru că sunt provocări, inclusiv normative. Atât timp cât vor putea veni cu anumite inițiative proprii, pentru noi va fi o valoare adăugată pe care o vom putea mai ușor să o reflectăm în actele normative și în documentele de politici.”

de a crea o asemenea Rețea. Acum zece ani, alături de alți 40 de primari am mers în Bulgaria și am văzut prima dată cum funcționează o veritabilă asociație a autorităților locale. Mă bucur că și CALM-ul s-a transformat într-o asemenea instituție.”

Maria Galiț, primarul comunei Sărata Veche, Fălești, vicepreședinte al CALM a afirmat că mulți aleși locali au crescut din punct de vedere profesional în cadrul CALM, iar de acum încolo această posibilitate o vor avea și alți

Guvernul, nu cunosc problemele de la nivel local și cu care se confruntă adesea secretarii Consiliilor locale în realizarea cerințelor populației din teritoriu. Ne dorim modificarea statutului secretarului Consiliului local, dar și perfectarea bazei legislative. Denumirea funcției noastre nu corespunde cerințelor și obligațiilor de serviciu. Cred că corect ar fi să fim denumiți consultanți ai primăriei sau juriști, deoarece toți avem studii juridice.”

Expertul CALM Octav Ivanov a amintit că aceasta este cea de-a patra întrunire a secretarilor Consiliilor locale în ultima jumătate de an, obiectivul fiind instituționalizarea RS CALM. „Astfel vor fi fortificate capacitățile acestei categorii de funcționari, va exista o platformă în care toți secretarii din cadrul APL să aibă oportunitatea să interacționează, să se facă auziți, să-și promoveze drepturile.”

Membrii Consiliului Național au ales în calitate de președinte al Rețelei Secretarilor CALM pe Svetlana Mitrofan, secretarul Consiliului local din satul Grozești, Nisporeni. Vicepreședinți au devenit Tatiana Cioban, secretarul Consiliului local din satul Bolohan, Orhei; Ina Danilov, secretarul Consiliului local din comuna Coșnița, Dubăsari; Vasile Bubuoc, secretarul Consiliului local din satul Lăpușna, raionul Hâncești; Olesia Cebanova, secretarul Consiliului local din municipiul Ciadîr-Lunga; Gheorghe Bordenian, secretarul Consiliului local din comuna Lipoveni, Cimișlia; Mariana Lupu, secretarul Consiliului orașenesc Dondușeni și Mircea Morar, secretarul Consiliului orașenesc Edineț.

Svetlana Mitrofan le-a mulțumit colegilor pentru încrederea acordată și a menționat că va solicita întotdeauna ajutorul acestora, pentru că doar muncind în echipă poți obține rezultate.

zența Secretarului General adjunct al Guvernului la eveniment, opinând că anume această categorie de funcționari din cadrul APL au cele mai multe tangențe cu Cancelaria de Stat, cu Guvernul. „Ne propunem ca această Rețea să conlucreze cu Guvernul, cu Cancelaria de Stat, inclusiv pe creșterea capacităților, a legalității actelor normative, eficienței procesului decizional, a instruirilor etc.”

Adrian Ermurachi, Secretar General adjunct al Guvernului a declarat

Silvia Țurcanu, primarul comunei Chișcăreni, raionul Sângerei a menționat că pe parcursul a 16 ani a fost secretar al Consiliului local, iar de 16 ani este ales local. „Ambele funcții sunt cu responsabilitate maximă. Secretarul deține funcția-cheie în primărie, iar alesul local trebuie să aibă toată încrederea în secretar, în caz de necesitate să poată se-i delega niște atribuții. Secretarul trebuie să aibă studii și să cunoască legislația. Este foarte importantă decizia CALM

specialiști din APL. „Alături de Cancelarie, care întotdeauna a fost un promotor al noilor idei, care ne-a susținut mereu, este și CALM-ul care vine în sprijinul secretarilor și a altor funcționari din APL. Sunt convinsă că această Rețea ne va ajuta foarte mult în activitate.”

Ina Danilov, secretar al Consiliului local din comuna Coșnița, Dubăsari a specificat faptul că așteptările sunt mari de la Rețeaua Profesională a Secretarilor din cadrul CALM. „Deseri, la nivel național, Parlamentul,

SECRETARIII CONSILIILOR LOCALE BAT ALARMA ȘI SOLICITĂ RESPECTAREA DREPTULUI LOR CONSTITUȚIONAL LA ODIHNĂ!

La adresa Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) au parvenit mai multe sesizări din partea secretarilor Consiliilor locale, membri ai Rețelei Secretarilor din cadrul CALM. Potrivit funcționarilor, prevederile Regulamentului cu privire la modul de ținere a Registrului de Stat al actelor locale, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 672 din 28.08.2017 au creat o serie de impedimente în activitatea acestora, desemnați drept persoane responsabile pentru inclu-

derea actelor emise de autoritățile administrației publice locale în Registrul de stat al actelor locale.

Expertul CALM Cătălina Scorțescu a explicat că potrivit noilor prevederi, secretarii sunt obligați să publice deciziile Consiliilor locale timp de cinci zile, iar alte materiale aferente urmează a fi publicate timp de zece zile. „În Regulament nu este specificat dacă este vorba de zile calendaristice sau de zile lucrătoare, iar în Codul Contravențional este

prevăzută o amendă pentru nerespectarea acestor termeni”, a explicat expertul.

Svetlana Mitrofan, președintele Consiliului Național al Rețelei Secretarilor din cadrul CALM, secretarul Consiliului Local Grozești, Nisporeni a specificat faptul că respectarea termenelor de publicare a actelor locale nu este posibilă în toate cazurile, atât din cauza volumului mare de documente necesare de a fi perfectate, precum și din cauza atribuțiilor aferente funcției: de secretariat, stare

civilă, notariat, consultant juridic etc.

În acest context, Congresului Autorităților Locale din Moldova a expediat o adresare Cancelariei de Stat, prin care solicită formularea unei poziții comune a Cancelariei de stat și CALM, în care să fie stabilit că termenele de publicare a actelor locale în Registrul de stat al actelor locale să fie stabilite luând în calcul doar zilele lucrătoare.

A D R E S A R E A C A L M

CĂTRE CANCELARIA DE STAT CU PRIVIRE LA CALCULAREA TERMENELOR DE PUBLICARE A ACTELOR ÎN REGISTRUL DE STAT AL ACTELOR LOCALE

În adresa Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) au parvenit mai multe sesizări din partea secretarilor consiliilor locale, membri ai Rețelei Secretarilor din cadrul CALM în care sunt expuse multitudinea de probleme cu care se confruntă aceștia în cadrul exercitării obligațiilor funcționale. Președinta Consiliului Național al Rețelei Secretarilor din cadrul CALM, Doamna Svetlana Mitrofan, secretar s. Grozești (raionul Nisporeni) într-o sesizare adresată CALM a compilat unele dintre cele mai stringente probleme după cum urmează: Prin Hotărârea Guvernului nr. 672 din 28.08.2017 au fost aprobate Regulamentul cu privire la modul de ținere a Registrului de Stat al actelor locale și Regulamentul cu privire la evidența actelor supuse controlului administrativ de legalitate. Potrivit actelor normative enunțate, primarul desemnează persoane responsabile (și supleanții acestora) de înregistrarea și publicarea actelor emise în RSAL (electronic), comunicând informația Cancelariei de Stat. Este important de remarcat, că legiuitorul a prevăzută, că sarcina de a plasa în Registrul actele autorităților locale poate reveni oricărei persoane desemnate prin actul emis/adoptat de autoritatea locală. Această persoană poate fi orice angajat din subordinea autorității ori un angajat autorizat (care nu există în localitățile rurale și APL nu are nici surse financiare pentru salarizarea unui astfel de angajat). Și, în realitate, primarii desemnează secretarul fiind persoana responsabilă, fără a ține cont de necesitatea segregării sarcinilor în cadrul autorității publice. Dar, și în cazul în care va fi desemnată o altă persoană, conform prevederilor enunțate anterior, tot secretarul va rămâne responsabil de întreaga procedură, inclusiv calitatea actului. Ba, mai mult, nerespectarea prevederilor Legii nr. 436/2006 de către persoanele responsabile (secretarii) atrage după sine sancțiunea contravențională: Conform art. 3261 alin. (1) din Codul contravențional nr.218/2008, secretarii vor fi amendați pentru aprobarea de către autoritatea administrației publice locale a unui act normativ al cărui proiect nu a fost publicat în vederea consultării publice. În legătură cu această încălcare este nevoie de clarificat următoarele momente: - nu toate APL au pagina WEB, iar secretarul consiliului nu este persoana pregătită din punctul de vedere al tehnologiilor informaționale și nici responsabil de pagina WEB; - conform art.39 alin. (1) lit h) din Legea nr. 436/2006, secretarul asigură consultarea publică a proiectelor de decizii ale consiliului local și de dispoziții normative ale primarului, informarea publicului referitor la deciziile adoptate și la dispozițiile emise, însă această prevedere nu este foarte clară și concretă. DEX-ul explică cuvântul a asigura mai mult ca o pregătire, monitorizare, garantare a efectului și nu ca acțiuni concrete de întreprins. Prin analogie secretarul, conform prevederilor de la lit.d) a aceluiași articol, asigură buna funcționare a primăriei. Or, aceasta nu înseamnă, că secretarul îndeplinește toate atribuțiile unei primării; - autori ai proiectelor de acte normative sunt primarii, angajații din aparatul primarului și, mai rar, consilierii. Secretarul avizează Proiectele de acte (dar poate și să nu le avizeze, dacă consideră, că acestea nu corespund cerințelor). Autorul, însă, poate să insiste și să le introducă în ordinea de zi a consiliului, făcând trimitere la necesitatea pentru localitate, tradiția locului, fără probe a susținerii proiectului său de către comunitate etc. Logic, autorul ar trebui să consulte proiectul său și să prezinte opinia celor vizați. Deci, cum poate fi sancționat secretarul pentru faptul, că autorul proiectului de act normativ nu l-a consultat public? - considerăm oportun ca la lit. h) din alin. (1) al art. 39 din Legea nr. 436/2006 să fie prevăzută atribuția secretarului de a aduce la cunoștința publică a deciziilor consiliului (deja aprobate) și a dispozițiilor primarului (deja emise).

De asemenea, conform art. 3261 alin. (2) din Codul contravențional nr.218/2008, secretarii vor fi amendați pentru omiterea (n.a. ca persoana responsabilă) a termenului prevăzută de lege privind includerea actelor emise de autoritățile administrației publice locale, inclusiv a proceselor-verbale ale ședințelor consiliului local, a documentelor și informațiilor prevăzute de lege, în Registrul de stat al actelor locale.

Punctul 26 din Regulamentul cu privire la modul de ținere a Registrului de stat al actelor locale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.672/2017 prevede, că secretarul include în Registrul în termen de cel mult 5 zile de la data semnării și contrasemnării deciziile consiliilor locale de ambele niveluri, dispozițiile primarului și ale președintelui raionului, alte acte ale autorităților publice locale care sînt supuse controlului de legalitate, iar în termen de cel mult 10 zile de la data desfășurării ședinței materialele aferente actelor administrative care au stat la baza adoptării/emiterii acestora, inclusiv procesele-verbale ale ședințelor consiliilor locale, licitațiilor, achizițiilor, care se plasează în fișier separat în Registrul. Termenul de cel mult 5 zile de la data desfășurării ședinței pentru semnarea actelor este prea mic, deoarece exclude situațiile, cînd în ședință se discută un număr mare de chestiuni. Dat fiind faptul, că primăriile rurale nu au dactilograf, tot volumul de lucru cade pe secretar. Mai mult, practic este stopată activitatea primăriei, ca prestator de servicii populației, secretarul fiind ocupat cu pregătirea pentru semnarea deciziilor și a procesului-verbal. Cît privește termenul de cel mult 5 zile de la data semnării, pentru ca secretarul consiliului să includă deciziile consiliului în Registrul de stat al actelor locale, ar fi suficient de specificat clar, că este vorba de zile lucrătoare. Problema, la moment, este că Registrul actelor locale identifică ca nelucrătoare doar sîmbetele și duminicile și nu identifică zilele de sărbătoare sau zilele libere, acordate prin Hotărîri de Guvern. De aici și întîrzierile și penalizările.

Un al exemplu de imposibilitate a exercitării obligațiilor funcționale ar fi și cazul în care secretarii consiliilor locale trebuie să se încadreze în 10 zile pentru a publica procese-verbale de un volum foarte mare (un caz concret: aproape 100 de pagini, în legătură cu 30 de puncte ale ordinii de zi a ședinței), ceea ce este practic imposibil, reieșind și din necesitatea exercitării celorlalte obligații ale funcției (secretarul consiliului local îmbină funcțiile de secretariat, stare civilă, notariat, consultant juridic etc.). O altă neclaritate este, că primarul, conform art. 29 din Legea nr. 436/2006 nu are competența de a stabili sau delega atribuții și a coordona activitatea secretarului consiliului, în schimb potrivit art. 39 alin. (2) din Legea nr. 436/2006, secretarul îndeplinește și alte atribuții încredințate de către primar.

Din cele expuse mai sus de către Președinta Consiliului Național al Rețelei Secretarilor din cadrul CALM, Doamna Svetlana Mitrofan, observăm ce responsabilitate enormă se pune pe umerii secretarului consiliului local, în special în cazul delegării mai multor atribuții de către consiliul local ori de către primar. Iar cele mai multe probleme sunt sesizate în sate (comune), afectate cel mai tare de fenomenul migrației, astfel că se simte o lipsă acută de cadre și este foarte complicat de a asigura funcționalitatea și eficacitatea primăriei în condițiile în care numai câteva persoane sunt angajate, iar sarcini necesare de a fi realizate zilnic și concomitent sunt peste limitele posibilităților reale. În aceste condiții, secretarii consiliilor locale sunt nevoiți să activeze peste orele de program, în zilele de repaus și în zilele de sărbătoare nelucrătoare. Cazurile de muncă suplimentară și activitate în cadrul timpului de odihnă au devenit regulă și nu excepție.

Astfel, dreptul la muncă, stabilit în art. 43 din Constituție se realizează cu grave abateri, nefiind respectată durata maximă de 40 de ore a săptămânii de muncă. Totodată, se încalcă și dreptul la odihnă al acestei categorii de funcționari publici, care are repercursiuni grave asupra sănătății persoanelor vizate. Înțelegem, că una dintre problemele majore semnalate de secretarii consiliilor locale se referă la termenele de includere a actelor locale în Registrul. Regulamentul cu privire la modul de ținere a Registrului de stat al actelor locale reglementează termenele în zile și nu este clar dacă e vorba de zile calendaristice sau lucrătoare. Dacă o normă juridică este interpretabilă, atunci în vederea aplicării corecte și exacte a acesteia, este necesară interpretarea oficială, care poate fi dată de autoritatea care a aprobat actul ce urmează a fi supus interpretării, adică de către Guvern (art.72 alin. (4) și (5) din Legea cu privire la actele normative nr.100 din 22.12.2017). Însă aceasta este o procedură de durată, astfel că e nevoie de o abordare constructivă și mai operativă, cu efect imediat. Remarcăm, că în ceea ce privește activitatea de legiferare, legislatorul oferă mai multă flexibilitate subiecților implicați în acest proces.

Astfel, potrivit art.33 alin. (3) din Legea cu privire la actele normative, pentru proiectele actelor normative termenul pentru avizare este de 10 zile lucrătoare. În cazul în care proiectul actului normativ este voluminos sau complex ori dacă se cere studierea unor materiale suplimentare, termenul pentru avizare poate fi prelungit pînă la 30 de zile lucrătoare.

Mai mult, art. 38 din Legea cu privire la actele normative, prevede că proiectele actelor normative sînt supuse expertizei în termen de 10 zile lucrătoare. În cazul în care proiectul este voluminos sau complex ori dacă se cere studierea unor materiale suplimentare, termenele pentru efectuarea expertizelor pot fi prelungite pînă la 30 de zile lucrătoare, cu informarea autorului proiectului actului normativ.

Dacă e să ne referim la publicarea actelor normative, atunci art. 58 alin. (5) din Legea cu privire la actele normative, prevede că publicarea textului electronic consolidat al actului normativ în Registrul de stat al actelor juridice se efectuează nu mai tîrziu de trei zile lucrătoare din data publicării ultimului act de modificare a textului oficial al actului normativ supus modificării. Astfel observăm, că Legea nr.100/2017 ține cont de volum și complexitate, atunci cînd stabilește temenele pentru avizarea și expertizarea actelor normative. Mai mult ca atât, termenele respective, dar și cel pentru publicarea textului electronic consolidat al actului normativ în Registrul de stat al actelor juridice este exprimat în zile lucrătoare.

În contextul celor menționate, considerăm necesară formularea de către Cancelaria de Stat a unei poziții comune cu Congresului Autorităților Locale din Moldova, în care să fie stabilit că termenele de publicare a actelor locale în Registrul de stat al actelor locale sunt exprimate în zile lucrătoare. Totodată, Cancelaria de stat va asigura modificarea condițiilor tehnice de funcționare a Registrului în corespundere cu această abordare și va informa participanții la Registrul despre aceste modificări. Mai mult ca atât, considerăm oportun crearea unui grup de lucru, în vederea elaborării unor modificări a legislației în vigoare, care vizează activitatea secretarilor consiliilor locale. În așa mod, va putea fi asigurată realizarea plenară a drepturilor constituționale la muncă și la protecția muncii și va fi oferit sprijinul necesar exercitării eficiente a funcției de secretar al consiliului local. Congresul Autorităților Locale din Moldova rămâne deschis în continuare pentru dialog și colaborare în vederea soluționării problemelor sesizate de secretarii consiliilor locale și înlăturarea impedimentelor care există în activitatea acestor funcționari publici.

CONTABILII DIN APL SE UNESC ÎN APĂRAREA DREPTURILOR LOR - A FOST CREATĂ REȚEAUA CONTABILILOR DIN CADRUL CALM!

Contabili care activează în administrația publică locală s-au întrunit vineri, 17 mai, la Chișinău, pentru a participa la crearea Rețelei Profesionale a Contabililor din cadrul Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM). Rețeaua Contabililor are drept scop identificarea soluțiilor la problemele cu care se confruntă membrii săi; promovarea bunei guvernări, eficienței administrative și calității serviciilor publice în cadrul APL; recunoașterea rolului și importanței membrilor săi, dezvoltarea și consolidarea statutului și capacităților profesionale ale membrilor săi; apărarea și promovarea drepturilor și intereselor contabililor. Un alt obiectiv al Rețelei Contabililor este de a crea oportunități de relaționare, de a face schimb de opinii și experiență între membrii săi.

În cadrul evenimentului a fost prezentat și aprobat regulamentul, planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 și au fost alese organele de conducere. În calitate de președinte al Rețelei Contabililor a fost aleasă Veronica Herța, lector universitar, doctorand, fost șef al Direcției Finanțe la Primăria municipiului Chișinău. Vicepreședinți au fost aleși Angela Larschi, contabil șef la primăria Larga, Briceni; Tudor Belibou, contabil șef la

primăria Râșpopeni, Șoldănești; Raisa Stăvilă, contabil șef la primăria Capaclia, Cantemir și Olesea Bărăgan, contabil la primăria municipiului Cahul.

Tatiana Badan, președintele CALM a fost de părere că de activitatea acestor specialiști depinde tot ce înseamnă finanțe locale, procesul bugetar, venituri, chiar și unele aspecte de ordin economic. „Știm foarte bine că APL duc lipsă, în mod special, de economiști, de juriști și aceste funcții adesea sunt exercitate de către contabili. Oferim această platformă contabililor din administrația publică locală și vom întreprinde acțiuni concrete, sistematice, în ceea ce privește schimbarea cadrului legal, a politicilor din domeniul APL. Este nevoie de a avea această legătură cu ministerul Finanțelor, prin intermediul Rețelei Contabililor, ca să putem găsi soluții.”

Prezentă la eveniment, Svetla-

na Plăcintă, reprezentanta ministerului Finanțelor a menționat că susține inițiativa CALM, aceasta fiind una binevenită și necesară, în condițiile când este în derulare procesul de reformare a contabilității.

Viorel Furdul, directorul executiv al CALM a explicat faptul că

le locale nu vor putea să fie dezvoltate.”

Elena Hreășca, primarul satului Năvârneț, Fălești s-a arătat convinsă de faptul că în cadrul acestei Rețele contabilii vor avea parte de o asistență profesională.

Crearea unei astfel de rețele de profesioniști în sectorul local

a fost salutată și de către Diana Grosu Axenti, reprezentanta Centrului Tehnologii Informaționale în Finanțe deoarece, potrivit funcționarei, prin intermediul acestei comunități profesionale poți împărtăși din experiența, bunele practici și cerințele care sunt în domeniul finanțelor publice.

După procedura de vot, Veronica Herța, aleasă în funcția de președinte al Rețelei Contabililor din cadrul CALM le-a mulțumit tuturor pentru încrederea acor-

dată și a menționat că Rețeaua va avea rezultate doar muncind în echipă. „Ne dorim ca această Rețea a contabililor să fie o platformă de comunicare între specialiștii din domeniu. Sper ca APL și APC să privească în aceeași direcție, fiindcă scopul final al fiecărei entități este să creeze condiții mai bune de trai pentru cetățeni, astfel încât lumea să nu mai plece din țară, dar să se întoarcă acasă.”

Tudor Belibou, contabil șef la primăria Râșpopeni, Șoldănești, ales în calitate de vicepreședinte al Rețelei a afirmat că sistemul bugetar a fost schimbat în întregime. „Am fost nevoiți să învățăm și să activăm în același timp. Volumul de lucru adăugător ar trebui remunerat, ceea ce la noi nu se întâmplă, așa cum prevede Codul Muncii. Astăzi se formează o Rețea a tuturor contabililor, ceea ce înseamnă că noi vom fi mulți și vom fi auziți.”

CONCLUZIILE CALM DUPĂ DOI ANI DE ACTIVITATE A SERVICIULUI DE ASISTENȚĂ PENTRU OPERATORII MICI DE APĂ ȘI SANITAȚIE!

La 16 aprilie a avut loc conferința națională dedicată finisării celor zece ani de implementare a proiectului elvețian „Apă și Sanitație în Moldova” (ApaSan). La eveniment au participat parteneri de dezvoltare, reprezentanți ai proiectului, ai autorităților publice centrale și locale. Experții Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Alexandru Morcov și Ludmila Malai au vorbit în cadrul sesiunii tematice „Servicii durabile de alimentare cu apă și sanitație” despre problemele, dificultățile și provocările cu care se confruntă operatorii mici de apă și sanitație în procesul de prestare a acestui serviciu la nivel local, dar și despre necesitatea asigurării unui serviciu durabil și calitativ.

trat-o într-o bază de date complexă, detaliată, care ne permite să sistematizăm și să înțelegem problematica cu care se confruntă APL și operatorii mici de apă și sanitație din localitățile rurale”, a explicat expertul CALM Alexandru Morcov.

Expertul juridic din cadrul serviciului SOMAS a CALM Ludmila Malai a constatat că serviciul finanțat de Apa San a fost unul

binevenit, solicitat și așteptat de către APL și operatorii mici de apă și sanitație, care au fost neglijati în toată această perioadă de către autoritățile centrale responsabile de acest domeniu.

Pe parcursul activității SOMAS, experții CALM din cadrul acestui serviciu au acordat asistență pentru circa 600 de cazuri de solicitări unice. De cele mai multe ori, o solicitare cuprindea mai multe domenii de

activitate a APL, dar și a operatorilor mici de apă și sanitație. Potrivit lui Alexandru Morcov, solicitarea de asistență reprezenta în majoritatea cazurilor un complex de servicii prestate operatorilor mici de apă și sanitație. „Circa 200 de autorități publice locale și în jur de 50 de operatori mici de apă și sanitație au beneficiat în această perioadă de serviciile experților din cadrul SOMAS”, a punctat Alexandru Morcov.

De asemenea, la finalul acestui proiect, studiind structura solicitărilor, experții CALM au reiterat faptul că APL au nevoie de asistență nu doar în domeniul prestării serviciilor de apă și sanitație dar, practic, în toate domeniile de competență ce le revin, ceea ce reiese că politicile CALM de creare a Centrelor de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) se pliază perfect pe necesitățile APL. Acest proces este în plină desfășurare, CALM examinează toate solicitările APL și le identifică pe cele mai prioritare. „Constatăm cu regret că resursele din care se dezvoltă acest Centru sunt insuficiente și ar fi foarte important aportul partenerilor de dezvoltare în realizarea acestui deziderat, ceea ce ar constitui un pol de conservare și transmitere ulterioară a memoria instituțională, capacităților și expertizei etc, către autoritățile publice locale în cadrul unui proces continuu”, a explicat Alexandru Morcov. Potrivit expertului CALM, ținând cont de salariile necompetitive, lipsa și migrația de cadre, precum și a altor factori, sunt foarte dese cazurile când se investește în specialiștii din cadrul APL, iar aceștia se eliberează din funcție și astfel se pierde memoria instituțională, se pierd investițiile proiectelor anterioare și în consecință avem o administrație publică vulnerabilă.

AI NOȘTRI, CA BRAZII

CONSTANTIN COJOCARU, PRIMARUL MUNICIPIULUI EDINEȚ: „AM RĂMAS UNIȚI CHIAR DACĂ AU FOST ÎNCERCĂRI DIN PARTEA MAI MULTOR GUVERNĂRI DE A DEZBINA CALM-UL”

Primarul municipiului Edineț, vicepreședintele Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) Constantin Cojocaru este unul dintre fondatorii asociației primarilor din Republica Moldova. Acum 10 ani, împreună cu alți 35 de aleși locali de la noi, în cardul unei vizite de studiu în Bulgaria au văzut cum funcționează o asociație reprezentativă a APL care unește toți primarii, indiferent de viziunile lor politice. De ce a fost nevoie de a constitui CALM-ul, ce reprezintă această instituție, dar și ce a determinat autoritățile locale să rămână împreună în cadrul CALM aflăm de la Constantin Cojocaru.

tică, Tatiana Badan, care este președinte până astăzi. Alegerea ei a avut drept obiectiv coagularea rândurilor APL în cadrul acestei asociații, dar și pentru a nu avantaja un anumit partid. Cred că am reușit acest lucru.

Cum credeți, de ce este nevoie de o asemenea asociație în Republica Moldova?

Constantin Cojocaru: Primarii nu sunt membrii unui sindicat care să-i reprezinte, să le apere drepturile, iar CALM-ul asta face. Totodată, vocea APL este auzită. Atunci când eram dispersați, fiecare încerca să se facă auzit în partidul său. Prin intermediul CALM, APL are o voce comună, reprezentativă, atât în relația cu administrația centrală, cât și în structurile europene etc. Consider că acesta este un lucru foarte important, deoarece e important să mișcăm cu toții carul într-o singură direcție. De asemenea, cred că depolitizarea activității asociației ne-a permis să ne facem auziți atât în țară, cât și în afara ei.

După părerea DVS, care au fost cele

mai importante rezultate ale CALM-ului în acești 9 ani?

Constantin Cojocaru: Cred că cea mai mare realizare a noastră este că am reușit să rămânem non-politici. CALM este o asociație formată din persoane care fac politică, dar care au reușit să se asocieze pe principii non-politice, punând la baza activității aspectul legislativ și problemele oamenilor din teritoriu. Am rămas uniți chiar dacă au fost încercări din partea mai multor guvernări de a dezbină CALM-ul. În afară de aceasta, am făcut ca vocea APL să fie auzită la nivel extern. Suntem reprezentați în mai multe structuri din occident, dar și din orient. Îmi amintesc că am reprezentat CALM-ul și în Federația Rusă, atunci când am semnat

acordul de parteneriat cu o asociație a APL de la Moscova. De asemenea, am reușit modificarea multor legi, lucru de neimaginat la acea etapă și care părea imposibil de promovat în Republica Moldova. Am reușit prin presiunea, coordonarea și expertiza făcută de primari și experții de la CALM.

Ce v-a ținut împreună, mai ales că au existat tentative de a fi dispersați?

Constantin Cojocaru: Problemele comune, interesul de a face cât mai multe pentru comunitățile noastre, nu am atras atenția la culoarea politică a celorlalți colegi, dar și faptul că avem o președintă care a reușit în acești 9 ani să-și mențină poziția distantă de politica propriu-zisă. Cred că aceștia sunt pilonii.

Acum 10 ani, în Bulgaria s-a decis crearea CALM-ului...

Constantin Cojocaru: Ginka Chavdarova, directorul executiv al asociației primarilor din Bulgaria a fost cea care ne-a explicat atunci ce înseamnă o instituție de acest tip. Am văzut și cum se organizau instruirii pentru personalul din APL. Putem spune că Ginka Chavdarova a fost cea care ne-a blagoslovit și a pus prima temelie la crearea CALM. Ulterior, după vizita întreprinsă, prin adunarea generală am constituit CALM-ul. Îmi amintesc că au fost mai multe candidaturi pentru funcția de președinte, eram și eu, dar și primarul municipiului Chișinău. Toți, fiind persoane politice, am conștientizat că nu vom reuși să păstrăm unitatea aleșilor locali și atunci am făcut câte un pas înapoi, identificând candidatura unei doamne foarte deosebite, care nu avea apartenență poli-

PRIMARUL ORAȘULUI CĂLĂRAȘI NICOLAE MELNIC:

„CALM A REUȘIT SĂ UNEASCĂ TOATE PRIMĂRIILE, AVÂND DREPT OBIECTIV ÎMBUNĂTĂȚIREA SERVICIILOR DESTINATE POPULAȚIEI”

Orașul Călărași are o populație de 16 mii de locuitori. Primarul Nicolae Melnic are 69 de ani, este la al patrulea mandat și afirmă că a reușit să aducă investiții pentru a construi stația de epurare și sistemul de canalizare, să ilumineze străzile, să creeze condiții pentru ca oamenii să dorească să rămână acasă, iar cei plecați să revină. Alesul local s-a întors recent din Turcia, acolo a avut ocazia să vadă cum sunt implementate noile tehnologii în domeniul iluminatului public stradal, în contextul în care, cu suportul Uniunii Europene, în Călărași se realizează un asemenea proiect pe o porțiune de 21 km.

E posibil de implementat în Republica Moldova noile tehnologii văzute în Turcia?

Nicolae Melnic: Sigur că există asemenea posibilități. Important

a fost să vedem în realitate cum arată proiectele implementate, am fost și la câteva întreprinderi unde se execută asemenea lucrări. Noi am semnat un contract privind finanțarea iluminatului stradal cu reprezentanții Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova. Acum lucrăm la elaborarea caietului de sarcini pentru a organiza

licitația privind realizarea lucrărilor. Obiectivul este de a ilumina 21 de km, ceea ce înseamnă că după implementare orașul va fi iluminat în proporție de 75%.

Recent, ați dat în exploatare o nouă grădiniță...

Nicolae Melnic: În acest caz am pus accent pe energia regenerabilă. O sută de copilași frec-

ventează deja al doilea an această instituție, beneficiind de condiții foarte bune. Am realizat mai multe obiective. La capitolul drumuri avem încă mult de lucru. Drumul Chișinău-Ungheni se repară al cincilea an și ni s-a promis că lucrările vor fi finalizate anul acesta. În cadrul programului Drumuri Bune au fost renovate cinci străzi, așteptăm începerea lucrărilor în cadrul programului Drumuri Bune II.

Aveți locuri de muncă în Călărași?

Nicolae Melnic: Problema nu constă în lipsa locurilor de muncă, ci în lipsa celor care și-ar dori să se angajeze. Sperăm să se întoarcă oamenii care au plecat peste hotare, pentru că avem locuri vacante destul de bine plătite în filiala zonei economice libere Ungheni. Condiții sunt și acasă, e și foarte frumos, suntem în zona codrilor, una ecologic curată.

Ați reușit să realizați tot ceea ce v-ați propus pentru acest mandat?

Nicolae Melnic: Nu știu dacă există un om care să spună că a făcut în viața aceasta tot ce și-a propus. Am construit o stație de epurare și canalizare, ceea ce nu avuse orașul. Nu ardea niciun bec, acum jumătate de oraș este iluminat. Am implementat mai multe proiecte totuși, sunt încă multe de făcut.

Ce părere aveți despre Congresul Autorităților Locale din Moldova?

Nicolae Melnic: Suntem membri ai CALM încă de la constituirea acestei instituții. Este asociația care a reușit să unească toate primăriile, având drept obiectiv îmbunătățirea serviciilor destinate populației care ne votează.

Au devenit mai bune aceste servicii în acești 9 ani activitate a CALM?

Nicolae Melnic: Bineînțeles. CALM-ul ne ajută foarte mult, inclusiv pe contabili, secretarii Consiliilor locale, inginerii cadastrali. Vreau să mulțumesc echipei CALM pentru tot ceea ce face.

ANATOLIE BOBICI, PRIMAR DE ALUATU, TARACLIA:

„FĂRĂ CALM MI-AR FI FOST MULT MAI GREU SĂ ACTIVEZ”

Cutreierând mai multe țări a înțeles că nicăieri nu este mai bine decât acasă, iar la rugămintea consătenilor a candidat la funcția de primar în satul Aluatu, raionul Taraclia. Anatolie Bobici este convins că dacă ar pune fiecare umărul, satul dar și statul ar putea să se dezvolte mult mai ușor.

Ați reușit să acumulați multe rezultate într-un singur mandat?

Anatolie Bobici: Dacă e să facem o comparație cu ceea ce a fost până la venirea mea în funcție, atunci schimbările sunt evidente. Nu critic pe nimeni, cred însă că eu am avut noroc și am reușit să investesc în ultimii doi ani în localitate o sumă destul de mare. Cu aproape cinci milioane de lei am reparat gimnaziul, am extins iluminatul stradal, am câștigat finanțări din proiectul SARD, LEADER, Middle. Am deschis un

centru pentru bătrâni. Sunt convins că întotdeauna putem găsi soluții la problemele existente, păcat însă că oamenii de la sat au lăsat capul în jos, au pierdut speranța și tot mai rar ridică privirea pentru a vedea soarele. Noi, APL, cheltuim multă energie pentru a explica cetățenilor că avem viitor și posibilități de a schimba lucrurile.

Cetățenii care au plecat peste hotare participă la dezvoltarea localității?

Anatolie Bobici: Cu suportul celor care au migrat am reușit să îngrădim stadionul. A fost singura experiență de acest fel, eu încă nu eram primar și m-am implicat deoarece am și eu această experiență de trai peste hotare. Da, satul nostru este mic, dar e unul dintre cele mai vechi din zonă, datează din 1708. Școala a fost construită pentru 320 de elevi, grădinița are 160 de locuri, doar că după destrămarea Uniunii Sovietice localitatea

noastră a fost comasată și a rămas fără fabricile de vin, de fapt, a rămas fără nimic.

Ați spus că ați fost peste hotare. Mulți preferă să rămână acolo, pe DVS ce v-a motivat să vă întoarceți?

Anatolie Bobici: Vizitele peste hotare le-am început în anii 89, când am făcut armata la nemți. De

atunci și până recent am cutreierat nenumărate țări. Am văzut cum s-au dezvoltat Polonia, România, Cehoslovacia, care apoi au devenit Cehia și Slovacia. Totuși, întotdeauna mi-am dorit să mă întorc acasă, chiar și de la Chișinău am plecat la țară, deoarece acolo îmi găsesc echilibrul.

Ce vă leagă de CALM?

Anatolie Bobici: Observasem că mai mulți ani la rând localitatea mea nu a fost ajutată de către raion. La grădiniță era o sobă care încălzea cu lemne o singură grupă. În alte localități fuseseră instalate cazangerii noi cu gaz, apoi cu biomasă, dar aici nu s-a făcut nimic. Am început să studiez, am mers la raion, toți vorbeau, dar nimeni nu ne ajuta. Măine-poimăine se termină primul mandat, dar de la Consiliul raional nimeni nu mi-a dat niciun leu pentru dezvoltarea localității. Datorită CALM-ului am acumulat multe cunoștințe, experiență, în afară de seminare am avut deplasări, am cunoscut foarte mulți primari. Astfel, am început să identific soluții la multe probleme. Conform statisticilor, foarte puține proiecte se implementează în raionul Taraclia. Eu lucrez cu CALM-ul și sunt mulțumit, deoarece mă adresez cu diverse probleme, inclusiv și cele legate de Cadastru. Să nu fi fost CALM-ul mi-ar fi fost mult mai greu să activez.

VICTOR GORI, PRIMAR DE BOTNĂREȘTI, ANENII NOI:

„MAI ÎNTÂI DE TOATE ESTE NEVOIE DE O DESCENTRALIZARE FINANCIARĂ”

Victor Gori este primar la al doilea mandat în Botnărești, Anenii Noi. A reușit să deschidă mai multe locuri de muncă în localitatea pe care o reprezintă. Este de părere că descentralizarea financiară ar permite acumularea mai multor venituri în bugetele locale, iar implementarea unei reforme teritorial-administrative ar distruge satele Republicii Moldova.

Aveți o experiență de opt ani în calitate de primar. Ați contribuit și la crearea locurilor de muncă în sat...

Victor Gori: Am reușit să aducem un agent economic puternic în localitate. Cu părere de rău, nu pu-

tem să ne lăudăm cu mari venituri deoarece unicul impozit care venea în bugetul local era cel din salariu, iar anul acesta au fost aplicate scutiri la impozitul pe venit, ceea ce a diminuat

din venitul primăriei.

Cum am putea mări veniturile bugetelor locale?

Victor Gori: În primul rând este nevoie de o descentralizare financia-

ră. La prima etapă cred că ar fi corect ca impozitul pe venitul din activitate să fie achitat în teritoriu.

Unii colegi de-ai DVS consideră că impozitul pe venitul din salariu ar trebui să ajungă acolo unde cetățeanul are viza de reședință.

Victor Gori: Nu cred că este corect, deoarece orice întreprindere generează și unele probleme. Cariera din localitate deteriorează drumurile de acces, creșterea pasărilor creează miros neplăcut etc, e firesc ca să rămână niște impozite acolo unde oamenii activează.

Care sunt cele mai importante realizări ale DVS?

Victor Gori: Unul dintre cei mai mari agenți economici care cresc pasări activează în localitatea noastră, avem și alți câțiva agenți economici,

inclusiv cariera Cobusca. Mă bucur că în sat nu sunt oameni care să nu aibă un loc de muncă.

Pentru următorul mandat ce obiective aveți?

Victor Gori: Vreau să implementăm un proiect ce ar presupune construcția sistemului de canalizare și a stației de epurare la nivel de raion. Am proiectul la nivel de sat, dar este mult mai efektiv să construiești o stație de epurare pentru mai multe localități.

Despre o reformă administrativ-teritorială ce părere aveți?

Victor Gori: Ar fi o prostie, pentru că așa vom distruge satele din Republica Moldova.

Despre activitatea CALM ce părere aveți?

Victor Gori: Este binevenită și necesară.

ELENA HREAȘCA, ALESUL LOCAL DIN NĂVÎRNEȚ, FĂLEȘTI: „CALM-UL NE-A EDUCAT SĂ FIM MAI UNITE, NOI, FEMEILE PRIMAR!”

Pe Elena Hreașca, primarul de Năvîrneț, Fălești am întâlnit-o la seminarul organizat de CALM pentru responsabili de scriere de proiecte și atragere de fonduri. Este la primul mandat, iar greutățile nu au învins-o, dimpotrivă, își dorește să continue schimbările în comunitatea pe care o reprezintă.

Aveți de învățat lucruri noi de la seminarele organizate de CALM?

Elena Hreașca: De fiecare dată învăț ceva nou și mă conving de faptul că încă multe nu cunosc. Totodată, îmi doresc să cunosc mai multe în ceea ce privește scrierea de proiecte și atragerea de fonduri, deoarece primarul este cel responsabil de scrierea proiectelor. Am încercat să deleg această atribuție unui funcționar din primărie, dar nu reușea, are și el atribuțiile lui directe. Sunt nevoită

să găsesc eu timp pentru a scrie proiecte, fiindcă cetățenii de la primar cer schimbări în comunitate.

Ați reușit să atrageți investiții în localitate?

Elena Hreașca: Am reușit în cazul proiectelor mici. Cred că din cauza faptului că sunt candidat independent nu prea m-am bucurat de susținere. Mai mult decât atât,

în ultimul timp se observă o indiferență în comunitatea noastră. Aflu de la colegi că și în alte primării este aceeași problemă. Poate este din cauza faptului că mai puțin comunicăm.

Poate pentru că a plecat forța tânără, cea care se implică?

Elena Hreașca: Satul nostru este relativ tânăr, avem 2500 de

locuitori și puțini oameni au plecat. Am reușit să reparăm grădinița cu ajutorul IREX, iar școala cu susținerea Fondului de Investiții Sociale din Moldova, avem Oficiul medicilor de familie, instituțiile sociale sunt dezvoltate. Problema cea mai mare la ora actuală rămâne a fi lipsa canalizării și necesitatea de evacuare a apelor reziduale. Avem apeduct și necesitatea evacuării apelor reziduale este acută. Am elaborat proiectul tehnic care costă 19 milioane de lei și îmi doresc foarte mult să-l pot depune undeva pentru a putea fi implementat.

Sunteți motivată să mai candidați pentru un mandat de primar?

Elena Hreașca: Câteodată nu, dar nu mi-aș dori să las mâinile în jos. Simt că pot să mai fac câte ceva pentru comunitatea mea.

Sunt unite femeile primar, colaborează, doresc să împărtășească experiența lor?

Elena Hreașca: Nu am observat acest lucru la început de mandat, dar pe parcurs, mergând la instruirile organizate de CALM, ne-am unit. CALM-ul ne-a educat în așa fel încât să fim mai unite, noi, femeile primar. Inițial nu eram așa, acum însă colaborăm, activitatea cu CALM ne-a dat foarte mult, această organizație fiind ca o soră a noastră mai mare.

Ați reușit să mergeți în localități din alte raioane, în România?

Elena Hreașca: Am mers în alte sate și am constatat că problemele sunt aceleași. Nu am reușit însă să fac nicio înfrățire cu vreo localitate din România. Poate trebuia să fiu eu mai insistentă, dar am dorit ca și consilierii, oamenii din sat să fie pregătiți pentru această decizie. Cei mai mulți cetățeni de la noi care au plecat sunt în Rusia și au alte viziuni. Îmi doresc ca această inițiativă să vină de la ei și cred că încet-încet vom reuși și acest lucru.

VIOLETA VITU, PRIMARA COMUNEI CIUCIUIENI, CARE SE PRICEPE ÎN MEDICINĂ, ELECTRICITATE ȘI CONSTRUCȚIE ȘI ESTE O FEMEIE-LIDERĂ ÎN COMUNITATE

Recent, la Chișinău, s-a desfășurat o nouă sesiune de instruire din cadrul Academiei de Liderism Feminin „Women 4 Leadership”, menită să susțină participarea femeilor la luarea deciziilor. Iar una dintre cele 55 de femei-lidere participante la sesiunile de instruire ale anului 2019 a fost Violeta Vitu, primara de Ciuciuieni, raionul Sângerei.

Timp de trei zile, mai multe femei din diferite regiuni ale Republicii Moldova au învățat de la cei mai buni experți naționali și internaționali dezvoltarea personală și liderismul, arta oratorică, cum să-și formuleze și să-și facă auzite mesajele și cum să impli-

ce femeile în procesul de luare a deciziilor. La această sesiune au participat 55 de femei – primare, consiliere locale, profesoare etc. În dialogul ce urmează vă propunem să o cunoașteți pe primara localității Ciuciuieni, Sângerei, Violeta Vitu, și să aflați ce proiecte de succes a implementat împreună cu localnicii și cum este să fii femeie-lideră.

Violeta Vitu este de profesie asistentă medicală și masterandă în asistență socială. A activat peste două decenii în calitate de asistentă medicală în satul natal și cunoaște cel mai bine nevoile și aspirațiile locuitorilor satului Ciuciuieni, iar recent a devenit beneficiară a Academiei de Liderism Feminin „Women 4 Leadership”.

„M-am născut în acest sat

și sunt mândră să administrez această localitate. Am activat timp de 22 de ani în calitate de asistentă medicală, cunosc toate necesitățile comunității, ale tuturor

categoriilor sociale – vârstnicii, copiii, familiile tinere. Mă mândresc cu faptul că, în pofida tendinței demografice scăzute la nivel de țară, la noi numărul familiilor tinere crește. Asta mă stimulează să lucrez mai departe ca să dezvolt localitatea prin intermediul drumurilor bujne și iluminării stradale”, povestește primara care împărtășește aici și bucuriile cele mai proaspete.

„Recent, mi-am pus scopul să reabilităm parcul din fața primăriei, unde se odihnesc mămicile cu copii lor. Până în prezent, cu efortul primăriei au fost instalate bănci și au fost plantați copaci”, a remarcat Violeta Vitu.

A conduce o primărie nu este atât de ușor. Sunt necesare abilități de luare a deciziilor, iar o primară trebuie să aibă și o serie de competențe cultivate pe parcursul activității profesionale.

Primara Violeta Vitu spune că simte o responsabilitate imensă în această funcție. „Dacă înainte când eram asistentă medicală, eram responsabilă ca o naștere să decurgă normal, am avut și astfel de ocazii să primesc nașteri la domiciliu. Acum răspund nu doar pentru mamă și copil, dar și pentru întreaga societate. Pentru

o femeie, într-o asemenea funcție, nu e suficient să dețin cunoștințe în medicină, în asistență socială, justiție, dar trebuie să fiu totodată și electrician, și constructor și să fac față tuturor provocărilor”, a explicat primara pentru care instruirea este un proces continuu pe parcursul vieții și de asta a decis să devină participantă la instruirile Academiei de Liderism Feminin „Women 4 Leadership”.

La sesiunile de instruire ale anului 2019 a venit atât pentru a face schimb de experiență cu alte primare și cu alte femei-lidere, cât și pentru a stimula și alte femei din localitate și din regiune să participe la procesele decizionale. Cunoștințele pe care le obține aici, le va folosi pentru a candida la apropiatele alegeri locale și pentru a câștiga al doilea mandat de primară.

„Vreau să continui ceea ce am început ca să finalizez toate proiectele, cum ar fi: reparația drumurilor, construcția rețelelor de canalizare și ceea ce am promis viitorilor jucători de fotbal, un teren de mini fotbal cu o infrastructură modernă”, afirmă Violeta Vitu.

Comuna Ciuciuieni din raionul Sângerei este compusă din două sate (Ciuciuieni și Brejeni), iar populația cuprinde circa 1200 de oameni. Cu patru ani în urmă, consătenii i-au oferit un mandat de încredere Violetei Vitu, iar în scurt timp localitatea a devenit de nerecunoscut. „În acești patru ani, am reușit împreună să implementăm la noi în sat mai multe proiecte cu suportul Uniunii Europene. De exemplu, am termoizolat fațada și acoperișul grădiniței, la gimnaziu am reparat capital veceurile și am instalat un cazan”, a povestit Violeta Vitu pentru care să fii femeie-lideră înseamnă să faci lucruri bune pentru oamenii din localitate.

VICTORIA MATVEEV, PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI OBȘTEȘTI INTECO: „LA COLIBAȘI, GRUPURILE DE INIȚIATIVĂ LOCALĂ AU O CONTRIBUȚIE IMPORTANTĂ ÎN ATRAGEREA ȘI IMPLEMENTAREA PROIECTELOR DE DEZVOLTARE COMUNITARĂ!”

De o bună perioadă de timp, la Colibași, Cahul sunt implementate o serie de proiecte care contribuie la dezvoltarea, dar și la consolidarea comunității. Sala polivalentă de sport inaugurată în vara anului trecut a fost unul dintre cele mai frumoase rezultate obținute datorită parteneriatului dintre administrația publică locală, organizația guvernamentală INTECO și băștinașii din Colibași plecați în lumea mare. Despre acesta, dar și alte rezultate înregistrate de grupul local este interviu cu Victoria Matveev, președintele Asociației obștești INTECO.

Când a apărut acest grup de inițiativă și care sunt obiectivele acestuia?

Victoria Matveev: Este vorba de un proiect prin care am creat în anul 2011 un grup de inițiativă, care de la an la an crește numeric, dar și din punct de vedere al potențialului. Acest grup și-a propus să mobilizeze cetățenii de toate vârstele și de toate categoriile să se implice în acțiuni comunitare. Practic, acum în satul Colibași nu există vreo acțiune sau vreun proiect în care grupul local de inițiativă

să nu fie implicat.

Ce reușiți să faceți în cadrul acestor acțiuni?

Victoria Matveev: Mai multe. Atunci când se identifică o problemă locală, grupul de inițiativă este motorul de la care se începe soluționarea problemei. Grupul informează cetățenii pentru ca și ei să se implice. Pe parcursul anului avem diverse activități, de la acțiuni de salubritate, amenajare, până la Caravana lui Moș Crăciun, Sărbătorile Pascale sau ziua de 1 iunie. De fapt, toate evenimentele culturale-festive sunt organizate cu implicarea grupului local de inițiativă.

Fără aceste grupuri locale de inițiativă ar fi mult mai greu să

se implementeze ceva într-o localitate?

Victoria Matveev: Posibil în unele localități nu s-ar face nimic, iar în altele ar fi mult mai greu. Pot spune cu siguranță că la Colibași s-au schimbat lucrurile spre bine de când a apărut grupul local de inițiativă. De asemenea, cetățenii au devenit informați, acesta fiind unul dintre obiectivele noastre, ca locuitorii să se implice în viața satului. Atât timp cât cetățeanul nu deține informații el nu se va implica, pentru că nu cunoaște ce poate să facă. O altă latură pozitivă este că în acțiuni se implică întreaga comunitate.

Aceste grupuri locale de ini-

țiativă trebuie să obțină niște finanțări pentru a realiza un proiect sau altul. Cum se întâmplă în cazul DVS?

Victoria Matveev: Una dintre metodele pe care le aplicăm sunt proiectele. Practic, nu sunt perioade când nu avem proiecte în implementare, adesea lucrăm concomitent la câteva. Totodată, grupul de inițiativă este instruit în colectarea de fonduri și scriere de proiecte. Am organizat și campanii de colectare de fonduri și astfel am reușit să soluționăm multe probleme din localitate.

Grupurile locale de inițiativă sunt o necunoscută pentru multe sate. Cum credeți, de ce? Nu există cineva care să-i motiveze pe oameni să se implice, e mai avantajos să activezi într-un sat mare, cum este Colibașul, cu 6 mii de locuitori, sau sunt alte motive?

Victoria Matveev: Cred că motive ar fi mai multe, unul dintre ele este deschiderea administrației publice locale și dorința de a crea un astfel de grup. Grupul nostru local a fost creat în parteneriat cu APL. Va fi greu de creat un asemenea grup atât timp cât APL nu înțelege că este necesară implicarea cetățenilor. Pe de altă parte, cetățenii se vor implica doar atunci când vor înțelege că efortul lor va avea

impact. Pentru ca ei să înțeleagă acest lucru este important de lucrat cu comunitatea.

Înțelegem că inițiativa ar trebui să vină de la APL, care ar trebui să identifice niște oameni capabili să facă ceva pentru comunitate?

Victoria Matveev: În cazul nostru, pot spune că dacă nu era interes din partea APL, puțin probabil am fi reușit. Una dintre condițiile majorității finanțatorilor este de a exista un parteneriat între APL și ONG și fără această condiție nu ar fi posibil de aplicat pentru multiple proiecte.

Care este proiectul la care țineți DVS cel mai mult?

Victoria Matveev: Un proiect pe care îl consider ca un copil al asociației și al APL a fost crearea Sălii polivalente de sport. Acest obiectiv a fost realizat în baza a șapte-opt proiecte. S-a implicat masiv comunitatea, inclusiv băștinașii plecați peste hotare. Am reușit să colectăm peste 13 mii de euro de la băștinași, am primit și donații în formă de aparate de forță. La moment, această sală este dotată sută la sută. Satul Colibași se află la mijlocul traseului Cahul-Giurgiulești și nu doar tinerii din localitatea noastră, dar și cei din satele vecine sunt potențiali beneficiari ai Sălii de sport.

CALM INFO

CALM- INSTITUȚIE DE SUPT A CONVENȚIEI PRIMARILOR PENTRU EFICIENȚĂ ENERGETICĂ!

La 23 și 24 aprilie, reprezentanți ai primăriilor semnatare ale Convenției Primarilor privind Clima și Energia au participat la trainingul dedicat specificului implementării proiectelor privind iluminatul stradal. CALM-este organizația care de mai mulți ani ajută administrațiile publice locale să devină membre ale acestei inițiative și le ghidează în procesul de realizare a acestor obiective.

Potrivit expertului CALM Octav Ivanov, trainingul a fost foarte util, atât din punct de vedere al expertizei, cât și din punct de vedere al abordării complexe al întregului proces, începând de la ideea de

proiect și până la efectuarea auditului energetic sau implementarea proiectului, alegerea corectă a schemei de iluminare, a corpurilor

de iluminat etc. „A fost o abordare ce permite efectuarea unui proces integral, începând de la idee și până la darea în folosință a unui

sistem de iluminat public stradal.”

Achizițiile publice, monitorizarea implementării proiectelor, aspecte de ordin financiar au fost alte

subiecte abordate în cele două zile de training.

Deplasarea în teren pentru a vedea proiecte de succes și posibilitatea de a învăța din experiența colegilor a fost un alt aspect al evenimentului.

„În prima seară am vizitat sectoare din Chișinău unde iluminatul nu este de cea mai bună calitate, dar am mers și în zone unde iluminatul corespunde tuturor standardelor”, a explicat Octav Ivanov.

Participanții s-au deplasat și la Ialoveni, această primărie fiind membră a Convenției Primarilor privind Clima și Energia, iar un proiect este la etapa finală de implementare în localitate. „Am văzut unele soluții de ordin tehnic foarte interesante. Am avut posibilitatea să studiem și câteva proiecte inteligente de gestionare a sistemului de iluminat stradal care permit dirijarea acestuia de la distanță, dar și schimbarea intensității luminii, în caz de necesitate, ceea ce reduce nu doar costurile, dar și consumul energiei.”

Convenția Primarilor privind Clima și Energia este o inițiativă a Uniunii Europene, în cadrul căreia administrațiile publice locale, prin intermediul aleșilor locali, își asumă angajamentul benevol de a reduce consumul de energie și emisiile de bioxid de carbon în atmosferă. Un alt obiectiv al Convenției este majorarea procentului de utilizare a energiilor regenerabile în structura consumului de energie.

CALM A PARTICIPAT LA CONSTITUIREA ASOCIAȚIEI DE DEZVOLTARE COMUNITARĂ „BAZINUL NÂRNOVA”

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), în persoana directorului executiv Viorel Furdui și vicepreședintelui Gheorghe Răileanu, primar al orașului Cimișlia a participat miercuri, 24 aprilie, la Nisporeni, la ședința de constituire a Asociației de Dezvoltare Comunitară „Bazinul Nârnova”. Obiectivul instituirii asociației este de a implementa un model de gestionare a resurselor de apă care să îi implice pe toți actorii și care, prin intermediul unei intercomunități, să definească bazele unei strategii la nive-

și asigurarea pentru circa 80% din populație a accesului la sistemele de aprovizionare cu apă potabilă și pentru 65% din populație a accesului la serviciile de sanitație. Asociația de Dezvoltare Comunitară „Bazinul Nârnova” reunește mai multe primării din raioanele Nisporeni și Hâncești. Proiectul este implementat de către o asociație neguvernamentală din Franța, condusă de Antonela Cognate și se bazează pe experiența franceză în ceea ce privește asigurarea unor servicii de aprovizionare cu apă și sanitație, având la

Potrivit directorului executiv al CALM, acesta este un model nou pentru Republica Moldova, care se aliază la alte forme

viziune privind această inițiativă. Reprezentanții CALM au atras atenția organizatorilor referitor la necesitatea contribuției tuturor actorilor implicați în acest proces. „CALM a susținut integral această inițiativă, am văzut cum aceasta funcționează în diverse țări, precum Franța, Slovacia, Cehia, state cu un teritoriu administrativ fragmentat, dar care au reușit să soluționeze problema prestării pentru cetățeni a serviciilor de apă și sanitație, anume prin astfel de forme de cooperare între localități mai mici sau mai mari”, a menționat Viorel Furdui.

În cadrul ședinței, reprezentanții CALM și-au manifestat disponibilitatea de a se implica în procesul de modificare a legislației în acest domeniu, deoarece s-a constatat că pot apărea anumite probleme în ceea ce privește înregistrarea, funcționarea și finanțarea acestor asociații.

De asemenea, reprezentanții CALM i-au informat pe cei prezenți despre faptul că în cadrul Congresului există un serviciu destinat prestatorilor serviciilor de aprovizionare cu apă și sanitație SOMAS și și-au

cunoscute de atragere a investițiilor și prestare a serviciilor, precum este cooperarea inter-municipală și așa-numita abordare Leader, în baza cărora se creează grupurile de acțiune locală. „Este un model aplicabil în țările cu o structură teritorială fragmentată, prin această formă se încearcă unificarea eforturilor mai multor primării de a furniza anumite servicii, precum aprovizionarea cu apă, administrarea deșeurilor etc.”

CALM a fost solicitat să prezinte propria

exprimat deschiderea privind susținerea asociației prin asistența necesară, dar și tuturor celor care vor participa în cadrul acestui proces de îmbunătățire a serviciilor de apă și sanitație.

Totodată, reprezentanții CALM au menționat că această formă de cooperare ar putea fi una benefică nu doar pentru această regiune, dar și pentru alte zone ale Republicii Moldova și au declarat că sunt gata să pună umărul la promovarea acestui model.

lul teritoriului bazinului Nârnova, să permită ameliorarea calității apelor de suprafață, dar

bază relația de cooperare între comunitățile locale, reprezentate de către primari.

LOCALITATEA FEȘTELIȚA DIN RAIONUL ȘTEFAN VODĂ A PRIMIT STATUTUL DE SAT INTELIGENT ENERGETIC

„Sat inteligent energetic” este noul statut al localității Feștețița, raionul Ștefan Vodă, datorită implicării participative și responsabile a sătenilor în activitățile unui proiect de eficiență energetică. Acesta este susținut financiar de Uniunea Europeană, implementat de Primăria Feștețița, în parteneriat cu Fondul de Inovații Sociale din Moldova, alte organizații neguvernamentale, transmite MOLDPRES.

Ca urmare a proiectului, în satul Feștețița va fi construit un sistem de iluminat public cu utilizarea sistemului inteligent de management energetic. Proiectul-pilot a fost aprobat recent în cadrul ședinței Agenției pentru Eficiență Energetică.

Proiectul prevede montarea a

538 de corpuri de iluminat de tip LED pe 19 străzi din sat, cu o lungime totală de circa 18 km. Inițiativa va reduce substanțial cheltuielile autorităților și va proteja mediul în-

conjurator de emisiile de CO2.

„Este foarte important ca acest proiect să fie realizat, deoarece este o inițiativă unică. Totodată, poate fi considerat un model pen-

tru alte localități din Republica Moldova, de vreme ce prevede implementarea într-o singură comunitate a mai multor măsuri de eficiență energetică”, a menționat

Vitalie Iurcu, secretar de stat la Ministerul Economiei și Infrastructurii.

Satul Feștețița este și semnatar al Convenției Primarilor pentru Climă și Energie, începând din iunie 2013. Conform acestui document, comunitatea se angajează să contribuie la reducerea emisiilor de CO2, până în anul 2020, cu cel puțin 20% față de anul de referință – 2011, și anume, cu 178,6 tone de CO2.

Comunitatea își va atinge angajamentul până în anul 2020, prin implementarea proiectului „Crearea centrului de excelență prin pilotarea tehnologiilor de eficiență energetică și a surselor demonstrative de energie regenerabilă în satul Feștețița”. Bugetul total al proiectului constituie circa 800 mii de euro, susținut de UE și partenerii, cu o contribuție de cinci mii de euro din partea populației.

UN NOU POST DE SALVATORI ȘI POMPIERI VOLUNTARI A FOST INAUGURAT LA COJUȘNA

Un nou post de salvatori și pompieri voluntari a fost inaugurat în localitatea Cojușna a raionului Strășeni. Stația a fost deschisă de către Inspectoratul General pentru Situații de Urgență al MAI în colaborare cu autoritățile publice locale, dar și cu suportul pompierilor voluntari din Austria.

Acesta va oferi siguranța pentru mai mult de 7.000 mii de localnici din localitatea Cojușna. La ceremonia oficială de deschidere a postului au participat reprezentanții IGSU, dar și autoritățile publice locale. Oficialii au menționat importanța inaugurării postului ce va asigura forța primară pentru intervenții la incendii și situații excepționale, până la venirea pompierilor profesioniști.

În cadrul postului vor activa 16 pompieri voluntari civili. Instruirea acestora a fost efectuată de către pompieri voluntari din Austria, iar specialiștii IGSU vor acorda și pe viitor asistență metodică și practică pompierilor noi, pentru ca aceștia să poată interveni la cel mai înalt nivel. Mai mult, IGSU în colaborare cu pompierii voluntari din Austria au oferit salvatorilor care vor activa în cadrul unității echipamentul necesar, dar și o autospecială de tip „Mercedes”.

Conform informației IGSU, acesta este al treisprezecelea post de salvatori pompieri voluntari deschis în Republica Moldova cu implicarea administrației publice locale.

ORAȘUL DROCHIA ȘI MAI MULTE SATE DIN RÂȘCANI, ASIGURATE CU APĂ POTABILĂ DATORITĂ SPRIJINULUI FINANCIAR AL UE: PESTE 40 000 DE LOCUITORI, CU APĂ LA ROBINETE ȘI O INVESTIȚIE DE PESTE CINCI MILIOANE DE EURO!

În orașul Drochia urmează a fi reabilitați 4,6 kilometri de conducte de apă potabilă sub presiune și 8,5 km de rețele de alimentare cu apă, iar rețelele de alimentare cu apă din Drochia vor fi extinse cu 8,9 km.

Totodată, la Drochia vor fi construite o stație de tratare a apei potabile și reabilitate două stații de pompare, șapte castele de apă și șase rezervoare de apă potabilă.

De asemenea, vor fi instalate șapte stații hidrofor în blocurile locative multietajate. În total, circa 17 300 de drochieni vor fi conectați la sistemul de alimentare cu apă.

Noul sistem de alimentare cu apă potabilă este construit în cadrul Proiectului „Îmbunătățirea

serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare în orașul Drochia”, finanțat de Uniunea Europeană.

Valoarea estimativă a proiectului se ridică la 1,5 milioane de euro, contribuția beneficiarilor fi-

ind de 162 000 de euro.

Un alt proiect asemănător este implementat, cu sprijinul financiar al UE și în raionul Râșcani. Aici, în șase sate din raion vor fi construite 19,6 km de rețele de distribuție a apei potabile și 40 km de rețele de canalizare.

De asemenea, va fi construită o conductă magistrală cu o lungime de 26 km.

În cele șase sate vor fi construite și trei stații de epurare a apelor uzate, o stație de tratare a apei potabile și o stație de pompare pentru 28 de localități din raionul Râșcani.

Circa 23 500 de locuitori ai raionului Râșcani vor fi beneficiarii proiectului, a cărui valoare se cifrează la 3,5 milioane de euro, bani oferți de UE.

O ZONĂ PUBLICĂ DEGRADATĂ DIN ORAȘUL UNGHENI A FOST REAMENAJATĂ CU SUPTUL GUVERNULUI POLONIEI

Zona Berești, un spațiu public degradat din orașul Ungheeni, a fost reamenajată și modernizată cu suportul financiar al Guvernului Poloniei, în cadrul unui proiect de revitalizare urbană.

Au fost revitalizate curtea a patru blocuri multietajate, au fost reconstruite căile de acces către curțile blocurilor. De asemenea, a fost construită o parcare, trotuare noi, un teren de fitness și de joacă, au fost amenajate spații verzi.

În cadrul proiectului, a fost instalată și amenajată o stație fotovoltaică și 50 de piloni cu corpuri de iluminat, se spune într-un comunicat al Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

Proiectul a fost unul integrat, cofinanțat de trei instituții: Solidarity Fund PL în Moldova, Primăria mun. Ungheeni și Facilitatea Globală de Mediu (GEF). Valoarea totală fiind de circa 3,355 mln de lei.

Menționăm că 14 orașe din Republica Moldova sunt implicate în procesul de revitalizare urbană, cu suportul financiar al Guvernului Poloniei. Pe parcursul anului trecut în orașele Bălți, Cimișlia, Comrat, Edineț, Ocnița și Ungheeni au fost realizate activități de reamenajare și modernizare a zonelor degradate, iar în anul curent, astfel de activități vor continua în Edineț, Ocnița, Bălți, Cimișlia, Ungheeni, iar la Soroca, Ialoveni și Căușeni vor fi inițiate proiecte noi, în acest sens.

PROIECTE DE INFRASTRUCTURĂ, IMPLEMENTATE LA NISPORENI

Infrastructura raionului nostru se dezvoltă rapid în ultimii ani. Totul datorită numeroaselor proiecte implementate deja de către Agenția de Dezvoltare Regională Centru printre care accesul la apă potabilă și canalizare pentru locuitorii orașului Nisporeni, dar și ai comunei Vărzărești, construcția depozitului pentru deșeurile, precum și reabilitarea a mai multor porțiuni de drum. Alte două proiecte ale Agenției, care încă sunt în derulare sunt cele ce țin de eficiența energetică în spitalul raional, dar și construcția complexului sportiv.

Renovarea capitală a principalului stadion din orașul Nisporeni face parte dintr-un proiect mai amplu, implementat încă în anul 2017 și are drept scop dezvoltarea turismului în centrul țării. Lucrările de construcție a complexului sportiv sunt în plină desfășurare.

"Este un stadion care Consiliul Raional, adică beneficiarul acestui proiect vrea să-l certifice, categoria a treia, UEFA. Aici este reconstrucția tribunelor, tribune noi, construcția sălii polivalente, construcția blocului auxiliar, construcția unei parcuri. Este un complex sportiv care, cred că va fi benefic nu numai pentru raionul Nisporeni, dar va fi benefic și pentru raioanele învecinate," a menționat șeful Secției Managementul Proiectelor din cadrul ADR Centru, Oleg Secieru.

Potrivit proiectului, arena modernă va avea o capacitate de șase mii de locuri și va fi dat în exploatare la sfârșitul anului viitor. Costul lucrărilor de renovare a complexului sportiv din Nisporeni este de aproximativ 80 de milioane de lei. Dintre care 45 de milioane au fost alocate de către Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, iar restul banilor de Consiliul Raional.

"La moment lucrările decurg conform graficului de execuție. Agenția de Dezvoltare Centru efectuează vizite de monitorizare, evident ședințe de lucru se execută la șanti-

er, există om în teritoriu, adică responsabilul tehnic, conform legii calității în construcții, răspunde de calitatea, adică omul Agenției. Sperăm să meargă lucrările în continuare atât de bine și să avem finalitatea acestui proiect în 2020," a afirmat șeful Secției Managementul Proiectelor din cadrul ADR Centru, Oleg Secieru.

Un alt proiect implementat cu succes de către Agenția de Dezvoltare Regională Centru este Îmbunătățirea Eficienței energetice a Spitalului Raional, care a ajuns pe ultima sută de metri. Costul total al proiectului este de circa 12 mln de lei, bani oferiți de către Fondul Național pentru Dezvoltare Regională.

"În cadrul acestui proiect am schimbat geamurile, ușile, s-a termoizolat fațada exterioară, s-a termoizolat etajul tehnic, s-a termoizolat subsolul, anvelopa întregime a clădirii pentru a reduce costul consumului energiei în cadrul spitalului. Este un proiect implementat pe parcursul anului 2018-2019, este implementat la circa 95%, finalizarea acestui proiect urmează să fie realizată, adică terminarea lucrărilor în luna mai," a specificat șeful Secției Managementul Proiectelor din cadrul ADR Centru, Oleg Secieru.

Și pacienții recunosc că Spitalul Raional

este acum de nerecunoscut.

"Se găsește ca un spital foarte îngrijit, foarte bun, e o plăcere să vii să te tratezi într-unul. E luminos, e curat."

"Aspectul este cu totul altul, față de anul trecut că tot am stat în spital, e cu mult mai plăcut. Chiar și bunăstarea în spital e schimbată, mai pe scurt cu totul e mai bine față de anul trecut."

"Sigur că s-a schimbat, sălile sunt frumoase, totul e curat. Față cum era, acum e mult mai frumos și curat."

"E tare frumos, s-a schimbat, uitați-vă ce frumoșete s-a făcut. Nici nu ne-am așteptat la așa ceva. E bun. Cum a fost – urât se arăta, dar acum e tare frumos."

Costul proiectului privind accesul la apă potabilă și canalizare pentru locuitorii orașului Nisporeni, dar și ai comunei Vărzărești a fost de aproape nouă milioane de lei, iar construcția depozitului pentru deșeurile – 12 milioane de lei. De asemenea, datorită ADR Centru, anul trecut a fost amenajat și parcul de la Milești. Astfel, pentru reconstrucția aleilor, instalarea urnelor de gunoi și a băncilor au fost valorificate aproape două milioane de lei, bani de asemenea oferiți de Fondul Național de Dezvoltare Regională.

ȘTIAȚI CĂ?

TOP 5 CURIOSITĂȚI PRIVIND LOCALITĂȚILE DIN REPUBLICA MOLDOVA

În baza unui chestionar sociologic aplicat în rândul primarilor, precum și în baza datelor colectate din surse accesibile publicului, IDIS „Viitorul” a publicat 5 curiozități privind transparența autorităților publice locale din Republica Moldova, informează Provincial.

1. Știați că? Municipiul Strășeni a urcat cel mai mult în clasamentul transparenței de pe locul 44 pe locul 5 (+39)

2. Știați că? Doar primăriile din Bălți, Costești și Varnița publică contractele de achiziții pe pagina web

3. Știați că? Numai Primăria orașului Cimișlia și Primăria municipiului Cahul publică pe web toate declarațiile de avere și interese personale ale primarilor, viceprimarilor și funcționarilor publici

4. Știați că? Raionul Cahul a urcat cel mai mult în clasamentul transparenței de pe locul 29 pe locul 3 (+26)

5. Știați că? Consiliul raional Râșcani este unicul raion care a publicat pe web Codul de etică pentru aleșii locali

De menționat că, metodologia a fost preluată de la un proiect similar implementat de Transparency International Slovacia – o organizație non-guvernamentală din Slovacia, creată cu scopul de a reduce nivelul de corupție prin creșterea transparenței și diminuarea birocrației.

O DELEGAȚIE DIN CHINA – ÎN RAIONUL CRIULENI: PÂNĂ ÎN TOAMNĂ, VA FI CONSTRUIT UN PARC SOLAR

În vizită de lucru la Consiliul raional Criuleni s-a aflat o delegație din China, informează Provincial. În cadrul ședinței de lucru, președintele raionului Ion Țurcan, vicepreședintele raionului Vitalie Verebceanu, arhitect-șef al raionului Veaceslav Vatamaniuc, șeful Direcției Construcții Ivan Lungu au discutat cu partenerii din China, reprezen-

tanții companiei responsabile de proiect au vorbit despre inițierea procedurii de proiectare și construcție a parcului fotovoltaic din orașul Criuleni.

Într-un comunicat al consiliului raional se menționează că, Ion Țurcan a rugat reprezentanții companiei ca, construcția parcului fotovoltaic să fie finalizată în toamna anului curent.

CONSULTAȚIE PUBLICĂ LA STRĂȘENI. PRIMĂRIA ANUNȚĂ DESPRE „DOUĂ MARI PROIECTE”

Primăria municipiului Strășeni comunică despre o consultare publică deschisă cu locuitorii cu privire la două proiecte, care urmează a fi demarate în localitate, informează Provincial.

„Două mari proiecte vor demara în zilele ce urmează – construcția capitală a drumului local, strada Petru Rareș, precum și a sectoarelor de drumuri laterale, cu executarea concomitentă a lucrărilor de iluminare publică stradală. De menționat, că construcția/reparația capitală a patru sectoare de drumuri din municipiul Strășeni (M. Frunze-T. Ciorbă, P. Rareș, Decebal, Ștefan cel Mare și Sfânt), precum și extinderea sistemului de iluminare publică stradală pe 52 de străzi din localitate, se execută din sursele bugetului local și contribuția cetățenilor”, comunică Primăria.

TOP-UL CELOR MAI TRANSPARENTE RAIOANE DIN REPUBLICA MOLDOVA

În baza unui chestionar sociologic aplicat în rândul primarilor, precum și în baza datelor colectate din surse accesibile publicului, IDIS „Viitorul” a publicat un clasament privind transparența autorităților publice locale din Republica Moldova, informează Provincial.

Potrivit studiului, raionul Cahul a urcat cel mai mult în clasamentul transparenței de pe locul 29 (în 2016) – pe locul 3 (în 2018).

În 2018, în clasament, pe primul loc se regăsește – raionul Strășeni, pe al doilea – raionul Fălești, al treilea – raionul Cahul, al patrulea – raionul Ștefan Vodea și al cincilea – raionul Rîșcani.

Pentru a vedea clasamentul integral accesați aici.

De menționat că, metodologia a fost preluată de la un proiect similar implementat de Transparency International Slovacia – o organizație non-guvernamentală din Slovacia, creată cu scopul de a reduce nivelul de corupție prin creșterea transparenței și diminuarea birocrației.

SERVICIUL DEZVOLTARE LOCALĂ ȘI ATRAGERE DE FONDURI

CE ESTE SERVICIUL DEZVOLTARE LOCALĂ ȘI ATRAGERE DE FONDURI?

- Serviciul de suport al autorităților publice locale membre CALM, ce reprezintă totalitatea resurselor de expertiză asistență și instruire, inclusiv a datelor sistematizate în baze de date, concentrate într-un serviciu unic destinat consolidării capacităților autorităților locale din Republica Moldova în atragerea de fonduri, managementul proiectelor și dezvoltării locale.
- Serviciul Dezvoltare Locală și Atragere de Fonduri este parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

SCOPUL SERVICIULUI

- ❖ Serviciul Dezvoltare Locală și Atragere de Fonduri are drept scop principal creșterea și consolidarea capacităților colectivităților locale din Republica Moldova, membre CALM, în domeniul dezvoltării locale și atragerii de fonduri.
- ❖ OBIECTIVUL GENERAL al serviciului este consolidarea capacităților instituționale ale CALM în prestarea serviciilor membrilor săi în domeniul dezvoltării locale și atragerii de fonduri prin edificarea pe lângă CALM a unui sistem eficient de consultanță, instruire și asistență, conectat la necesitățile actuale ale comunităților locale din Republica Moldova și oportunitățile de finanțare disponibile pe plan intern, european și internațional.

OBIECTIVE SPECIFICE ALE SERVICIULUI

- Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism complex de asistență pentru APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor;
- Consolidarea capacităților APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementul proiectelor;
- Diversificarea/consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor;
- Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare pentru dezvoltarea locală, atragerea de fonduri și managementul proiectelor;
- Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație, bune practici și experiență pentru APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor.
- Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru problemele dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului proiectelor cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;
- Elaborarea și organizarea unor cursuri de instruire pentru reprezentanții APL în domeniul dezvoltării locale, atragerii de fonduri și managementului de proiecte.
- Crearea menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale privind finanțările disponibile, finanțatorii, formularele și condițiile de acordare a finanțării, experții/companiile specializate în dezvoltare locală, scriere/administrare de proiecte și/sau instruire pe domeniul dat.

BENEFICIARI SERVICIULUI

- Autoritățile Publice Locale de nivelul I și II, precum și subdiviziunile sale (Primari, consiliile locale, conducători de subdiviziuni din cadrul APL 1 și 2, conducătorii și angajații din cadrul întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor din subordinea APL, alte categorii de funcționari și angajați din cadrul APL, etc.);
- Responsabili direct de scriere de proiecte și atragere de fonduri din cadrul APL și subdiviziunilor sale;
- Beneficiari indirecti: colectivitățile locale, locuitorii satelor, comunelor, orașelor, municipiilor, instituțiile și organizațiile din subordinea APL, ONG-uri locale.

TIPURILE SERVICIILOR PRESTATE

Consultare și asistență

- În cadrul acestui tip de servicii, membrii CALM vor beneficia de consultanță și asistență în următoarele domenii:
- identificarea oportunităților de atragere a fondurilor;
- scrierea și managementul proiectelor;
- elaborarea și adoptarea priorităților pentru atragerea de fonduri;
- implicarea cetățenească și consultarea publică a priorităților pentru atragerea de fonduri;
- participarea la ședințele consiliilor locale în calitate de experți independenți;
- aspecte și proceduri juridice în cadrul procesului de elaborare, discutare, adoptare și implementare a proiectelor, etc.
- colectarea, stocarea și oferirea informației de ordin statistic, juridic, economic, financiar necesare pentru elaborarea proiectelor și stabilirea priorităților de finanțare;
- elaborarea la cerere a unor note informative/analitice/metodologice;
- elaborarea de ghiduri, manuale, note metodologice instrucțiuni, etc.

Servicii de informare și instruire

- Crearea diverselor bazelor de date cu caracter general și specializat – pe domeniu (a experților pe domeniu, a finanțărilor disponibile, modele de aplicații, formulare, acorduri de parteneriat, etc.) inclusiv a unor baze de date privind finanțările/fondurile disponibile pe domenii specifice: educație, infrastructura drumurilor, etc.
- Asigurarea accesului la bazele de date respective cu oferirea posibilității de căutare în funcție de caracteristici;
- Elaborarea unor programe specializate de instruire periodice pe termen scurt pentru diferite categorii de aleși locali și funcționari din cadrul APL, responsabil de atragerea de fonduri și dezvoltarea locală;
- organizarea unor sesiuni informative/instructive tematice și/sau specializate pentru funcționari/aleși locali responsabili de atragerea de fonduri și dezvoltarea locală;
- informarea regulată a membrilor CALM privind oportunitățile și condițiile de finanțare destinate APL;
- organizarea și desfășurarea conferințelor, meselor rotunde, vizitelor pentru schimbul de experiență;
- asigurarea accesului la biblioteca electronică (legislație, studii și publicații, modele de documente, etc.);
- Monitorizarea și actualizarea bazelor de date.

Servicii de elaborare, modificare, avizare, promovare și monitorizare a politicilor și actelor normative naționale sau locale din domeniu

- În cadrul acestui tip de servicii, experții CALM, vor participa la:
- Expertizarea și monitorizarea sistematică a cadrului normativ din domeniu;
- Avizarea proiectelor actelor normative și de politici ce vizează domeniul investițiilor, atragerii fondurilor, dezvoltării locale, etc.;
- elaborarea și înaintarea inițiativelor proprii de modificare a cadrului legal actual în domeniul respectiv în vederea îmbunătățirii lui;
- participarea la elaborarea actelor normative și a documentelor de politici publice;
- promovarea la nivel național și internațional a oportunităților directe de finanțare pentru APL;
- monitorizarea sistematică a cadrului de politici și normativ național și/sau local;
- elaborarea din oficiu și/sau la cerere a unor studii, analize, rapoarte, documente de poziție privind anumite situații și/sau acte normative/politici;
- organizarea sistematică sau ad-hoc/la cerere a unor întruniri cu factorii decizionali la nivel de Guvern, Parlament, autorități centrale, donatori și alți actori relevanți;
- formularea unor cereri, demersuri, contestații, recursuri și altor documente adresate autorităților publice din Republica Moldova, în interesul membrilor CALM și care vizează domeniul atragerii de fonduri.
- alte tipuri de servicii conexe

MECANISMUL DE PRESTARE A SERVICIILOR

Direct la oficiul CALM, la telefon, on-line; prin folosirea altor mijloace de comunicare (Facebook, e-mail, chat, etc.), cu ieșirea experților în teritoriu, în grup sau individual, "sfatul unui coleg experimentat"; "răspuns rapid".

CONTACTE

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova
Tel: +(37322) 22-35-09, mob. 079588442
Fax: +(37322) 22-35-29,
Persona de contact - Irina LUNCAȘU
e-mail: irina.lucasu@calm.md
info@calm.md; www.calm.md

CALM, SUPTOR PENTRU APL: SERVICIUL DE SUPTOR AL OPERATORILOR MICI DE APĂ ȘI SANITAȚIE (SOMAS)

Reieșind atât din sarcinile CALM, cât și din multiple solicitări ale APL, a fost creat **Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație a CALM, (serviciul SOMAS). Serviciul SOMAS vine să suplinească vidul format de-a lungul timpului și va servi drept platformă pentru consolidarea capacităților APL și ale operatorilor serviciilor de apă și sanitație din mediul rural. Serviciul APĂ SAN va face parte din domeniul integral al Centrului de expertiză, asistență și instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM. Astfel, începând cu data de 01 iulie 2017, atât APL, cât și operatorii serviciilor de apă și sanitație din mediul rural se pot adresa pentru a beneficia de tot spectrul de servicii acordat de SOMAS.**

Ce este SOMAS?

□ Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație al CALM reprezintă totalitatea atât a resurselor de expertiză asistență și instruire, cât și a datelor sistematizate, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii calității prestării serviciilor de apă și sanitație de către operatorii mici din zonele rurale și orașe mici.

□ Serviciul SOMAS va fi parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și a capacităților APL prin intermediul a trei dimensiuni principale:

□ Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (CALM Consiliu, Birou Executiv, Comitete, Rețele și filiale regionale)

□ Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

□ Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domenii noi de reformă, printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

Destinația serviciului

Serviciul APĂ SAN, ca parte a CEAI, este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul APĂ SAN are ca obiectiv general susținerea și

consolidarea capacităților APL și operatorilor serviciilor de apă din mediul rural.

Obiective specifice ale serviciului

✓ Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL și operatorii din mediul rural în domeniul aprovizionării cu apă;

✓ Consolidarea capacităților instituționale, administrative, financiare, economice etc. ale autorităților publice locale și prestatorilor de servicii din domeniul aprovizionării cu apă din mediul rural;

✓ Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul aprovizionării cu apă;

✓ Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL și operatorilor din mediul rural, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

✓ Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare a drepturilor și intereselor sale specifice, pentru prestatorii/operatorii serviciilor mici de alimentare cu apă, în special a celor din mediul rural.

Scopurile serviciului

• Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță pentru operatorii mici din zonele rurale;

• Crearea, menținerea și dezvoltarea platformelor de comunicare și schimb de experiență și bune practici atât între operatorii mici, cât și între APL;

• Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

• Consolidarea capacităților autorităților locale și operatorilor mici pe termen mai lung, inclusiv celor personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

• Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul de aprovizionare cu apă;

• Crearea, menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

• Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

Serviciul are următoarele sarcini:

• Asigurarea recepționării, înregistrării și prelucrării tuturor informațiilor privind necesitățile de asistență planificată sau ad-hoc, primite prin mesaje fax, mesajelor SMS și MMS, telefonic, email, în cadrul seminarelor și meselor rotunde, prin intermediul platformei de schimb de experiență/forum creat, chestionare, alte tipuri de solicitări de asistență;

• Identificarea soluției optime de prestare a serviciului, prestarea serviciului și evidența informației cu privire la rezultatele prestării serviciului;

• Asigurarea cu resurse informaționale și consultanță pentru: inventarierea, evidența, planificarea intervențiilor și dezvoltarea sistemelor de aprovizionare cu apă și sanitație.

• Asigurarea interacțiunii informaționale cu sistemele informaționale de stat, departamentale, teritoriale;

Beneficiari cheie a Serviciului

□ Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

□ Operatorii mici (rurali);

□ Personalul tehnic și administrativ al operatorilor mici;

□ Beneficiari indirecti: Consumatorii de apă și sanitație.

Principiul Serviciului

Serviciul APĂ SAN trebuie să asigure executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului, cât și a funcțiilor specifice, determinate de destinația sistemului, care sunt grupate pe domenii funcționale specializate.

Domeniile de prestare a serviciilor SOMAS

□ Cadru legal și aspecte juridice;

□ Organizarea și administrarea serviciilor de aprovizionare cu apă;

□ Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică;

□ Analiza și diagnosticul sistemului de aprovizionare cu apă;

□ Tariful (cu implicații de ordin financiar, managerial, tehnic și de luare a deciziei/aprobare);

□ Relația APL-operator;

□ Relația APL – consumatori;

□ Relația operator – consumatori;

□ Asigurarea și monitorizarea calității apei;

□ Aspecte tehnice și de administrare a sistemelor de aprovizionare cu apă;

□ Instruirea și consultarea personalului operatorului;

□ Reprezentarea operatorilor mici la nivel național.

Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova
Tel: +(37322) 22-35-09, Fax: +(37322) 22-35-29, mob. 079588547; mob. 079367362; e-mail: info@calm.md; alexandru.morcov@calm.md Internet: www.calm.md

Crearea serviciului SOMAS a fost posibilă datorită suportului: Proiectul Elveției de Apă și Sanitație în Moldova (ApaSan), finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), cofinanțat de Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare (ADC) și implementat de Filiala din Moldova a Fundației SKAT.

SERVICIUL MIGRAȚIE ȘI DEZVOLTARE LOCALĂ

Ce este Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală?

□ Serviciul de suport al autorităților publice locale membre CALM, ce reprezintă totalitatea resurselor de expertiză, asistență și instruire, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii serviciilor locale de bază pentru comunitățile afectate de migrație, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

□ Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală este parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și consolidarea capacităților APL prin intermediul de trei dimensiuni principale:

□ Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (Consiliul de Administrare, Birou Executiv, comitete, rețele și filiale regionale a CALM)

□ Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

□ Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domenii noi de reformă printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

Destinația serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală, ca parte a CEAI este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală are ca obiectiv general susținerea și consolidarea capacităților APL pentru îmbunătățirea serviciilor locale de bază, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

Scopul pe termen lung

Crearea unui parteneriat durabil între autoritățile publice locale și Diaspora pentru implicarea continuă și participarea băștinașilor plecați în dezvoltarea locală a localităților lor natale.

Obiective specifice ale serviciului

✓ Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL în domeniul migrației și dezvoltării locale, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

✓ Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare în domeniul migrației și dezvoltării locale, inclusiv prin sistemul „SMS Polling”.

✓ Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

✓ Consolidarea capacităților autorităților locale în domeniul migrației și dezvoltării locale pe termen lung inclusiv capacitățile personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

✓ Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Crearea menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

✓ Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

Domeniile de prestare a serviciilor

□ Asistență în integrarea migrației în planurile de dezvoltare locală

□ Asistență în desemnarea persoanei responsabile la nivel local în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

□ Asistență în crearea bazelor locale de date privind băștinașii plecați peste hotare

□ Asistență în crearea, administrarea și comunicarea Asociațiilor de Băștinași (ADB)

□ Consultarea proiectelor ce urmează a fi plasate pe platforma națională de Crowdfunding GUVERN.24

□ Asistență privind cadrul legal și aspecte juridice în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării;

□ Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică a proiectelor comune de implicare a migranților;

□ Instruirea și consultarea APL în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

□ Reprezentarea APL la nivel național și internațional în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

Beneficiari cheie a Serviciului

□ Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

□ Asociații de băștinași

□ ONG-uri locale

□ Beneficiari indirecti: cetățenii localităților din Republica Moldova.

Principiul Serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală asigură executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului cât și a funcțiilor specifice, determinate de contextul solicitării parvenite.

Parteneri

Serviciul este creat cu suportul: Proiectul ui Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL) finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC)

Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica Moldova
Tel: +(37322) 22-35-09, Fax: +(37322) 22-35-29, mob. 079588442

Persona de contact - Irina LUNCAȘU

e-mail: irina.luncasu@calm.md

info@calm.md; www.calm.md

Serviciul de Asistență Juridică pentru Autoritățile Publice Locale din cadrul Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire al CALM

Luând în considerație complexitatea activității și multiplele aspecte de ordin juridic care reglementează activitatea actuală a APL, precum și lipsa acută de specialiști în domeniul juridic la nivel local, CALM în parteneriat cu IDIS Viitorul a decis să instituie un serviciu specializat în acordarea serviciilor juridice autorităților publice locale și aleșilor locali – Serviciul de Consultanță și Asistență Juridică Locală.

La solicitarea membrilor CALM, juriștii/avocații din componența Serviciului vor oferi suport juridic pentru autoritățile publice locale și aleșii locali, într-un mod neutru, competent, profesionist, fără discriminare de orice fel.

Astfel, CALM își propune să consolideze capacitățile autorităților publice locale, să întărească nivelul de cunoștințe juridice a funcționarilor publici și a aleșilor locali în ceea ce privește realizarea activităților și furnizarea serviciilor într-un mod eficient și calitativ, în conformitate cu prevederile cadrului legal existent. Se dorește ca aleșii locali să fie mai bine pregătiți pentru a se apăra și pentru a rezista eventualelor acțiuni ilegale și nejustificate ale organelor de drept.

SERVICIUL DE ASISTENȚĂ JURIDICĂ PENTRU ALEȘII LOCALI ACORDĂ:

- Consilierea juridică a autorităților publice locale și a aleșilor locali în ce privește activitatea administrației publice locale, conform prevederilor cadrului normativ în vigoare;
- Asistență în elaborarea proiectelor de decizii și dispoziții, precum și formularea de opinii privind legalitatea acestora;
- Oferirea răspunsurilor la întrebările adresate de către aleșii locali, ce se referă la instrumentele, practicile, normele prin care organele de drept pot efectua abuzuri și presiuni asupra aleșilor locali;
- Întocmirea proiectelor de cereri, demersuri, plângeri, petiții din partea autorităților publice locale și aleșilor locali în faza prejudiciară.

Domeniile de prestare a serviciilor sunt:

organizarea și funcționarea autorităților publice locale; descentralizarea serviciilor publice; achiziții publice; angajarea în serviciul public și relațiile de muncă; patrimoniu; procesul decizional; finanțe publice locale; abuzuri și presiuni din partea organelor de drept și altele.

Asistența juridică poate fi solicitată la telefon, prin fax, email sau direct la sediul CALM. Toate solicitările vor fi înregistrate de către secretariatul CALM și redirecționate consultanților.

Beneficiarii serviciilor sunt autoritățile publice locale de nivelul I (primari și viceprimari, consilieri locali, secretari ai consiliilor locale, contabili, ingineri funciari etc.) și autoritățile publice locale de nivelul II (președinții și vicepreședinții raioanelor, consilieri raionali, secretari ai consiliilor raionale, contabili etc.)

Serviciul este creat în cadrul unui parteneriat între CALM și IDIS "Viitorul", cu suportul și susținerea financiară a Ambasadei SUA în Republica Moldova.

CRJM
(Centrul de Resurse
Juridice
din Moldova)
va asista metodologic
la unele activități.

CONTACTE:

str. Columna 106A,
mun. Chișinău

Tel: (022) 000 280
Fax: 022 22 35 29

Persoană de contact:
Alexandru PALII

e-mail: serviciul.juridic@calm.md

web: www.calm.md

La înălțime cu CALM!

„La Înălțime cu CALM” – o emisiune a Congresului Autorităților Locale destinată oamenilor și soluțiilor ce contribuie la dezvoltarea satelor!

„La Înălțime cu CALM” este emisiunea ce reface activitatea autorităților locale, dar și a oamenilor care contribuie la dezvoltarea comunităților. Activitatea CALM, modificările legislative, cât de mult avansăm sau regresăm la capitolul descentralizare, soluții ce ar permite dezvoltarea satelor noastre, oameni care sfințesc locul- toate acestea le aflați în fiecare zi de sâmbătă, între orele 10.00 și 12.00 fiind „La Înălțime cu CALM”. Vă invităm să ne ascultați la postul de radio Eco FM, pe frecvențele 97,6 MHz – Fălești, 100,2 MHz – Sângerei, 104,4 MHz – Anenii Noi, 98.5MHz – Ștefan Vodă sau online pe site-ul ecofm.md. Emisiunile înregistrare le găsiți accesând site-ul calm.md.

OAMENII INFORMAȚI SUNT PUTERNICI!

Redacția
„Vocea autorităților locale”

Responsabil pentru ediție
secretariatul CALM

Adresa: str. Columna, 106A, Chișinău,
MD 2004, Republica Moldova,

Tel.: + (373 22) 223509
Fax: + (373 22) 223529
+ (373 22) 213235

www.calm.md
www.facebook.com/calm.md
info@calm.md